

DET KONGELEGE
KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENT

St.meld. nr. 10

(2002–2003)

Om verksemda i Sametinget 2001

Innhold

1	Innleiing 5		
1.1	Økonomiske og administrative konsekvenser 5	2.3.3	Språk, kommunikasjon og informasjon 22
2	Årsmelding frå Sametinget for 2001 6	2.3.3.1	Arbeidet med samiske språk 22
2.1	Årsmeldingens perspektiver..... 6	2.3.3.2	Språkmotivering..... 23
2.2	Framtidige utfordringer 6	2.3.3.3	Språksentrene 23
2.2.1	Selvbestemmelse og rettigheter... 6	2.3.3.4	Språkavdelingens arbeidssituasjon i 2001 24
2.2.1.1	Selvbestemmelse 6	2.3.3.5	Kommunikasjon og informasjon .. 24
2.2.1.2	Samiske rettigheter 6	2.3.3.6	Kartlegging av holdninger og kunnskap 25
2.2.2	Forholdet mellom Sametinget og sentrale myndigheter..... 8	2.3.3.7	Samisk arkiv 25
2.2.3	Samemanntallet og valg..... 9	2.3.3.8	Samisk spesialbibliotek, bok-busser og samisk bibliografi..... 26
2.2.4	Språk, kommunikasjon og informasjon 9	2.3.3.9	Journalføringssystem 26
2.2.4.1	Arbeidet med samiske språk 9	2.3.4	Barnehage, opplæring og forskning 26
2.2.4.2	Samiske stedsnavn..... 10	2.3.4.1	Barnehager..... 26
2.2.4.3	Informasjon..... 11	2.3.4.2	Opplæring..... 27
2.2.4.4	Dataløsninger..... 11	2.3.4.3	Det spesialpedagogiske arbeidet .. 27
2.2.4.5	Samisk arkiv 11	2.3.4.4	IKT, læremidler og bokproduksjon 28
2.2.4.6	Samisk spesialbibliotek og samiske bokbusser 11	2.3.5	Miljø- og kulturminnevern 28
2.2.5	Barnehage, opplæring og forskning 12	2.3.5.1	Arealsaker..... 28
2.2.5.1	Barnehager..... 12	2.3.5.2	Sametingets arbeid med Lokal Agenda 21 29
2.2.5.2	Grunnskolen..... 12	2.3.5.3	Verne- og forvaltningsplan for samiske bygninger..... 30
2.2.5.3	Voksenopplæring for samer/ Kompetansereformen 13	2.3.5.4	Museum 30
2.2.5.4	Videregående opplæring..... 13	2.3.5.5	Fordeling av tilskuddsmidler til samiske kulturminneverntiltak . 30
2.2.5.5	Spesialpedagogisk kompetanseheving 13	2.3.6	Kultur og næring 30
2.2.5.6	IKT i samisk utdanning 14	2.3.6.1	Samisk kulturfond 31
2.2.5.7	Læremiddelutvikling 14	2.3.6.2	Samisk utviklingsfond 32
2.2.5.8	Høyere utdanning og forskning ... 14	2.3.7	Helse- og sosialsatsing 35
2.2.6	Miljø- og kulturminnevern 15	2.3.8	Samisk samarbeid 35
2.2.6.1	Samisk museumsvirksomhet 15	2.3.9	Nordisk samarbeid 35
2.2.7	Kultur og næring 16	2.3.10	Sametingets internasjonale engasjement 36
2.2.7.1	Samisk kultur 16	2.3.11	Annet..... 37
2.2.7.2	Samiske næringer 18	2.4	Sametingets regnskap 2001 37
2.2.8	Helse- og sosialsatsing..... 19	2.4.1	Hovedtall..... 37
2.2.9	Samarbeid mellom sametingene .. 20	2.4.2	Fordeling av bevilgning..... 37
2.2.10	Sametingets internasjonale engasjement 20	2.4.3	Virkemiddelregnskap 38
2.3	Arbeidet i Sametinget i år 2001.... 20	2.4.4	Bundne tilsagn 42
2.3.1	Rettigheter 20	2.4.5	Avstemming og resultat 2001..... 42
2.3.2	Sametingsvalget..... 21	3	Samarbeidet mellom Sametinget og regjeringa 44

DET KONGELEGE
KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENT

St.meld. nr. 10

(2002–2003)

Om verksemda i Sametinget 2001

*Tilråding frå Kommunal- og regionaldepartementet av 8. november 2002,
godkjend i statsråd same dagen.
(Regjeringa Bondevik II)*

1 Innleiing

Etter samelova skal årsmeldinga frå Sametinget sendast over til regjeringa, og leggjast fram for Stortinget kvart år, jf. tilrådinga frå justiskomiteen ved vedtak av samelova (O.nr. 79 (1986–87)). Denne meldinga oppfyller desse føresetnadene. I samband med stortingsmeldingane om verksemda til Sametinget har regjeringa også nytta høvet til å kommentere dei sakene som Sametinget tek opp. Det gjeld også denne meldinga.

Sametinget har levert årsmelding til departementet om arbeidet i Sametinget i 2001. Årsmeldinga er ei utgreiing om det politiske arbeidet i Sametinget, om dei oppgåvene som Sametinget skal forvalte, og om økonomiske og administrative utfordringar.

Stortinget har nett fått oversendt tre meldingar om samepolitikk, *St.meld. nr. 55 (2001–2002) Om samepolitikken*, *St.meld. nr. 33 (2001–2002) Tilleggsmelding til St.meld. nr. 55 (2000–2001) Om samepolitikken* og *St.meld. nr. 34 (2001–2002) Kvalitetsreformen. Om høgere samisk utdanning og forskning*. Fleire av dei spørsmåla Sametinget tek opp i årsmeldinga si, er drøfta i dei nemnde meldingane og blir derfor ikkje handsama her. Vi gjer

merksam på at årsmeldinga frå Sametinget vart skriven *før* tilleggsmeldinga om samepolitikk og meldinga om høgare samiske utdanning vart lagde fram.

I denne stortingsmeldinga gir regjeringa tilbakemelding på dei sakene Sametinget tek opp i årsmeldinga si og dei sakene Sametinget har handsama i 2000. Årsmeldinga frå Sametinget er lagd inn som kapittel 2 i denne meldinga. Kapittel 3 tek opp samarbeidet mellom sentrale styresmakter og Sametinget. Kapittel 4 er ei utgreiing frå regjeringa om samarbeidet med Sametinget, med kommentarar til og vidareføring av saker som er handsama av Sametinget.

1.1 Økonomiske og administrative konsekvenser

Meldinga inneheld ingen nye tiltak som vil medføre administrative eller økonomiske konsekvenser. Dei tiltaka som er omtalt blir dekkja innan gjeldande budsjetttrammer for dei departementa det gjeld.

2 Årsmelding frå Sametinget for 2001

2.1 Årsmeldingens perspektiver

Ifølge sameloven § 1–3 skal Sametingets årsmelding oversendes Kongen. Regjeringen fremlegger for Stortinget en årlig stortingsmelding om Sameetingets virksomhet. Sametingets meldingsrutiner innehar samtidig et 4-årig perspektiv. Stortinget har i tilknytning til vedtak om sameloven også besluttet at det en gang i hver stortingsperiode fremlegges melding om de tiltak som foretas for å sikre og utvikle samenes språk, kultur og samfunnsliv. En prinsippmelding skal således inneholde en mer grundig og prinsipiell drøfting av Regjeringens samepolitikk i hver stortingsperiode.

2.2 Framtidige utfordringer

2.2.1 Selvbestemmelse og rettigheter

2.2.1.1 Selvbestemmelse

Sametinget er ikke tilfreds med den behandlingen samenes rettmessige krav om selvbestemmelse hittil har fått av sentrale myndigheter. Samene er et folk – et urfolk – med lang historisk tilknytning til egne områder. Folkenes rett til selvbestemmelse er et folkerettslig prinsipp og en grunnleggende rettighet, som er nedfelt i rettslig bindende internasjonale konvensjoner. Den seneste utviklingen viser at flere FN-organer uttrykkelig anerkjenner urfolks rett til selvbestemmelse.¹

I likhet med urfolk over hele verden hevder også samene at de har rett til selvbestemmelse og at denne retten må anerkjennes av verdenssamfunnet og de respektive nasjonalstatene, deretter kan innholdet utformes gjennom *forhandlinger*. Innholdet i selvbestemmelsesbegrepet må defineres gjennom reelle forhandlinger mellom to likeverdige parter og dette må sees i et langsiktig perspektiv, der nye generasjoner samer også skal ha rett til å delta. Det vil derfor være en sentral oppgave å innføre forhandlingsplikt mellom samene og myndighetene. Et sentralt moment er at urfolkene ikke forhandler om å få rettigheter, men om hvordan

nedarvede rettigheter skal innarbeides i de respektive nasjonale lovgivninger.

Norge skal rapportere til FNs menneskerettighetskomité om samenes rett til selvbestemmelse i henhold til artikkel 1 i FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter. Menneskerettighetskomiteens observasjoner og kommentarer må forstås som at urfolk, inkludert samene, har rett til selvbestemmelse i henhold til artikkel 1. Sametinget har forventninger til at vi kan være med i prosessen som leder til Norges svar til komiteen, samtidig vil vi være aktive i prosessen med å legge premissene for det videre arbeidet med spørsmålet om selvbestemmelse både nasjonalt og internasjonalt.

2.2.1.2 Samiske rettigheter

Det arbeidet som pågår i Regjeringen med oppfølgingen av Samerettsutvalgets utredning for Finnmark NOU 1997: 4, er standardsettende for det videre rettighetsarbeidet i forhold til samene. Målet må være å sikre og videreføre naturgrunnlaget for samisk kultur med næringer og samfunnsliv til nye generasjoner. Det er svært viktig at Sametinget oppnår en god dialog med de sentrale myndigheter når det gjelder det nye lovforslaget om retten til og forvaltningen av grunnen i Finnmark. Sametinget ser det som avgjørende at man i arbeidet følger de internasjonale standardene man er bundet av. Samtidig med dette må de sedvanerettslige standardene være sentrale i prosessen. Dette gjelder selvsagt også i forhold til det videre arbeidet som legges ned i Samerettsutvalget som omfatter samenes rettigheter til naturressursene i Troms, Nordland og sørsameområdet.

For det samiske samfunnet er spørsmålet om arealer svært viktig. I Grunnloven § 110a slås det fast at myndighetene skal legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppen skal kunne sikre og utvikle sitt språk, kultur og samfunnsliv. En av de viktigste forutsetningene for at dette skal være mulig, er retten til naturressursene. Det vil være avgjørende for den samiske kulturens fremtid at naturgrunnlaget sikres på en forsvarlig måte. En klargjøring av samenes rettigheter som urfolk er nødvendig, i forhold til spørsmålet om retten til land og vann i tradisjonelle samiske områder.

¹ UN Working Group on Indigenous Populations, Sub-Commission on Prevention of Discrimination and Protection of Minorities, UN Human Rights Committee.

I internasjonale konvensjoner som omhandler urfolks rettigheter, inntar bestemmelser om landrettigheter en viktig plass. Fra samisk side har det aldri vært tvil om at tradisjonell samisk eiendomsrett fortsatt er i hevd, selv om staten historisk sett har vært av den oppfatning at samisk sedvane ikke kan gi grunnlag for slike rettigheter. Nyere rettsavgjørelser fra Høyesterett² viser en annen og mer innsiktsfull forståelse av samiske rettighetsspørsmål enn det som tidligere har vært tilfelle.

Sametinget har registrert at det i 2001 har foregått en del aktivitet som knytter seg til mineralløsting i Finnmark og Troms. Sametinget har mottatt flere henvendelser fra utenlandske selskaper som ønsker å undersøke mineralforekomster i angitte områder. Finnmark fylkeskommune har bl.a. i 2001 solgt mutingsrettigheter innenfor Porsanger og Karasjok kommuner til firmaet Tertiary Minerals Plc. Aktiviteter i forbindelse med mutinger har flere betenkelige sider. I dag er rettighetene til naturressursgrunnet i Finnmark ikke avklart. Denne avklaringen må være grunnlaget for det videre arbeidet, som også omfatter mineralforekomster.

Det er særlig betenkelig at Finnmark fylkeskommune er en sentral aktør i salg av rettigheter innenfor samiske områder i en tid der nettopp denne type rettighetsproblematikk ikke er avklart. Sametinget har også gjort et vedtak om at den nye mineralloven ikke bør behandles i Stortinget før etter at land- og vannrettigheter i Finnmark er avklart fordi lovforslaget har bestemmelser som har innvirkning på rettighetsproblematikken. Dette gjelder også for områder sør for Finnmark. Sametinget har ved flere anledninger uttrykt prinsipielle motforestillinger mot naturinngrep i samiske områder. I tillegg kommer forhold som berører miljø- og kulturminnespørsmål generelt. Sametinget har i 2001 bedt om et møte med de berørte departementer uten resultater.

Forsvarets aktiviteter i Hålkavarre berører i dag først og fremst reindriften. En utvidelse av området vil berøre et bredt spekter av samiske interesser. Både reindrift, jordbruk, innlandsfiske og utmarks-næringene, samt fjordfiske vil bli berørt. En utvidelse vil ha negative konsekvenser for næringene og medføre krenkelser av rettighe-

tene til næringsutøverne som benytter de aktuelle områdene. I tillegg vil en utvidelse berøre den flerkulturelle lokalbefolkningen i området, både med hensyn til sikkerhet, miljø og næringer. Videre vil samiske kulturminner og hellige steder bli direkte berørt av en utvidelse av området. Området er et gammelt samisk bruks- og bosettingsområde, og en utvidelse av militær aktivitet vil ha direkte og alvorlige konsekvenser for naturgrunnet til samisk kultur. En utvidelse av området til militære aktiviteter, vil medføre store konsekvenser i forhold til de forpliktelser Norge har overfor samene som urfolk, både i forhold til intern-rettslige regler og til internasjonale konvensjoner.

Samene har fra forhistorisk tid hatt rådighet over ressursene i store områder som i dag utgjør territoriet til staten Norge. Barentshavet har vært et helt avgjørende ressursområde for samisk bosetting. Den økologiske sammenhengen i dette havområdet har til alle tider vært av direkte betydning for utvikling av samisk kultur og samfunn. Denne kjensgjerningen må også norsk olje- og gasspolitikk i Barentshavet bygge på. Snøhvitutbygginga vil kunne ha store ringvirkninger for samiske områder. Så lenge det ikke gis målrettede tiltak mot samiske samfunn vil imidlertid ringvirkningene i stor grad være negative ved utarming av tradisjonelle samisk næringer som jordbruk, fiske, reindrift, duodji og utmarkshøsting. Nye industriarbeidsplasser og servicenæringer vil i all hovedsak fortrenge og svekke tradisjonelle næringer som har en viktig rolle som grunnlag for samisk kultur. Snøhvitutbygginga kan imidlertid også styrke og utvikle et moderne samisk samfunn. En forutsetning for det er imidlertid at Sametinget, som samenes folkevalgte organ, gis mulighet til å være en aktiv aktør i en slik prosess.

Samiske interesser kan ivaretas gjennom egne økonomiske ordninger eller overføringer for styrking og utvikling av samisk språk og kultur i regionen. Det vil også være mulig å konkretisere særskilte samiske program og tiltak i regionen innenfor tema som språk, kulturhistorie (museum), duodji, fiskeri, landbruk, reindrift og infrastruktur. De konsekvensutredninger som Stortinget har vedtatt skal gjennomføres for helårig petroleumsvirksomhet i de nordlige havområder, må ses både i et samisk og regionalt/nasjonalt samfunnsperspektiv, i tillegg til miljøperspektivet. De planlagte konsekvensutredningene må derfor også omfatte grundige utredninger om konsekvensene for samiske samfunn og samisk kultur. Disse konsekvensutredningene vil kunne danne grunnlag for et reelt samarbeid mellom Regjeringen og Sametinget om den framtidige petroleumsvirksomheten

² Jf. Høyesterettsdommen i Svartskogsaken av 5. oktober 2001, hvor Høyesterett slo fast at staten ikke eier Svartskogen i Manndalen, Troms. Grunneierne fikk medhold i at den samiske befolkningen i Manndalen er rette eiere av området. Det kan også vises til Høyesterettsdommen i den såkalte Selbu-saken, hvor reindriftssamene fikk medhold i at de har beiterett også på privat grunn i Selbuområdet i Sør-Trøndelag.

i samiske ressursområder. Et slikt samarbeid må innebære forhandlinger, basert på samenes rett til selvbestemmelse.

2.2.2 Forholdet mellom Sametinget og sentrale myndigheter

Sametingets målsetting er at alle offentlige myndigheter tar medansvar for samisk samfunnsutvikling. Sametinget har fremmet krav om en forhandlingsmodell mellom Regjeringen og Sametinget i arbeidet med samiske saker om finansielle behov, ansvarsfordeling og budsjettammer.

Innenfor kulturområdet har Sametinget de siste årene opplevd en stagnasjon når det gjelder politikktutvikling og ressurstilføring. Muligheter for samisk kulturutøvelse henger sammen med flere forhold. Et forhold av betydning er at det eksisterer arenaer i det samiske samfunnet hvor samisk kulturutøvelse kan finne sted. Det er viktig å understreke fylkeskommunenes og kommunenes ansvar for samisk kultur – også på finansieringssiden. Sametinget opplever fortsatt samarbeidet med Kultur- og kirke departementet som lite tilfredsstillende, og har foreslått at det etableres faste halvårslige møter med kulturministeren for å diskutere felles utfordringer og oppgaver på det samiske kulturområdet. Sametinget har bl.a. ved flere anledninger i løpet av 2001, både politisk og administrativt, tatt opp spørsmålet med Kultur- og kirke departementet om behovet for midler, og mulighetene for overføring av spillemidler til samiske idrettsformål. Det foreligger ennå ikke noen avklaring på dette spørsmålet.

Språkrådets språkbruksundersøkelser, jf. kapittel 2.2.4.1, viser at det er behov for informasjon om samelovens språkregler med forskrifter. Formålet med samelovens språkregler er å legge forholdene til rette slik at samisktalende kan bruke samisk i offentlige organer, og forplikte myndighetene til å bruke samisk. Det er behov for informasjon både til offentlig forvaltning og til samiske brukere av offentlige tjenester. I forbindelse med informasjonsarbeidet, må det presiseres at samisktalende skal kunne selv bestemme når vedkommende ønsker å bruke samisk. Her er det snakk om å bevare samisk i fremtiden.

Sametinget bør få fullmakt til å bestemme hva som konkret skal oversettes til samisk³, og gis fullmakt til å fastsette nærmere bestemmelser om

oversettelse av lover, forskrifter, skjemaer og offentlig informasjon til samisk.

Det må etableres en ordning med faste årlige møter mellom Barne- og familiedepartementet, Barneombudet, fylkeskommunene og Sametinget. Slike faste årlige møter kan samordnes i forbindelse med Ungdomskonferansen⁴ som Sametinget har besluttet å arrangere årlig.

20. april 2001 oppnevnte Regjeringen et eget «ekspertutvalg» for å utrede et nytt lovgrunnlag for samordnet forvaltning av det biologiske mangfoldet. Sametinget uttrykte stor bekymring for at samiske interesser ikke var søkt ivaretatt i utvalgssammensetningen. Dette skjedde til tross for at konvensjonen om biologisk mangfold vektlegger urfolks deltakelse i det nasjonale arbeidet med politikktutvikling, lovarbeid og programarbeid for ivaretagelsen av det biologiske mangfoldet. Fra Miljøverndepartementet ble sammensetningen av utvalget begrunnet med at det skal arbeide konsentrert og raskt, samt være sammensatt av personer med særskilt kompetanse. Sametinget ble kun invitert av lovutvalget til å sitte i en interdepartemental referansegruppe. Sametinget har også i liten eller ingen grad blitt involvert i regjeringens arbeid med stortingsmeldingen om biologisk mangfold, som vil ha stor betydning for framtidig ivaretagelse av samiske samfunnsinteresser ved arealforvaltning.

Sametinget vil påpeke at det er et stort gap mellom Sametingets prioriteringer og Stortingets rammebevilgninger. Sametinget har fremmet krav om en forhandlingsmodell med regjeringen i arbeidet med samiske saker. I arbeidet med budsjettet og nye behov, vil man gjennom reelle forhandlinger avdekke finansielle behov, ansvarsfordeling og komme til enighet om rammene for budsjettene år for år. Et slikt system vil gi Sametinget økonomisk forutsigbarhet, samt bedre dialogen og samarbeidet om de utfordringer man står overfor i samepolitikken.

Manglende prisjustering av bevilgningene over de ulike departementers budsjett, medfører en svekking av tiltakene til samiske formål. Sametinget er heller ikke tilfreds med at når oppgaver bli overført fra ulike departement så frasier departementene seg samtidig ansvaret for å finansierer framtidige utviklings- og investeringsbehov. Det samiske samfunn kan ikke akseptere en svekking av overføringene til samiske formål i denne fasen av samfunnsutviklingen.

³ Jf. Kultur- og kirke departementets forslag til endring av samelovens § 3–12 med forskrifter – ny organisering av arbeidet med samiske språk.

⁴ Jf. kapittel 2.2.7.1 og 2.3.6.1 om ungdomsprosjektet og årlige ungdomskonferanser.

2.2.3 Samemanntallet og valg

Sametinget er i ferd med å foreta en gjennomgang av valgreglene for sametingsvalget. Tingets forslag til endringer vil foreligge i løpet av 2002. Sametinget har satt spesiell fokus på at arbeidet med same-mantallet må forbedres og at føringen og administreringen av manntallet bør flyttes til sentralt nivå, nemlig Sametinget. Sametinget ønsker gjennom denne ordningen å sikre folks stemmerett og å oppnå en enhetlig behandling av alle begjæringer om innføring, samt en kontinuerlig oppdatering av samemanntallet.

Et eget informasjonsprosjekt er etablert i samarbeid med Statskonsult. Målet for prosjektet som går fram til valget i 2005, er å bidra til økt oppslutning og registrering i samemanntallet. Rekruttering av unge og kvinner til manntallet var i 2001 særskilt prioritert. Resultatet av kampanjen var betydelig økning av antall unge i manntallet, mens kvinneandelen ikke hadde økt i ønsket omfang. Totalt var 9 923 personer registrert i samemanntallet ved registreringsfristens utløp 1. mai 2001. Det er 1 255 flere enn i 1997. Ved utløpet av 2001 var antall registrerte i samemanntallet over 10 000.

Den skjeve kjønnsrepresentasjonen på Same-tinget etter valget 2001, har medført at Sametinget har satt i gang en undersøkelse om valg, representasjon og likestilling. Hensikten er å i verksette tiltak for å bedre kvinnerepresentasjonen. Sametinget tar sikte på å i verksette et flerårig forskningsprogram. Det er et stort behov for å få vite mer om forholdene mellom de to kjønn i det samiske samfunnet, på alle samfunnsområder, for å utvikle en effektiv likestillingspolitikk.

2.2.4 Språk, kommunikasjon og informasjon

2.2.4.1 Arbeidet med samiske språk

For Sametinget er det en sentral målsetting at samisk språkarbeid styrkes og utvikles i alle språkregioner. Målet er at samisk og norsk skal bli likeverdige språk. Språkutviklingsarbeid er et tidkrevende arbeid, som må foregå på flere plan. Man må motivere det enkelte menneske, drive informasjon mot myndighetene og for de som motarbeider bruk av samisk, foreslå språktiltak og påse at enkeltpersoner får språktjenester i henhold til rettighetene. Her har Sametinget en veiviserfunksjon.

Internasjonalt sett er samisk språk, med sine begrensede antall brukere i flere spredte og små språkmiljøer å betrakte som et truet språk. Å beskytte språket gjennom lovgiving har derfor vært og er helt nødvendig. Sameloven⁵ inneholder et sett bestemmelser for å styrke bruken av samisk

språk i ulike sammenhenger. Loven innebærer en formell likestilling av norsk og samisk, og skal sikre grunnlaget for samisk språk, samt legge forholdene til rette for videreutvikling og økt bruk av samisk. Gjennom sameloven er dermed samene i Norge sikret grunnleggende rettigheter for bruk av samisk. Samelovens språkregel er sentral i Sametingets språkarbeid. Arbeidet med samelovens språkregler er kontinuerlig og fornyelse av loven i takt med utviklingen er viktig slik at den til en hver tid kan møte de gjeldene utfordringer.

Sametinget bør få fullmakt til å forvalte samisk språk i Norge. Med fullmakt til å forvalte vil Same-tinget kunne forvalte innenfor de rammer som til enhver tid er til disposisjon fra statens side. Det er også viktig at det understrekes i loven at forvaltningen av samisk språk skal skje på grunnlag av § 110a i Grunnloven, internasjonale konvensjoner og den Europeiske pakten om regions- og minoritetsspråk.

Grunnloven befester bruk av samisk. Valg av språk har også kulturpolitiske sider. Man kan ikke se på språket bare som et kommunikasjonsmiddel der oversettere og tolker er de eneste som fremmer språket. Samelovens språkregler forplikter offentlige organer til å bruke samisk aktivt og gir rettigheter til de samisktalende til å bruke sitt eget språk.

Språket er menneskenes viktigste uttrykksmiddel og kommunikasjonsmedium og er en sentral identitetsskapende faktor. Språket er selve grunnlaget for utviklingen av en kultur. Forsvinner det språket kulturen er knyttet til, vil det viktigste kulturelle særpreg samtidig bli borte. Derfor er det viktig å bevare samisk språk, og arbeide for at samisk blir et reelt selvstendig språk. For å avverge at de som holder på å miste språket eller har mistet språket, også mister kulturell tilhørighetsfølelse, er det nødvendig å få i gang vitalisering av samisk språk i de områdene der samisk står svakt.

Den statlige støtten i offentlig forvaltning og det enkelte individs rett til å bruke samisk er begrenset til seks kommuner. En utfordring i fremtiden er å tilrettelegge tilbud og virkemidler slik at enkeltpersoners rettigheter i henhold til sameloven og lov om voksenopplæring blir i varetatt utover det man i dag definerer som samisk forvaltningsområde. Det er viktig å oppmuntre enkeltpersoner til bruk av samisk språk i alle sammenhenger både privat og offentlig slik at intensjonene i loven kan oppfylles. Det er også viktig å få myndighetene til å

⁵ Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold ble vedtatt 12. juni 1987

forstå at man har både tid og råd til å bruke samisk i arbeidet sitt, på samme måte som man har tid og råd til å bruke norsk.

Det har vist seg at det ikke er nok med opplæring i språk for å utvikle samisk språk som ett fullverdig samfunnsspråk. Samisk må bli et kommunikasjonspråk for samisktalende på alle nivå. En slik utvikling krever at skolen tar i bruk samisk også i fagundervisningen, slik at barn og unge kan bli fortrolige med samisk som fagspråk, og fagterminologi blir en naturlig del av undervisningen. Slik kan samisk utvikles til å bli et selvberende samfunnspråk.

Den kunnskapen som er bevart i muntlig tradisjon, som fagterminologi, kan gå tapt når arbeidsmåter og livsform endrer seg. Barn og unge befinner seg i skolen i den beste tida for kunnskapstilegnelse, og skolen kan ikke formidle slik kunnskap på en så grundig måte som da den ble til. Egnet gjennom å delta i det tradisjonelle arbeidslivet. Derfor er det viktig at Sametinget tar tak i den fagterminologien som ennå finnes.

Samisk terminologiarbeid er meget sentralt i arbeidet med å bevare og fremme samisk språk i det samiske samfunnet. Hvis samisk språk skal kunne anvendes som et aktivt redskap i faglig sammenheng er det et forutsetning at samiske termer finnes og er tilgjengelig for alle brukergrupper i samfunnet.

Sametingets orddatabank skal fornyes og utvides. Orddatabanken er et verdifullt redskap for alle som arbeider med samisk språk. Tanken er også å få utvidet orddatabanken med ord og termer fra alle samiske språkgrupper og dialekter og at det utvikles til å bli et felles redskap over landegrensene. Dette er viktig og krevende arbeid som det er behov for å få tilleggsmidler til over statsbudsjettet.

Språksentrene er spesielt viktige i de områdene der samisk språk holder på å dø ut. Her er utviklingen av samisk språk meget avhengig av den eldre generasjonen, da den yngre foreldregenerasjonen ikke behersker samisk. Språksentrene kan aktivisere de eldre og ta i bruk deres språkkunnskaper for å lære barn og unge samisk. Språksentrene er viktige på de stedene der det ikke snakkes samisk hjemme og i nærmiljøet. I dag er det mange steder slik at besteforeldregenerasjonen og de helt unge kan språket, men ikke foreldre-generasjonen.

Språksentrene har fra 2001 fått faste bevilgninger fra Sametinget. Med faste bevilgninger er det lettere å få tilgang på folk med kompetanse, og ta vare på den kompetansen. Det styrker språksentrene som igjen er til nytte for hele området. Språksentrene bør også kunne tilby sekretærtjenester til lag og organisasjoner. En måte å gjøre samisk aktiv

på, er å sende informasjon på samisk en dag før den norske informasjonen er tilgjengelig. Språksentrene bør ha faglige ressurser og ha ansvar for å utvikle samisk muntlig. Språksentrene bør være en arena hvor samisk snakkes, høres og synliggjøres. Man bør bygge opp språksentrene til ressursentre for regionen.

Utenfor forvaltningsområdet for samisk språk, har Sametinget prioritert tiltak som fremmer samisk. Disse områdene kan ikke støtte seg til Samelovens språkregler. Derfor er det ekstra viktig at Sametinget gir sin støtte til disse områdene. Sametinget har erfart at i områder der man har etablert språksentre, har språkarbeidet hatt fremgang. Sametinget vil fortsette arbeidet med å få etablert flere språksentre.

Samisk språkråd har gjort en undersøkelse om hvordan offentlige organer følger samelovens språkregler. Med bakgrunn i undersøkelsen, ser Sametinget at det er nødvendig å styrke samisk språk som administrasjons- og saksbehandlingspråk i offentlige organer. Sametinget ser det som nødvendig å arrangere et seminar for offentlige organer i forvaltningsområdet om samelovens språkregler.

I løpet av høsten 2002 vil Sametinget legge frem en melding om samisk språk hvor evaluering av språkreglene vil være et sentralt tema. I forbindelse med dette vil spørsmålet om å utvide forvaltningsområdet for samisk språk, bli vurdert.

2.2.4.2 Samiske stedsnavn

Fra 1. januar 2002 er Statens navnekonsulenttjeneste for samiske navn overført til Sametinget og samlokalisert i fellesadministrasjon med Sametingets språkavdeling. Navnekonsulentene jobber i forhold til Lov om stadnamn og dens forskrifter. Sentrale utfordringer for navnekonsulentene er at samiske stedsnavn etter hvert som de blir vedtatt, tas i allsidig offentlig bruk. For å nå dette målet må de sentrale myndighetene i samarbeid med Sametinget aktivt drive informasjonsarbeid overfor kommuner, fylkeskommuner og andre. Det vil også være aktuelt å publisere hefter som inneholder godkjente og normerte samiske stedsnavn. Navnekonsulentenes arbeid er også å registrere samiske stedsnavn. Dette er et ressurs- og tidkrevende arbeid som sekretariatet, som i dag kun består av en stilling, ikke har kapasitet til. For å kunne yte den service og gjøre den jobben som forventes er det behov for økte ressurser.

I Kultur- og kirke departementets arbeid med evaluering av stadnamnlova, ber Sametinget om at de problemstillingene som er knyttet til flerspråk-

lig navnebruk i Norge vurderes særskilt og i bredere sammenheng enn det som er gjort hittil. Sametinget er generelt ikke tilfreds med måten evalueringsarbeidet rent faglig er gjort på fordi representanter fra fagmiljø som kjenner samenes problemstillinger fra nært hold ikke har deltatt. Dette samsvarer ikke med de forpliktelser vi mener Norge har når det gjelder medbestemmelserett for urfolk og nasjonale minoriteter i denne typen saker.

2.2.4.3 Informasjon

Sametingets nettside skal videreutvikles i tråd med vedtaket om elektroniske tjenester som hovedtilbud til brukerne innen 2005. Dette innebærer eksempelvis mulighet for å følge Sametingets forhandlinger over nett, søk og reservasjon i bibliotekets kildebase, søk, gjenfinning og innsyn i Sametingets arkiv- og saksbehandlingssystem, registrering i samemantallet, mulighet for å levere elektroniske søknader til tingets ulike tilskudds- og forvaltningsordninger og å levere stemme ved sametingsvalg. Alt i tråd med visjonen om en døgnåpen og brukerorientert forvaltning. Flere av tiltakene er kostnadskreven, både med hensyn til utvikling og innkjøp, og vil kreve vilje til finansiering fra norske myndigheters side.

Sametingets publikasjoner finnes i dag ikke i søkbar form, verken i baser eller på nett. I 2002 starter arbeidet med å utvikle en tekstbasert database, hvor alle publikasjoner fra 1989 til i dag skal gjøres søkbare i fulltekstversjon, både på samisk og norsk. Det tas sikte på et samarbeid med Statens forvaltningstjeneste.

2.2.4.4 Dataløsninger

Et høyt tjenestetilbud på nett krever betydelige ressurser, både med hensyn til investeringer i teknologi og utvikling av innhold og funksjonalitet. Erfaringene så langt viser at man ikke kan forvente effektiviseringsgevinster ved etablering av brukerorienterte og funksjonelle elektroniske tjenester. Årsaken er at etter hvert som tjenestetilbudet på nett blir bedre, så etterspør brukerne stadig mer. I tillegg er bruk av samiske tegn i forbindelse med IKT problematisk. Det er bakgrunnen for at Sametinget siden 2000 har arbeidet for å finne standardiserte og funksjonelle løsninger for problemer knyttet til det samiske tegnssettet.

I samarbeid med Nærings- og handelsdepartementet vil Sametinget igangsette et treårig pilotprosjekt, eSápmi, knyttet til IKT-tiltak overfor det samiske samfunnet. Pilotprosjekt tar sikte på å

framskynde og koordinere en gjennomføring av de tiltak som er foreslått i rapporten om samisk tegnssett og IT fremlagt 9. januar 2002 etter oppdrag fra eNorge. Sametinget vil igangsette arbeidet med å utvikle en eSápmi-plan, hvor døgnåpen forvaltning og offentlig servicekontor inngår som en del av en større satsing. Regjeringen ser eSápmi-planen som et viktig bidrag til både regjeringens arbeid med modernisering, effektivisering og forenkling av offentlig sektor og eNorge mer generelt.

Foruten arbeidet med å fjerne hindringer identifisert i rapporten, skal prosjektet bidra til fremveksten av kvalitetsinnhold på samisk, til samisk deltakelse i relevant internasjonalt IT-samarbeid og til videreutvikling av den samiske IT-næringen. Prosjektet og eSápmi-planen kan mer generelt bidra til, foruten å løse utfordringene knyttet til samisk tegnssett, å prøve ut i begrenset skala aktuelle administrative løsninger for Norge som helhet. Disse kan også bidra til å utvikle samisk spisskompetanse innen IT som vil kunne finne forretningsmuligheter i større markeder i Norge og internasjonalt.

Kommunal- og regionaldepartementet og Nærings- og handelsdepartementet har sagt seg villige til å finansiere enkelte avgrensede utviklingsprosjekter for eSápmi-prosjektet ved Sametingets administrasjon. Sametinget forutsetter at det stilles økonomiske midler til rådighet for gjennomføring av selve pilotprosjektet, og til gjennomføring av tiltak som pilotprosjektet initierer.

2.2.4.5 Samisk arkiv

Det er avgjørende at oppbyggingen av samiske institusjoner fortsetter og at det samiske samfunnet selv gis anledning til å forvalte kunnskapene om sin egen historie og nåtid. Oppbyggingen av et nasjonalt samisk arkiv er et ledd i dette arbeidet, jf. kapittel 2.3.3.7. Sametinget arbeider med å få satt i gang en utredning av dette arbeidet. Videre arbeides det med å få det framtidige samiske arkivet inn i rom-programmet til det samiske vitenskapsbygget i Kautokeino.

2.2.4.6 Samisk spesialbibliotek og samiske bokbusser

Samisk spesialbibliotek er en nasjonal samisk kulturinstitusjon. En av de viktigste oppgavene for Samisk spesialbibliotek⁶ fremover, er å være en ressurs for andre bibliotek i deres arbeide med å utvikle samiske bibliotekstjenester. Dette gjøres

⁶ Jf. kapittel 2.3.3.8 om SSB oppgaver og funksjon

blant annet gjennom veiledning og informasjon til andre bibliotek. Sametinget ønsker i større grad å ansvarliggjøre de enkelte bibliotek i forhold til å utvikle tjenester for den samiske befolkningen i sine lokalsamfunn.

Sametinget må tilføres de ressurser som kreves for å utvikle Samisk spesialbibliotek i den retning Sametinget har forutsatt. Sametinget arbeider gjennom eSápmi, med å utvikle dataløsninger for bibliotek som muliggjør bruk av samiske tegn, noe som også vil komme til nytte for andre bibliotek.

Tildeling av driftstilskudd til mobil bibliotekjeneste i samiske områder er overført til Sametinget. Ordningen er et sentralt virkemiddel i arbeidet med å styrke de samiske bibliotekjenestene i områder med spredt bosetting og dårlig utviklet tjenestetilbud. Det er imidlertid en forutsetning at Kultur- og kirke departementet bevilger nok midler til tildeling av driftstilskudd. Sametinget ser det også som naturlig at investeringstilskuddet til kjøp av bokbuss i samiske områder blir overført fra Statens bibliotektilsyn til Sametinget.

2.2.5 Barnehage, opplæring og forskning

2.2.5.1 Barnehager

Sametinget legger til grunn at samiske barnehager har som formål å styrke barnas identitet som samer ved å fremme bruken av samisk språk og ved å formidle samisk kultur. Barnehagen skal ledes av samisk pedagogisk personale. Gode rammevilkår vil være avgjørende forutsetninger for å kunne realisere målsetningene om å styrke, utvide og synliggjøre det samiske innholdet i barnehagene. Sametinget er opptatt med å sikre at alle samiske barn har et tilbud om samisk språk i barnehagen. I forbindelse med revidering av lov om barnehager, vil Sametinget sikre at alle samiske barn får rett til tilbud i samisk språk i barnehagen. Man opplever til stadighet at samiske barn i barnehagene, særlig utenfor de tradisjonelle samisk bosetningsområdene ikke får godt nok tilbud. Det vil altså være nødvendig å sette større fokus på situasjonen for samiske førskolebarn. Sametinget vil derfor motivere til opprettelse av flere samiske barnehager. Det skal fokuseres mer på forsøks- og utviklingsarbeid, forskning på barnehageområdet og utvikling av pedagogisk materiell. Sametinget ser også behovet for å utarbeide plan for holdningsskapende arbeid og tiltak mot mobbing/intoleranse. I tillegg vil det være nødvendig å få avklart Statens og kommunenes ansvar overfor samiske førskolebarn generelt.

2.2.5.2 Grunnskolen

Samiske elever har individuell rett til opplæring i samisk både i grunnskolen og i videregående opplæring. Sametinget har utredet behovet for samisk opplæring utenfor forvaltningsområdet for samisk språk, og kartlagt hvilke problemer elever har med å få opplæring som de har rett til etter opplæringsloven. Utredningen viser at mange elever mister retten på grunn av kommunenes og fylkeskommunenes mangel på stedlige lærerkrefter og mangel på tilpasning av alternative former for opplæring. I tillegg mangler det instanser som kan tilby alternative opplæringsformer, som for eksempel fjernundervisning, intensive kurs, hospitering og lignende. Kostnader knyttet til samisk-opplæringen har også vist seg å være en årsak til at den individuelle retten til opplæring i samisk ikke blir tilfredstillende ivaretatt. Kommuner og fylkeskommuner viser til at timesatsen til samisk-opplæringen er for lav slik at den ikke dekker kommunenes og fylkeskommunenes reelle kostnader. I tillegg får heller ikke kommunene og fylkeskommunene tildelt tilstrekkelig antall timer til samisk-opplæringen sett i forhold til behovene og elevgrunnlaget. Dette medfører at kostnadene ikke dekkes fullt ut fra statens side, og at en del kommuner og fylkeskommuner vegrer seg for å tilby samiske elever opplæring i samisk i tråd med læreplaner for samisk språkopp-læring og opplæringslovens bestemmelser. For å sikre dette må kommunene få økte rammeoverføringer slik at den individuelle retten til opplæring i samisk blir tilfredstillende ivaretatt. Sametinget vil behandle disse utfordringene og fremme forslag til tiltak i løpet av 2002.

Sametinget mener at det i tillegg også bør drives forsøks- og utviklingsarbeid med hensyn til egnethet av forskjellige former for alternative opplæringsformer i begge skoleslagene.

Informasjonsarbeid om samiske elevers rett til opplæring både i og på samisk bør intensiveres, spesielt utenfor samiske distrikt.

Sametinget vil arbeide for at det samiske læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97S) kan utvides til å kunne brukes utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Dette kan bidra til å motivere samiske foreldre til å velge opplæring i og på samisk slik opplæringsloven gir mulighet for, også utenfor samiske distrikt.

Sametinget har igangsatt prosjektet «Samisk begynneropplæring» i 2000. Hovedmålet med prosjektet er å samle inn og systematisere de samisktalende lærernes erfaringer i begynnende leseopplæring, samt å finne frem til lesemetoder som passer for leseopplæring på samisk. Prosjektet er

tre delt, der del I som er rettet mot forberedelser til lese- og skriveopplæring, er gjennomført. Del II retter seg mot den tekniske siden av lesingen og del III mot leseforståelse. Prosjektets del II er kommet i gang, og er planlagt å vare ut 2002.

Resultater fra dette prosjektet vil være viktige i mange sammenhenger, som for eksempel i metodevalg, utvikling av pedagogisk materiell osv. I følge undersøkelse gjennomført i OECD-land (PISA 2000) er ikke elevene i norske grunnskoler gode lesere. Når det gjelder samiske elever er det ikke foretatt noen systematiske undersøkelser eller samlet inn erfaringer om leseforståelse tidligere, men det er grunn til å tro at heller ikke samiske elever er bedre lesere enn norske.

2.2.5.3 *Voksenopplæring for samer/ Kompetansereformen*

Kompetansereformen har som målsetting å gi den enkelte voksne bedre muligheter for opplæring og kompetanseheving. Reformen er basert på samfunnets, arbeidslivets og individets behov for kompetanse. Den omfatter alle voksne, bygger på en bred kunnskapsforståelse og har et langsiktig perspektiv.

Innenfor voksenopplæringsfeltet er det mange aktører med til dels ulike roller. Staten har ansvaret for den generelle utviklingen av voksenopplæringen, mens kommunene har ansvar for planlegging og utvikling av grunnskoleopplæring for voksne i kommunen. Fylkeskommunen har ansvar for planlegging og utvikling av videregående opplæring for voksne i fylket. På den annen side er verken Sametingets eller de samiske videregående skolenes rolle innen voksenopplæring blitt avklart. Det er behov for ansvarsavklaring i forhold til de ulike områder som berører voksenopplæring for samer. Det er også behov for at det stilles midler til rådighet for gjennomføring av nødvendige tiltak. Sametinget må tilføres myndighet og ressurser slik at man kan påta seg ansvar for den generelle utvikling av voksenopplæring for samer i samarbeid med sentrale myndigheter, først og fremst Utdannings- og forskningsdepartementet og Voksenopplæringsinstituttet. Sametinget ønsker at aetaten skal tilby opplæring i samisk gjennom de voksenopplæringskurs som virksomhetene iverksetter.

I forbindelse med den økende samiske kulturbevisstheten opplever man at foreldre som selv har mistet det samiske språket, ønsker at barna deres skal få del i dette gjennom skolen/barnehagen. I den forbindelse opplever man at foreldrene selv, også etterspør et tilbud om samisk språkopplæ-

ring, slik at hjemmet kan være med på å støtte opp om språkutviklingen hos barna. Dette må tas meget alvorlig. Det må derfor snarest utarbeides opplegg, og sikres ressurser til dette viktige arbeidet. Sametinget vil i sin kontakt med myndighetene framholde dette som ett av de høyest prioriterte områdene.

Trolig vil et tilbud om samisk opplæring til foreldrene være et av de tiltakene for å utvide antallet brukere av samisk språk. Sametinget vil i den forbindelse vise til det at Regjeringen i St.meld. nr. 55 (2000–2001), legger vekt på støtte til utvikling av samisk språk, hvor man bl.a signaliserer at det bør satses både på lese- og skriveopplæring for voksne som kan samisk, og at de som ikke behersker språket skal kunne skaffe og de nødvendige basiskunnskaper.

2.2.5.4 *Videregående opplæring*

I videregående opplæring har også samiske elever individuell rett til opplæring i samisk. Spesielt utenfor forvaltningsområdet for samisk språk har Sametinget erfart at denne retten ikke alltid innfris.

Sametinget har fått i oppdrag å foreta etterarbeid i forbindelse med evaluering av reform-94 (R-94) med tanke på grunnleggende prinsipielle sider ved samisk videregående opplæring. Samisk videregående opplæring mangler en gjennomgående samisk opplæringsplan slik grunnskolen har fått i det samiske læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97S). Det vil også være nødvendig å sikre samisk innhold i de nasjonale læreplanene på lik linje med de nasjonale læreplanene for grunnskolen. Samisk som opplæringspråk i videregående opplæring bør, i større utstrekning enn tilfellet er nå, også vurderes.

Reindrift som lærefag er inne i en innføringsfase. De første lærlingene vil få sine læreplasser i løpet av våren 2002. Sametinget har utarbeidet læreplan for dette lærefaget og det gjenstår å utvikle vurderingsformer for lærlingene i reindriften.

2.2.5.5 *Spesialpedagogisk kompetanseheving*

Det har i de siste årene skjedd en betydelig omorganisering av det spesialpedagogiske tilbudet på nasjonalt nivå. Det skal satses på en sterkere vektlegging av kunnskap og kompetanse rettet mot innhold og organisering av spesialundervisningen i skolen. I denne situasjonen må det skje en betydelig satsing på det spesialpedagogiske feltet for samiske barn, unge og voksne.

Målet er å bygge opp samisk kompetanse som er relevant for samiske og samiskspråklige bru-

kere. Sametinget har i den forbindelse utarbeidet en plan for spesialpedagogisk kompetanseheving hvor man vil satse på etter- og videreutdanning, skolebaserte utviklingsprosjekter og studiestipender. Gjennomføring av planen forutsetter at de økonomiske rammebetingelsene er i samsvar med behovene

2.2.5.6 IKT i samisk utdanning

I forhold til ordinære læremidler er det gjort lite med hensyn til utvikling av digitale læremidler. Utvikling av digitale læremidler har vært hindret og forsinket pga. mangel på en helhetlig løsning for bruk av samiske fonter. Ny og mer helhetlig løsning for bruk av samiske fonter vil åpne for nye muligheter i utvikling av samiske digitale læremidler. Ansvar for dette arbeidet har heller ikke vært klart definert. Utvikling av samiske løsninger har ikke vært integrert i langsiktige nasjonale planer og det har ikke vært øremerkede ressurser til samiske tiltak innen IKT. Dette har ført til at i løpet av den tiden det er satset på IKT i skolen, så har ikke den samiske skolen kunnet ta del i denne satsingen i like stor grad som den norske skolen nettopp på grunn av forskjellige løsninger i bruk av samiske fonter. Dermed har den samiske skolen blitt hengende etter med hensyn til lærerkompetanse innenfor IKT og maskinpark/program.

I fremtiden vil det være riktig å satse på å integrere utvikling av samiske digitale læremidler i nasjonale prosjekter, sikre samisk innhold, ikke bare i forhold til L97, men også i forhold til L97S i digitale læremidler som utvikles, samt å bygge opp skolenes infrastruktur på området.

2.2.5.7 Læremiddelutvikling

Opplæringsloven fastslår individuell rett til opplæring i samisk. Dette har medført en økning i antallet elever over hele landet med samisk som andrespråk eller med faget samisk kultur og språk. Her er det både behov for tradisjonelle læremidler, men også ulike fjernundervisningsmetoder siden lærersituasjonen de fleste steder hvor det er få elever som ønsker samisk vil være svært vanskelig.

Utvikling og produksjon av spesialpedagogiske læremidler for samiske brukere står sentralt i den kommende perioden. Det tenkes her både på ordinære spesialpedagogiske læremidler for elever med spesielle behov, og for elever med sammensatte vansker. De multifunksjonelle læremidlene kan inneholde mange ulike komponenter og tilpassinger i lyd, bilde og tekst, og fremstår ikke nødvendigvis som ett produkt.

Kompetansereformen, med økt vekt på etter- og videreutdanning for voksne, vil kreve et betydelig løft mht. læremidler tilpasset denne aldersgruppen. I dag finnes det lite materiell beregnet for voksne samer, og det som finnes av opplegg/læremidler må bearbeides og tilrettelegges slik at de også kan brukes i voksenopplæringen, og slik at nye metoder for språkopplæring kan brukes.

Det vil også være nødvendig å vurdere en omlegging av hovedmønsteret for hvilke typer læremidler som bør utvikles innen et fagområde. Hittil har en satset på å utvikle en omfattende elevbok som hovedtiltak for å dekke lærestoffet. Dette har vist seg å være en komplisert og tidkrevende prosess hvor det går relativt lang tid fra oppstart av utviklingsarbeidet til læreboka foreligger. En omlegging i retning av større satsing på temahefter vil kunne innebære muligheter til større grad av parallellproduksjon av læremidler på nord-, lule- og sørsamisk og raskere dekning av det aktuelle lærestoffet i et fag.

Rapporten *Evaluering av samisk bokproduksjon* har avdekket klare effektivitetsproblemer i produksjonen, i alt vesentlig knyttet til læremiddelproduksjonen. Gjennomstrømmingen og produksjonstiden kan ikke sies å være tilfredsstillende. For de mål som var satt i Strategisk plan for samisk læremiddelutvikling 1996–2000 er måloppnåelsen bare på 42 prosent. Sametinget ser nødvendigheten av å fremme tiltak som fører til mer effektiv produksjon og bedre rekruttering av forfattere av læremidler. Saken behandles i 2002.

2.2.5.8 Høyere utdanning og forskning

Sametinget har ved flere anledninger pekt på en rekke utfordringer og behov som det samiske samfunnet står overfor når det gjelder samisk høyere utdanning og forskning. Sametinget har i den forbindelse uttrykt behov for en betydelig satsing på utdanning, forsknings- og utviklingsarbeid, bl.a et 10-års program for rekruttering, kvalifisering og oppbygging av kompetanse til forskning i de samiske samfunn. Utgangspunktet og rammen for utviklingsprogrammet må være en satsing innen samisk språk og språkutvikling, bærekraftig natur- og ressursforvaltning og samisk utdanning og forståelse. For å bevare og utvikle språket, ser Sametinget det som svært viktig at samisk også skal benyttes som et forskningsspråk. Sametinget ser for seg at det også opprettes et eget samisk fagorgan som legger premissene for samisk høyere utdanning og forskning. Dette organet kan utvikles i tilknytning til Samisk Parlamentarisk Råd, som på denne måten vil få et overordnet ansvar for utfor-

mingen av samisk utdannings- og forskningspolitikk i Norge, Finland, Sverige og Russland.

Det er i dag lav rekruttering av samiske studenter til høyere utdanning. For å rette på disse skjevhetene, må det legges bedre til rette for, og settes fokus på urfolks- og minoritetsgruppers situasjon i utdanningssystemet. Dette vil ikke bare øke forståelsen for blant annet samisk kultur og samfunn, men og føre til at minoritetsungdom føler en sterkere tilhørighet til høyere utdanning. Det man trenger for å få inn grupper som har lav representasjon i høyere utdanning, er for eksempel gode stipendordninger, høy dekningsgrad av studentboliger og barnehage tilbud og spesiell tilrettelegging for studenter med individuelle behov. Det vil videre være behov for plan for informasjon og rekruttering av samiske studenter særskilt til samisk lærerutdanning, spesielt fra de andre nordiske landene og Russland.

Det sentrale element i all selvstendig moderne kulturforvaltning og videreutvikling er et opplæringsystem med barnehage og grunnskole som utgangspunkt og høgskole og universitet som de øverste ledd i utdanningssystemet. Anerkjennelsen av samene som urfolk i Norge med rett til og ansvar for egen kulturell forvaltning og videreføring var begrunnelsen for opprettelse av Samisk høgskole. Samisk høgskole har derfor et stort ansvar for å bidra til kvalifisering og oppbygging av kompetanse som tar utgangspunkt i samiske tradisjoner, kunnskap og forståelse. I dag foreligger det et betydelig kompetansebehov innenfor de fleste fagfelt, og et særlig behov er det å styrke samisk forskning. Det betinger at rammevilkårene for Samisk høgskole er i samsvar med oppgavene overfor og forventningene fra det samiske samfunnet. På basis av dette ser en nødvendigheten av at Samisk høgskole oppgraderes til bli en vitenskapelig høgskole med faglige og økonomiske ressurser som setter virksomheten i stand til å tilby et godt læringsmiljø med en god pedagogisk og vitenskapelig aktivitet. Et godt og dynamisk læringsmiljø er også avhengig av de fysiske omgivelsene. De nåværende bygninger, en nedlagt militærforlegning, er ikke funksjonelle for en moderne og fremtidsrettet samisk vitenskapelig høgskole. Det er derfor gledelig at sentrale myndigheter har startet planlegging av et nybygg, men Sametinget er likevel svært bekymret for at høgskolens innmeldte arealbehov er blitt sterkt redusert av Utdanningsdepartementet. Bygningene må ha som forutsetning at de skal gi den samiske vitenskapelige høgskolen optimale arbeidsbetingelser. Dette gjelder for antall og størrelse på bygningene som skal oppføres. Samtidig må arkitekturen synliggjøre

samisk byggeskikk, og gi rom for et godt læringsmiljø. Det nye høgskolebygget må derfor være tilpasset den pedagogiske og faglige tenkningen høgskolen er i ferd med å bygge opp.

2.2.6 Miljø- og kulturminnevern

Sametinget ser det som en naturlig utvikling at samiske miljøperspektiver i stadig større grad integreres i helhetlige arbeid. Det er behov for å utarbeide en miljømelding som omhandler Sametingets miljø- og arealperspektiver. Grunnlaget for Sametingets politikk er langsiktig nærings- og samfunnsutvikling i samiske områder der bruken av naturressursene ikke må overskride naturens bæreevne. Begrepene miljø, natur og kultur henger nært sammen. Det ses derfor som fundamentalt at miljøperspektivet integreres i hele Sametingets arbeid og virksomhet. Sametinget bør bidra til å realisere en miljøvennlig praksis i det samiske samfunn gjennom å synliggjøre og understøtte handlingsalternativer som peker i bærekraftig retning.

I arbeidet med verneplaner peker Sametinget på tre faktorer som bør være på plass. Vernets formål og innhold vil være en sentral faktor som bestemmer hvordan samiske interesser blir ivarettatt. Videre bør en lokal samisk forankring være på plass der det knyttes verneplaner til samiske ressursområder. Her er en god dialog med lokalsamfunnet en nøkkelfaktor i verneprosessen. I tillegg er det en utfordring å se helhetlig på de ulike statlige sektorområder som er berørt i verneplanprosesser. Dette for å sikre at samisk kultur og levestett blir best mulig ivarettatt.

2.2.6.1 Samisk museumsvirksomhet

Sametinget arbeider aktivt for å styrke samiske museer. Den særlige utfordringen samiske museer står overfor handler om at de skal være arena og aktør i en dialog om kulturell selvforståelse og identitet både i en indre og ytre kontekst. For det samiske samfunnet vil dette best kunne oppnås gjennom utvikling av en samisk museumspolitikk der det samiske samfunnet selv tar ansvar for hvordan kulturarven skal vernes og brukes.

Sametinget ser det som en viktig utfordring å få realisert Østsamisk museum i Neiden som samisk tusenårssted. Som en direkte oppfølging av Statsbudsjettet 2002 har Statsbygg kommet i gang med prosjekteringen for Østsamisk museumsbygg. Sametinget følger opp dette arbeidet med å få på plass en organisatorisk og finansiell ramme om

den framtidige museumsdrifta. I dette arbeidet er Sør-Varanger kommune også en sentral aktør.

2.2.7 Kultur og næring

2.2.7.1 Samisk kultur

Sametinget vil fortsette satsingen på å styrke og utvikle samiske barns og unges oppvekstvilkår. Sametinget er opptatt av at likestillingsarbeidet starter allerede i oppveksten slik at barn lærer at jenter og gutter er likeverdige og likestilte. Dette krever en omfattende og mangfoldig satsing på flere områder, en satsing som involverer mange aktører. Sametingets grunnprinsipp er at tiltak for barn og unge må tilpasses det samiske samfunnet.

Innenfor kunst- og kulturpolitikken vil en forhandlingsmodell mellom Regjeringen og Sametinget bedre dialogen og samarbeidet for å finne gode løsninger på utfordringene fremover.

Støtte til originalutgivelser av samisk litteratur er blitt prioritert, men det registreres en større etterspørsel etter samiske oversettelser av kjente og populære bøker, spesielt barne- og ungdomsbøker. I fremtiden må man vurdere økt støtte til oversatt litteratur. Det er viktig at samiske barn og unge stimuleres til å skrive på samisk. I den forbindelse har Sametinget i gangsett opprettelse av en stipendordning for samiske barn og unge som skriver på samisk.

Sametinget i Norge er omtrent alene om finansieringen av skjønnlitterære utgivelser på samisk. Presset på kulturfondets avsetning til litteratur er stort, noe som igjen fører til at mange gode litteraturprosjekter må vente på finansiering. Dette skaper frustrasjoner blant forfattere og forlag, og virker konfliktskapende mellom samiske forfattere over landegrensene. Sametinget ber Regjeringen om å reise spørsmålet overfor myndighetene i Finland og Sverige.

Til og med 1999 administrerte Samerådet en innkjøpsordning av samisk skjønnlitteratur. Denne ble finansiert gjennom tilskudd fra Nordisk Ministerråd og Interreg. Ordningen er opphørt. Sametinget vil ta initiativ til at etablering og finansiering av en permanent innkjøpsordning for samisk litteratur utredes.

Formidling av samisk musikk skal prioriteres. Dette gjelder også den faglige utviklingen av samisk musikk. CD-utgivelser er viktig for samisk musikk, men konserter, turneer og festivaler gir publikum opplevelsen av samisk musikk på en annen måte og sprer samisk musikk ut til et større publikum. Kompetanseheving blant samiske utøvere og tilbud om samisk musikkutdanning på høyere nivå er et arbeid som Sametinget i samarbeid

med andre instanser må igangsette. Bevilgningene til musikk har vært det samme i flere år og dekker bare en brøkdel av behovet, noe som gjør det vanskelig å styrke og utvikle samisk musikk.

Det er behov for å drøfte måter å utøve og formidle samisk musikk på med bakgrunn i ulike regionale gruppers behov. Musikkutøvere er ingen homogen gruppe og den samiske musikken er ikke den samme overalt i det samiske samfunnet. Modeller for organisering av samiske musikkutøvere, samt ansvarsfordeling mellom de ulike forvaltningsorganene når det gjelder finansiering, må drøftes i nært samarbeid mellom utøverne, Sametinget og øvrige organer.

Musikk fenger barn og unge og skaper kontakt på tvers av generasjoner. Unge eksperimenterer gjerne med ulike sjangere. Arbeidet med å legge til rette for tiltak som gir dem muligheter til opplæring i musikk og joik må intensiveres. Kulturskoler vil være viktige aktører på det feltet.

Kultur- og kirke departementet har, i likhet med Sametinget, et ansvar for å styrke og utvikle samisk kunst. Sametinget forventer at Kultur- og kirke departementet tilrettelegger for realisering av planene om samisk kunstmuseum og samisk kunstutdanning på høyere nivå.

Bruken av digitale verktøy i kunsten, både til fremstilling av kunstprodukter og formidling, medfører høye kostnader. Det er nødvendig at det offentlige gir særskilt støtte på de kunstområdene der informasjons- og kommunikasjonsteknologi tas i bruk.

Dersom duodji fortsatt skal ha rollen som kulturbærer i fremtiden, er det viktig at den forblir levedyktig og skapende. Den kunstneriske og kulturelle egenutviklingen i duodji må derfor styrkes.

Beaivváš Sámi Teáhter må sikres økonomisk, slik at teatret kan betjene hele det samiske bosetningsområdet. Midler avsatt til teaterformål må stimulere til egenaktivitet og heving av språkets status ved bruk av samisk språk på scenen. I tillegg må man prioritere scenekunst som har barn og unge som bruker- og målgruppe. Det er en målsetting å skape et godt teatertilbud for den sørsamiske befolkningen i Norge, gjennom fortsatt utvikling av Áarjelhsaemien Teatere. Når utredningen om sørsamisk teater i Norge er ferdig, vil nye tiltak bli vurdert.

Amatørteaterarbeid er et viktig kulturtiltak, som engasjerer ungdom, og som er med på å gi følelsen av et sosialt samisk fellesskap. I tillegg er dette et supplement til mer etablerte teatergrupper. Publikum får på den måten nye arenaer for opplevelse av samiske kunst-/kulturuttrykk. Blant amatørteatrene for ungdom er det en interesse for

å knytte seg opp mot nordiske og internasjonale ungdomsteaterprosjekt, for å få nye impulser, kunnskaper og erfaringer. Gjennom slik kulturutveksling formidles samisk kultur og samisk teater til resten av Norden og Europa.

Film er en forholdsvis ny kunstnerisk uttrykksform blant samene. Det har vært en merkbar økning i antall søknader til filmformål. Det er likevel relativt få samiske filmproduksjoner. Det er nødvendig å styrke rammevilkårene for samiske film- og videotiltak. Det forventes at filmfinansieringsordninger som allerede er etablert også i fremtiden vil være med på finansieringen av samisk film- og videoproduksjon. Sametinget ser positivt på planene om filmatisering av Kautokeino-opprøret i 1852, og oppbyggingen av en filmby i Kautokeino i den forbindelse. En slik oppbygging vil være helt avhengig av at staten bidrar med støtte.

Sametinget mottar mange søknader, med til dels høye beløp, om prosjektstøtte til ulike festivaler. Dette gjelder også festivaler som har delarrangement med samisk- eller urfolkskultur. Noen av festivalene overlapper hverandre når det gjelder innhold og tidspunkt, og ligger også geografisk nært hverandre. Det er viktig å ivareta interessen for samiske artister, og ulike festivaler kan bidra til dette. Som ledd i målsettingen om å styrke barns og unges identitet og gi positive opplevelser i forhold til samiske kunst- og kulturuttrykk, skal arrangementer for barn og unge i festivalsammenhenger prioriteres. Dette bidrar til å styrke den samiske identitetsfølelsen og til å endre negative holdninger til det samiske i lokalsamfunnet generelt.

Verken ungdomsmagasinet Š, barnemagasinet eller kvinnebladet Gába, har faste støtteordninger med alt det innebærer av uforutsigbarhet og ressurskrevende arbeid med finansieringen. Det er viktig at de tre publikasjonene kommer inn under en fast årlig støtteordning. Gába er en viktig aktør i likestillingsarbeidet. Sametinget vil fortsatt arbeide for at kvinnetidsskriftet sikres faste utgivelser. Det samme gjelder også de samiskspråklige barne- og ungdomsbladene. Mangel på tilbud til samiske barn og unge, og viktigheten av å bygge opp samiskspråklige lesevaner er begrunnelsen for denne satsningen. For at publikasjonene skal være et fullverdig tilbud til lesere fra alle samiske dialekt- og språkområder, videreføres kravet om at det i hvert nummer utgis nytt stoff både på sør-, lule- og nordsamisk. Vulle Vuoljaš, Donald Duck i samisk språkdrakt, ble for en del år siden utgitt i en

periode med offentlig støtte. Det vil være viktig at dette arbeidet kan gjenopptas, og i den forbindelse vil det være behov for å arbeide for at en fremtidig finansiering av faste utgivelser av Vulle Vuoljaš sikres.

Mangfoldet i samiske barn og unges oppvekstmiljø og språk må gjenspeiles i virkemiddelbruken. Det må også tas hensyn til samiske barns og unges synspunkter og interesser ved at de gis bedre muligheter til deltakelse og innflytelse i kulturpolitikken. Til grunn må det ligge et prinsipp om at tiltak for barn og unge må tilpasses det samiske samfunnet slik det fremstår i dag og til behovene som finnes der.

Samiske barn har krav på å vokse opp under trygge og gode betingelser. For å sikre dette, er det behov for å styrke innsatsen mot vold, mobbing, kriminalitet, rus og rasisme i samiske barne- og ungdomsmiljøer. I arbeidet med oppfølgingen av Samisk barne- og ungdomsplan er det behov for avsetning av administrative ressurser til utvikling, oppfølging og koordinering.

Antallet institusjoner som henvender seg til Sametinget med spørsmål om finansiering av drift, har økt. Samiske kultursentra er i en særstilling når det gjelder å bevare samisk språk og kultur. De kan ikke sammenlignes med øvrige nasjonale eller regionale kulturbygg. Samiske kultursentre er gjerne lokalisert til steder hvor det ikke er aktuelt med mange eksterne leietakere. Prosjekter som bygger sin virksomhet rundt målsettingen om å bevare og utvikle samisk språk og kultur, må finansieres med statlige midler. Når det gjelder eksisterende institusjoner, har de problemer med å finansiere driften og institusjonens målsettinger kan derfor ikke oppfylles. Et eget samisk kultursenterfond bør opprettes for å dekke investeringskostnader ved oppføring av nye regionale og lokale samiske kultursentraer. Sametinget har prioritert følgende institusjoner i prioritert rekkefølge: Åja samisk senter i Kåfjord, Samisk kunstmuseum i Karasjok, Vardobáiki i Evenes og Skånland, og Østsamisk museum i Neiden⁷.

Samiske kulturorganisasjoner har en særlig viktig rolle i det samiske samfunnet, både når det gjelder bevaring og utvikling av samisk språk, kultur og identitet og ved å bidra til et rikt, variert og aktivt samisk kulturliv. Sametinget har sammen med kunstnerorganisasjonene i verksatt et arbeid med å bedre samiske kunstneres og kulturarbeideres vilkår for utvikling.

⁷ Østsamisk museum er omtalt i kapittel 2.2.6.1.

kedsorientering. Dette hindrer nyskapning, produktutvikling og økt verdiskapning. Tradisjonelt kan en betegne mange enkeltmannsforetak som rene husholdsbedrifter der bedriftøkonomisk veksttenkning ikke er fremtredende. Bedriftsstruktur, lav lønnsomhet og tradisjonell økonomisk tilpasning gjør at kun få bedrifter har en nødvendig akkumulert kapitalbase for fremtidig utvikling og investeringer til å møte den stadig sterkere konkurransen gjennom internasjonaliseringen av næringslivet.

Det samiske bosettingsområdet har nærhet til rike naturressurser som befolkningen tradisjonelt har utnyttet i sin næringstilpasning. Utfordringen ligger i å kunne utnytte disse ressursene på en slik måte at det gir en økt verdiskapning for eksempel gjennom produktutvikling og videreforedling. Det gjelder å nyttiggjøre seg nye vekstnæringer som IKT og reiseliv. Innenfor turisme og reiseliv har man særskilte muligheter gjennom tilrettelagt bruk av det potensialet som ligger i natur og samisk kultur. Oppbygging av infrastruktur og strukturert samarbeid gjennom nettverk er viktig.

Kompetanse vil bli en stadig viktigere konkurransefaktor for nyskapning og videreutvikling av næringslivet. Primært gjelder det å bygge opp reell kompetanse på områder som bedriftsledelse, markeds- og salgsføring, produktutvikling og bedriftsøkonomi. Særlig relevant er det å knytte FoU-virkomheten opp mot det lokale næringslivet. I enkelte samiske områder har kvinner høy utdanning i forhold til den mannlige befolkningen. Denne kompetansen kan danne grunnlaget for innovasjoner i næringslivet og for ny næringsvirksomhet. Sametinget vil derfor i sin virkemiddelbruk i sterkere grad en tidligere bli mer utviklingsorientert, slik at den bidrar til å bygge opp et mer variert og sterkere markedsorientert næringsliv.

Sametinget har merket seg at Regjeringen ønsker å desentralisere beslutninger knyttet til bruken av distrikts- og regionalpolitiske virkemidler til det regionale nivå, med fylkeskommunen som regional utviklingsaktør. Siktemålet er forpliktende partnerskap mellom flere aktører i det strategiske næringsutviklingsarbeidet. Sametinget ser det som en stor utfordring å kunne bidra til det regionale partnerskapet i samiske områder, men understreker de regionale organers selvstendige ansvar for samiske tiltak. I denne forbindelse har Sametinget sammen med Troms fylkeskommune iverksatt et arbeid med sikte på en gjensidig avtale om felles forpliktelser i Troms.

Regjeringen omfordelte midler i statsbudsjettet for 2002, som tidligere ble tildelt kommunale næringsfond, til andre formål, og vil i løpet av året

evaluere næringsfondene. Sametinget viser til at dette har medført et sterkt økt press på Sametingets virkemidler til næringsvirksomhet i virkeområdet for Samisk utviklingsfond. Dette omfatter store deler av de mest næringssvake områdene i Nord-Norge. Derfor ber Sametinget om at noe av bortfallet av midlene til de kommunale næringsfondene, må tilbakeføres disse områdene gjennom Samisk utviklingsfond. Dette for å kunne opprettholde utviklingen av nye arbeidsplasser i de samiske bosettingsområdene. Sametinget forventer at kommunene får tilbake bevilgninger til næringsfondene, og SND bevilgningene løftes til samme nivå som tidligere.

Interreg-arbeidet er en god plattform for samarbeidet mellom sametingene i Finland, Sverige og Norge. Sametinget i Norge ønsker at Interreg-programmene skal bidra til å skape langsiktige verdier, som for eksempel økt sysselsetting og næringsetablering, men også til å fremme samisk kultur og identitet. Det vil derfor ha stor betydning at alle tre sametingene blir gitt anledning til å være med på å utforme og påvirke programarbeidet. Arbeidet må organiseres slik at også den finansielle delen faller på plass for å styrke den fremtidige økonomiske plattformen.

2.2.8 Helse- og sosialsatsing

Sametinget mener det er viktig at det også i år arbeides for at det settes klare rammer fra sentralt hold for måloppnåelse for en likeverdig helse- og sosialtjeneste for det samiske folket. Ansvar for integrering av det samiske perspektivet i helse- og sosialtjenesten må pålegges helseforetakene, samt fylkeskommunale og kommunale institusjoner i samiske bosettingsområder. Samtidig må den samiske dimensjonen i dokumenter som omhandler helse- og sosialtjenesten i Norge synliggjøres mer i integreringen. Sametinget vil også arbeide for at tinget skal ha en mer aktiv rolle i forhold til utforming av innhold i helse- og sosialtjenesten på alle nivå. Det er spesielt viktig at det forebyggende helsearbeidet styrkes.

Rusmisbruk er også et voksende problem i de samiske områdene. Sametinget vil jobbe for at det fra sentralt hold settes i verk tiltak når det gjelder rus- og alkoholforebyggende arbeid. Det som er spesielt viktig i denne sammenheng er å styrke tiltaksapparatet. De sentrale myndigheter må ta større ansvar og bevilge mer ressurser for å bekjempe dette problemet.

Prosjektmiddeltildelingen fra Helsedepartementet er utvidet til 31. desember 2002. Prosjektet er under evaluering. Sametinget avventer resulta-

tet fra evalueringen med hensyn til oppfølging av næværende periode som opprinnelig var på 3 år.

2.2.9 Samarbeid mellom sametingene

Sametinget ser et potensial i å styrke samarbeidet mellom sametingene gjennom Samisk parlamentarisk råd (SPR), både det interne samiske samarbeidet over landegrensene og samarbeidet utad med internasjonale saker. Når det gjelder det samiske samarbeidet over landegrensene er det flere naturlige saksområder for SPR, men spesielt samisk språk, opplæring og likestilling er områder som krever en felles innsats og samordning. Dette vil bli gitt prioritet. Internasjonalt vil arbeidet med FNs Permanente Forum må få høy prioritet fra SPR's side. Her er det behov for samordning og samarbeid med Samerådet.

Hovedutfordringen for SPR er å få finansiert rådets virksomhet. Hittil har det Sametinget som har SPR-presidenten hatt sekretariatsfunksjonen, hittil har det vært Sametinget i Norge. Denne ordningen vil fortsette.

2.2.10 Sametingets internasjonale engasjement

Sametinget har store forventninger til arbeidet med urfolkserklæringen. Sikring, anerkjennelse og videreutvikling av urfolks rettigheter, herunder retten til selvbestemmelse, er sentralt i arbeidet. Sametinget forventer at den norske stat bidrar til at en erklæring om urfolksrettigheter blir vedtatt innen utgangen av urfolkstiåret som avsluttes i 2004.

Selv om prosessen i forbindelse med etableringen av et Permanent Forum for urfolkssaker i stor grad er avsluttet, er det nå arbeidet begynner. Sametinget mener det er viktig å støtte opp om forumets arbeid, spesielt med tanke på samenes og inuittenes felleskandidat i forumet.

Urfolksrepresentantene i Barentssamarbeidet skal utføre et arbeid for samene i Norge, Sverige, Finland og Russland samt vepserne og nenetsene i Russland. Det er nødvendig at forholdene legges til rette for at urfolkene skal kunne ha innflytelse gjennom representasjon på alle nivåer i samarbeidet. Det er derfor viktig at urfolkene også får en representant i Barentsrådet. I og med at Sametinget representerer urfolkene i Regionrådet og Regionkomiteen, er Sametingets engasjement betraktelig høyere enn det har vært de siste årene. Dette tilsier behov for økte ressurser.

Framgangen i urfolksarbeidet har etter Sametingets mening ikke vært tilfredsstillende og det vil

være nødvendig å evaluere samarbeidet i et urfolksperspektiv. Sametinget har så langt det har vært mulig med dagens ressurser og saksbehandlingskapasitet forsøkt å være en pådriver for å få fortgang i dette arbeidet. Urfolkenes engasjement har til tider vært svært liten. Dette kan ha blitt tolket dit hen at urfolkene ikke er interessert i Barentssamarbeidet. Det er imidlertid slik at manglende økonomiske midler har satt begrensninger for deltakelse. Skal urfolksrepresentantene i Barentssamarbeidet makte å ivareta sine oppgaver er det nødvendig med økonomisk støtte til å utføre arbeidet.

Sametingets deltakelse i Arktisk råd hemmes av manglende ressurser som gjør at Sametinget ikke kan delta med den ønskede tyngden. Det er et ønske at Samisk parlamentarisk råd kan bli satt i stand til å ta på seg dette arbeidet, men dette tilsier at rådet må få tilført de nødvendige økonomiske ressursene.

Sametinget avsluttet i 2001 et treårig prosjektsamarbeid med Miljøverndepartementet innenfor rammen av lokal Agenda 21. Prosjektet, som har hatt et stort aktivitetsnivå, har fått en positiv mottakelse. Målet om en bærekraftig utvikling krever en oppfølging av utfordringene i kap. 26 i Agenda 21 for å oppfylle de mål som er nevnt angående urfolk. Sametinget lanserte derfor i 2001 et arbeid med Urfolk Agenda 21. Dette vil være et sentralt arbeidsområde for Sametinget i forhold til det planlagte toppmøtet i Johannesburg i 2002.

Arbeidet i forhold til den internasjonale konvensjonen om biologisk mangfold er en sentral utfordring for Sametinget, spesielt i forhold til artikkel 8(j) og for arbeidsgruppen for urfolks kunnskaper, fornyelser og praksiser. Konvensjonen og arbeidsprogrammene for implementeringen av konvensjonen har direkte relevans for samiske arealinteresser og ressursforvaltning. I tillegg er det viktig å bidra i arbeidet som går på kapasitetsbygging, mekanismer for effektiv deltakelse, involvering i konsekvensutredninger og retningslinjer for utvikling av nasjonal lovgiving for ivaretagelse av urfolks kunnskaper, praksiser og fornyelser av det biologiske mangfoldet. I den sammenheng er det viktig at Sametinget deltar i, og har innflytelse på det norske lovarbeidet for samordnet forvaltning av det biologiske mangfoldet.

2.3 Arbeidet i Sametinget i år 2001

2.3.1 Rettigheter

Sametinget legger stor vekt på spørsmålet om retten til selvbestemmelse. Dette har vært et gjen-

nomgangstema i mange av de saker som har vært behandlet i 2001. Utgangspunktet er at samene er et folk – et urfolk – med lang historisk tilknytning til egne områder. Folkenes rett til selvbestemmelse er et folkerettslig prinsipp og en grunnleggende rettighet, som er nedfelt i FN konvensjonene av 1966 om henholdsvis sivile og politiske rettigheter og økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Disse to konvensjonene har en liklydende artikkel 1 hvor «alle folks» rett til selvbestemmelse er nedfelt. Grensene for selvbestemmelse gis av internasjonal rett, og det er derfor ikke norske myndigheter alene som kan definere eller avgrense selvbestemmelsesretten.

Det er avholdt et møte med Justisdepartementet angående Regjeringens arbeid med Samerettsutvalgets innstilling hva gjelder Finnmark. Sametinget er ikke gjort kjent med Regjeringens arbeid, men er orientert om at arbeidet vil ta tid.

Et nytt Samerettsutvalg for områdene fra Troms og sørover er oppnevnt, og store og omfattende oppgaver venter utvalget. Det er avholdt et møte med lederen i Samerettsutvalget, hvor Sametingets forventninger til arbeidet ble lagt frem.

Planlovutvalget har avgitt sin første delinnstilling. Sametinget har avgitt sin høringsuttalelse, der bl.a. følgende forhold ble vektlagt:

- det er behov for at lovutvalgets videre arbeid ses i forhold til de internasjonale forpliktelsene Norge er bundet av. En vektleggingsregel i formålsbestemmelsen og i lovens konsekvensutreningsbestemmelser er nødvendig for å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur
- man er skeptisk til at fylkesplanene skal kunne være juridisk bindende, noe som vil kunne innebære en form for overstyring av særlover på et altfor generelt plannivå
- når det gjelder innsigelsesordningen er Sametinget bekymret for at sluttbehandlingen av innsigelsessaker legges til fylkeskommunene.

Sametinget ser klare prinsipielle betenkeligheter med at fylkeskommunene som regionale organ skal kunne overprøve Sametinget i samiske saker. Når det gjelder lovutvalgets videre arbeid deltar Sametinget i utvalgets referansegruppe.

Sametinget er positive til at det nå etableres et kompetansesenter for urfolksrettigheter, og anbefalte dette lokalisert til Kautokeino. Sametinget har blant annet kommet med forslag til utkastet til vedtekter, spesielt var man opptatt av at Sametinget må ha en sentral rolle i oppnevningen av styret til kompetansesenteret.

Retts hjelpskontoret i Indre Finnmark har hittil ytt fri retts hjelp til befolkningen i kommunene Kau-

tokeino, Karasjok, Tana og Nesseby. Bakgrunnen for tiltaket er lav advokatdekning i disse kommunene, kun en advokat på deltid. Dessuten vet man av erfaring at befolkningen i disse kommunene ut i fra språklige og kulturelle hensyn i mindre grad enn ellers kontakter advokater. Stortinget har nå forutsatt at Retts hjelpskontoret drives etter rammene for retts hjelpsloven. Dette medfører begrensninger i tilbudet til befolkningen i forhold til tidligere, både når det gjelder saksinntak og ved at det nå kreves egenandel fra de som oppsøker kontoret. Sametinget er bekymret for retts sikkerheten i området og finner grunn til å understreke den spesielle situasjonen i Indre Finnmark med hensyn til tradisjoner, språk og kultur.

Sametinget har fulgt saken vedrørende de som har tapt skolegang under andre verdenskrig og har hatt flere møter med representanter for deres foreninger. Billighetserstatningsutvalget har forkastet samtlige anker fra søkerne om billighetserstatning fra staten, og det viser seg at denne gruppen samer ikke vinner frem med sine krav. Saken har også vært drøftet med justisminister Dørum, og det er enighet om at man bør finne en løsning på denne saken. Sametinget vil følge dette opp i forhold til de sentrale myndigheter.

2.3.2 Sametingsvalget

Det ble avholdt sametingsvalg i 2001 samtidig med stortingsvalget, jf. vedlegg om sammensetningen av det nye Sametinget. I forbindelse med Sametingets konstituering 15. oktober 2001 godkjente Sametingets fullmaktskomité valget og fullmaktene for representantene og vararepresentantene i alle 13 valgkretsene etter tilrådning fra forberedende fullmaktskomité.

Norske Samers Riksforbund (NSR) med sine 14 representanter har i samarbeid med Samefolkets parti (SÁB), Samer bosatt i Sør-Norge (SBS), Sørsamelisten (SSL) og Senterpartiet (SP) dannet flertall på Sametinget for perioden 2001–2005, med 20 representanter. Arbeiderpartiet (AP) er representert med 13 representanter, Samenes Valgforbund (SVL) har 2 representanter. Kautokeino fastboende liste (DL), Flyttsameliste (JL), Høyre (H) og Gasska Nordlánda Sijdda (GNS) har en representant hver, jf. vedlegg om sammensetningen av det nye Sametinget

Den skjeve kjønnsmessig sammensetningen er ytterligere forverret etter valget. Andelen menn har gått opp fra 66,7 % i 1989 til 82,1 % i inneværende periode. I manntallet er fordelingen 45,6 % kvinner og 54,4 % menn. For å få en bedre sammensetning har valgregelutvalget foreslått kvoterings-

ordning. Det er også iverksatt en undersøkelse om likestilling knyttet opp mot valg. Undersøkelsen forventes avsluttet tredje kvartal 2002.

Informasjonsinnsatsen var i 2001 fokusert på registrering i samemantallet 1. mai 2001 og sameingsvalget 10. september. I etterkant ble det lagt ned et betydelig arbeid i forbindelse med registrering og oversending av registreringsskjema til kommunene. Dessverre skulle det vise seg å være en betydelig kommunikasjonssvikt mellom kommunene og Sentralkontoret for folkeregistrering. I praksis falt det på Sametinget å kontrollere listene for mantallet, og rapportere de mange feilene til kommunene og Sentralkontoret for folkeregistrering.

2.3.3 Språk, kommunikasjon og informasjon

2.3.3.1 Arbeidet med samiske språk

Sametingets primære målsetting er å styrke arbeidet med samiske språk og å arbeide aktivt for dette i alle de samiske språkområdene. Målsettingen er også at samisk- og norsk språk skal bli likestilte språk på alle nivåer i offentlige organer og ellers i samfunnet. Sametinget har spesielle støtteordninger som er øremerket for nettopp å stimulere til økt innsats for å fremme samisk språkutviklingsarbeid i sin alminnelighet.

Sametingets språkstyre avholdt i år 2001 to møter og behandlet bl.a. to- og trespråklige fylkes- og kommunenavn i form av høringsuttalelser. Videre godkjente Språkstyret nye ord og termer og innstilte kandidater til språkmotiveringsprisen. Sametingsrådet oppnevnte i desember 2001 nytt språkstyre for valgperioden 2002–2005.

Sametinget bevilget rammetilskudd over 2001-budsjettet på kr 15 850 000 til tolketjenester og to-språklighetsmidler. Tildelingen fordelte seg til

Tabell 2.1

Midler til to-språklighet	Kr
Kautokeino kommune	3 321 000
Karasjok kommune	3 102 000
Tana kommune	2 489 000
Porsanger kommune	2 060 000
Nesseby kommune	1 609 000
Kåfjord kommune	1 404 000
Finnmark fylkeskommune	1 057 000
Troms fylkeskommune	808 000
SUM	15 850 000

6 kommuner og 2 fylkeskommuner som hører inn under Samelovens forvaltningsområde, jf. tabell 2.1.

Målet med tospråklighetsmidler er å verne, styrke og videreutvikle bruken av samisk språk på alle nivåer i forvaltningsområdet. En overordnet målsetting er for eksempel å arbeide for at kommuneadministrasjonene fullt ut blir tospråklige slik at samisk- og norsktalende får likeverdige tjenestetilbud på begge språk. Ordningen er tidligere administrert etter ulike retningslinjer. Disse retningslinjene, som gjaldt støtteordninger til Samelovens forvaltningsområde ble avvirket fra budsjettåret 2001. Rammetilskuddets hovedmål og støtte til prosjekter er imidlertid uendret fra tidligere. Sametingsrådet har endret noe på vilkårene for å få støtte, herunder hva en yter støtte til og frister for innlevering av pålagte språkrapporter.

Sametinget bevilget kr 2 406 000 til videreutvikling av samisk språk i sørsamiske- og lulesamiske områder, Ofoten og Sør-Troms regioner samt ulike kyst- og fjordstrøk i landsdelen. Som grunnlag for disse bevilgningene har Sametinget fått utarbeidet språkplaner for disse regionene. I 2001 var det 22 søkere med en samlet søknadssum på kr 5 387 393. Samisk språkavdeling prioriterte å gi støtte til disse prosjekter: terminologiprojekter, arenaer hvor generasjoner møtes til samisk språkbruk og kommunikasjon, alfabetiseringsarbeid for samisktalende, barne- og ungdomsprojekter innen samisk språk og språkmotiveringspris.

Tildeling for år 2001 fordelte seg slik til de ulike samiske språkområdene, jf. tabell 2.2.

Sametinget har år om annet bevilget midler til ulike samiske språkprosjekter utenfor Samelovens forvaltningsområde. Disse midlene ble administrert av det forrige Samisk språkråd, men fra år 2001 blir midlene administrert av det nyopprettede Sametingets tilskuddsstyre. Bakgrunnen til nyorganiseringen er at Sametinget har vedtatt egne planer for tildelingsmåten av tilskuddsmidlene. Sameingets språkavdeling behandler søknadene internt og forbereder sakene overfor tilskuddssty-

Tabell 2.2

	Kr
Nordsamisk område (inkl. Ofoten- og Sør-Troms kyst- og fjordstrøk)	798 668
Lulesamisk område	798 666
Sørsamisk område	798 666
Språkmotiveringspris	10 000
Totalbevilgning prosjekter	2 406 000

ret. Språkavdelingen evaluerer også prosjektrapportene etter at prosjektene er sluttført. Sametinget har videre i relasjon til budsjettarbeidene bedt tilskuddsstyret spesielt ta hensyn til språkmotiveringsprosjekter som Samisk språkråd dro i gang i sin daværende funksjonsperiode.

Sametinget har gitt støtte til et 5-årig prosjekt til områder utenfor Språklovens forvaltningsområde hvor det primære målet er å styrke og fremme utviklingen av barnas bruk av samisk språk. Sametinget har derfor funnet grunn til å be tilskuddsstyret om å prioritere videreføringen av dette prosjektet. Elgå oppvekstsenter i Engerdal kommune gjennomfører prosjekt som ble igangsatt høsten 2001.

Sametinget gjorde oppmerksom på at språksituasjonen for samisk språk var problematisk også i Ofoten/Sør-Troms-regionen og ba derfor tilskuddsstyret om å prioritere tilskudd til prosjekter i regionen med tanke på å fremme samisk språk i området.

Støtte til språkprosjekter utenfor Samelovens forvaltningsområde har i mange år vært på samme nivå, dvs. det har omtrent ikke vært noen økning av tilskuddene i det hele tatt. Fra år 2001 ble støttevolumet ytterligere redusert fordi en del av midlene fra budsjettposten gikk til språksentrene i Tysfjord og Sør-Troms. Dette medførte at mange som hadde søkt om støtte til språktiltak fikk avslag på sine søknader. Sametinget får årlig søknader om støtte fra ulikt hold for om lag 7–8 mill. kr, mens bevilgningen som står til rådighet årlig er på knapt 2,5 mill. kr. Hvis Sametinget skal klare å prioritere søknader fra områder utenfor Samelovens forvaltningsområde bør Staten inn med betydelige midler for å oppnå målsettingen. Slik budsjettsituasjonen har vært for Sametinget de seneste år har det ikke vært mulig å øke tilskuddene til for eksempel samiske språkprosjekter.

2.3.3.2 Språkmotivering

Sametingets språkstyre tildeler hvert år en språkmotiveringspris til enkeltpersoner/institusjoner/organisasjoner som har gjort en betydelig innsats for å styrke og videreutvikle samisk språk. Prisen består av 10.000 NOK og et kunstdiplom. Det er egne statutter for tildeling av prisen. Prisen for år 2001 ble tildelt Skånland og Evenes språkgruppe. Begrunnelsen for tildelingen var at språkgruppen har arbeidet godt på ulike måter for å styrke samisk språk, bl.a. med utvikling av nye termer og innsamling av samiske stedsnavn. Språkgruppen har også lyktes bra med å trekke veksler på de

ulike generasjoner i arbeidet med samiske språkopp-gaver.

Sametinget har satt i gang et språkmotiveringsprosjektet som går ut på å legge forholdene til rette for barnehagebarn, slik at de tidlig får lære seg samisk. Samtidig må man legge forholdene til rette for prosjektforeldre, barnehage, skolen og kommunen slik at disse blir integrert i prosjektet og får dermed være med på å få informasjon, lære om hvordan gjennomføre opplæring i samisk fra barnehage til grunnskolen.

Prosjektperioden er 5 år. Prosjektet følger barna fra de er i barnehagen til de har gått noen år på skole. Målgruppa er en barnehage, barnas foreldre, skolen der barna skal gå i etter endt barnehage, fritidsordningen og kommunen der barnehagen er. Elgå oppvekstsenter i Engerdal kommune gjennomfører prosjektet som ble igangsatt høsten 2000. Dersom forsøksprosjektet gir gode resultater som viser at barna har lært samisk i barnehagen, at de får fortsette med opplæring på skolen og i fritidsordningen, kan lignende prosjekt settes i gang i andre områder.

Sametinget vil arbeide for å motivere enkeltpersoner til å bruke samisk i alle situasjoner og overalt i det samiske samfunnet. Det medfører at man må arbeide for å styrke språkkompetansen slik at man kan bruke samisk når det er naturlig eller ønskelig, uten å måtte gi noen forklaring eller møte motstand av den grunn. Hittil har det vært slik at det er norsktalende som bestemmer når man kan snakke samisk.

I språkutviklings- og språkkrøtarbeidet kan man ikke tenke på denne måten. Språkbevaring og språkutvikling forutsetter mange språkbrukere. Sametingets ansvar er å få samfunnet til å forstå at samisktalende har rett til å snakke samisk, og denne retten gjelder uansett hvor flink man er å snakke norsk. Ellers kan man ikke likestille samisk og norsk. Samelovens § 1.1 bekrefter den retten samisktalende har i Norge, og § 3 redegjør for den retten samisktalende har i forvaltningsområdet for samisk språk spesielt.

2.3.3.3 Språksentrene

I samsvar med planene for arbeidet med samisk språk opprettet Sametinget fra budsjetterminen 2001 en ny ordning med grunntilskudd til samiske språksentre. Tilskuddet kr 1 600 000 skal sikre driften av språksentrene og det ble bevilget kr 400 000 til språksentrene i Porsanger, Kåfjord i Troms, Tysfjord og i Sør-Troms. Høsten 2001 åpnet et nytt samisk språksenter for varangerdialekter. Språksentret er lokalisert til Nesseby og bærer

Isak Sabas navn. Fra år 2002 får også dette språk-sentret fast grunntilskudd fra Sametinget.

Sametingets språkavdeling har vektlagt arbeidet med å finne en høvelig måte å få en tilfredsstillende tilbakemelding om språksentrenes virksomhet og disponering av tildelte midler. Språkavdelingen har utarbeidet et mønster for hvordan søknader om støtte til språkprosjekter bør utformes. Målsettingen har vært at det bør komme frem i søknaden hvordan prosjektet er tenkt gjennomført, hvilke økonomiske rammevilkår som legges til grunn og sist, men ikke minst, bør det fremkomme tydelig hvordan gjennomføringen av prosjektet vil styrke og fremme samisk språk. I tillegg er det laget et mønster for hvordan sluttrapporteringen av prosjektene bør skje overfor språkavdelingen. Hovedhensikten med dette er å få til en bedre metode for rapportering til Sametingets språkavdeling om prosjektene, om hvordan prosjektene har vært med på å styrke samisk språk og om bruken av de økonomiske midlene som prosjektet har fått bevilget. Dette arbeidet har vært høyt prioritert ved språkavdelingen. Sametingets språkavdeling stiller også relativt strenge krav til prosjektene, de bør fremme og styrke samisk språk og tildelte bevilgninger bør blir brukt på en nøktern og god måte. Og rapporteringsmetodene bør derfor tilfredsstillende de krav som er beskrevet ovenfor. Dette medfører at språkavdelingen har rimelig gode forutsetninger for å vurdere prosjektenes faglige status slik at tildelte bevilgninger blir brukt på en god måte i arbeidet med å fremme og styrke samisk språk. Sametingets språkavdeling har også fått utarbeidet og utgitt et lite veiledningshefte om hvordan termarbeider kan gjennomføres. Språkavdelingen yter også tilskudd til terminologi-prosjekter med de forutsetninger at Sametingets språkavdeling får dra nytte av den kunnskap som prosjektene frembringer og at materialet kan gjøres offentlig tilgjengelig gjennom orddatabanken og via bladet Språknytt.

2.3.3.4 Språkavdelingens arbeidssituasjon i 2001

Språkavdelingen hadde første halvår 2001 4 stillinger. Av disse fire hadde to permisjon og en sluttet i stillingen på vårvinteren, og den fjerde sluttet om sommeren. Dette innebar at avdelingen hadde en meget vanskelig arbeidssituasjon det første halvåret. På høstparten ble situasjonen bedre, bl.a. fordi en fikk tilsatt midlertidig avdelingsdirektør for ett år, en rådgiver ved språkavdelingens hovedkontor og førstekonsulenter for lule- og sørsamiske språkområder kom også i virksomhet fra samme tidspunkt. En fikk også bemannet forkon-

toret/arkivet med en stilling ved siden av at en førstekonsulent ble flyttet fra opplæringsavdelingen til språkavdelingen. Dette innebar at bemanningen på språkavdelingen ble styrket med 100 % i forhold til situasjonen i begynnelsen av år 2001. Den oppståtte bemanningssituasjon fikk selvsagt konsekvenser slik at de forventede målsettingene for år 2001 til en viss grad ble noe redusert.

2.3.3.5 Kommunikasjon og informasjon

Sametinget vedtok i mai 2001 tingets kommunikasjons- og servicepolitikk. Erklæringen er et resultat av felles innsats fra hele organisasjonen, og den finnes tilgjengelig på nett og i papirformat.

Fagfeltet kommunikasjon og informasjon er styrket både internt og i forhold til eksterne brukere av våre tjenester. I januar ble intranettet tatt i bruk for å styrke intern-kommunikasjonen, og i mai ble nye nettsider lansert. Nettstedet er 100 prosent tospråklig, samisk og norsk, og tilbyr kort orientering på engelsk. Sidene er godt mottatt av publikum og fikk fem av seks mulige stjerner på kvalitetsmerkingen til norge.no. Netttjenesten var i en lang periode ustabil som følge av manglende båndbredde inn til Karasjok. I november ble Sametinget tilknyttet bredbåndsnettet til Finnmark bredbånd. Dette innebærer at vi kan ha maskinparken for våre nettsider plassert i Karasjok. Bredbånd gir tilgang til avanserte multimedietjenester over internett, både for administrasjonen og for brukere av nettsidene. Lydoverføring av plenums-møtene over internett vil bli utprøvd i løpet av 2002.

Det er ønskelig å utvikle Sametingets intranett ytterligere, med tilgang til ulike databaser, nyhets-søk og arkiv- og saksbehandlingssystem. På grunn av et høyt arbeidspress har det vært nødvendig å prioritere eksterne brukere i en periode. Økt aktivitet og tjenestetilbud på intranett for Sametingets ansatte og folkevalgte er imidlertid en forutsetning for å kunne tilby gode tjenester til eksterne brukere. Omorganiseringen av Sametingets administrasjon har også stilt organisasjonen overfor utfordringer når det gjelder effektiv internkommunikasjon. Det er et mål å utvikle gode elektroniske tjenester som kan bygge bro over de store avstandene kontorstedene imellom.

Sametinget har arbeidet aktivt i forhold til ulike prosjekter for å bekjentgjøre mulighetene for bruk av samisk språk med Unicode-teknologien, og for å formidle offentlige myndigheters ansvar for å tilby tjenester og informasjon på samisk. Spesielt nevnes prosjektet «Finnmark på nett» – en fellesportal for kommunene i Finnmark, bevilgning av midler

for oppgradering av Odin og prosjektet «Fylkesmannen på nett».

Sametinget har deltatt aktivt i Kommunal- og regionaldepartementets arbeidsgruppe for samiske tegn og IT, opprettet i medhold av eNorge-planen. Gruppen anbefaler blant annet at staten setter krav til leverandører om at all programvare som kjøpes inn skal støtte tegnsett-standarder Unicode. Unicode-tegnsettet inneholder de samiske tegnene, og vil derfor løse de problemene som i dag eksisterer med hensyn til samiske tegn. Verken Sametinget eller det samiske samfunnet alene er store nok aktører til å framskynde implementeringen av den nye tegnsett-teknologien i forhold til de kommersielle leverandørene. Et statlig krav ville vært et betydelig bidrag i så måte. Det er påpekt overfor redaksjonen til norge.no og Statskonsult at flerspråklige tjenester og tekniske løsninger som muliggjør bruk av samiske tegn (Unicode) på nett bør premieres. Dette vil gjøre det mer attraktivt å tilby samiske tjenester, ettersom de fleste ønsker å rangeres høyest mulig på norge.no sin liste over offentlige nettsted.

Nytt sameting, Sametingsbygningen og tospråklige nettsider har medført økt oppmerksomhet omkring samiske saker. Det kommer flere henvendelser i form av telefoner, e-post, brev og telefakser, fra skoler, myndigheter, institusjoner, bedrifter, media og publikum. Sametinget har hatt en økning på 3 736 dokumenter i løpet av ett år, fra 18 937 dokumenter i år 2000 til 22 673 dokumenter i 2001⁸. Svarfrister som er nedfelt i serviceerklæringen, innebærer at annet informasjons- og bibliotekfaglig arbeid ofte må nedprioriteres. En følge av det er etableringen av «OSS» – Ofte Spurte Spørsmål – på nett.

Høsten 2001 gikk betydelige ressurser til informasjonsarbeid knyttet til konstitueringen av det nye Sametinget. Det er utarbeidet informasjonsmaterieell om Sametinget på ulike språk, og i perioden juni–august ble det tilrettelagt mange omvisninger pr. dag og på mange språk spesielt for turister, men også for andre gjester og tilreisende.

Boken «Sametinget i navn og tall» utgis i april 2002. I tillegg skal ulike typer informasjonsmaterieell utvikles både for papir og nett. Målet er at flest mulig interesserte skal kunne sette seg inn i Sametingets virksomhet og holde seg oppdatert om den løpende politiske og administrative virksomheten via Sametingets nettsider. Opplysnings- og veiledningsarbeidet vil i kommende periode være like arbeidskrevende og viktig som det hittil har vært, og det er grunn til å forvente flere henvendelser fra

medier, publikum og andre. Sametingets aktivitet på nett, Sametingsbygningen og økt politisk aktivitet gjør at interessen for tingets virksomhet er økende.

2.3.3.6 Kartlegging av holdninger og kunnskap

Norsk Gallup foretok våren 2001 en undersøkelse på oppdrag fra Sametinget. Hovedmålet med undersøkelsen var å kartlegge befolkningens kjennskap, kunnskap og holdninger til Sametinget og registrering i samemantallet, samt undersøke effekten av informasjonstiltak gjennomført i perioden februar – mai 2001. Sametingets myndighetsområder i dag har forholdsvis stor oppslutning både blant manntallsførte samer og andre respondenter. Undersøkelsen viser at språk, kultur, opplæring, reindrift og likestilling er blant de tema som respondentene ønsker at Sametinget skal fokusere sterkere på. Minst viktig for respondentene er boligpolitikk, samferdsel, skattespørsmål, forsvar, by- og tettstedsutvikling. Undersøkelsen viser også at de fleste målene for informasjonskampanjen i 2001 i forhold til samemantallet er nådd. De fleste av målgruppene oppgir å ha mottatt ulike typer informasjon om samemantallet og registreringsskjema via ulike kanaler. Det er gledelig at undersøkelsen har nådd ungdom spesielt godt. Tallene viser imidlertid at informasjon ikke har truffet kvinner så godt som forutsatt.

Rapporten finnes i fulltekstversjon på Sametingets nettsider: www.samediggi.no.

Selskapet Agenda gjennomfører våren 2002 en intervjuundersøkelse av utvalgte personer for å kartlegge holdninger og kunnskaper om sametingsvalg, samemantall og Sametinget. Undersøkelsen er en kvalitativ oppfølging av spørreundersøkelsen foretatt våren 2001. Undersøkelsen i 2002 er et samarbeidsprosjekt mellom Sametinget, Kommunal- og regionaldepartementet og Statskonsult. Begge undersøkelsene utgjør viktige bidrag i arbeidet med å utarbeide en strategi for økt registrering i samemantallet i perioden fram til 2005. Strategisk og handlingsrettet plan utarbeides i 2002.

2.3.3.7 Samisk arkiv

Sametinget er pålagt å avlevere eldre arkivmateriale, men har så langt valgt å ikke avlevere noen deler av sitt arkivmateriale. Årsaken er ønsket om at Samisk arkiv i Kautokeino skal utvikles til et nasjonalt samisk arkiv, og gjøres i stand til å håndtere også Sametingets arkiv.

⁸ Vedlegg 1 Oversikt over antall dokumenter.

2.3.3.8 Samisk spesialbibliotek, bokbusser og samisk bibliografi

Samisk spesialbibliotek er en nasjonal samisk kulturinstitusjon, med ansvar for anskaffelse, oppbevaring, tilrettelegging og formidling av bøker og annet materiell på samisk språk og om samiske forhold uansett språk. Samisk spesialbibliotek skal primært fungere som bibliotekenes bibliotek.

Det nåværende datasystemet i Samisk spesialbibliotek er svært gammelt, og fungerer ikke på Sametingets moderne infrastruktur. I dag finnes det ikke noen biblioteksystemer som støtter bruk av samiske tegn etter de spesifikasjoner Sametinget har satt. Innen utgangen av 2002 regner Sametinget med å få innført ny programvare for Samisk spesialbibliotek og nytt arkiv- og saksbehandlingssystem. Målet er at disse systemene i størst mulig grad skal integreres med eksterne og interne nett. Ved begge systemer er det betydelig usikkerhet knyttet til muligheten av å bruke samiske tegn – noe som er et krav fra Sametingets side.

Fra 1. januar 2002 ble tilskuddsordningen for de samiske bokbussene overført Sametingets forvaltning. Tinget har nå satt i gang arbeidet med å utarbeide egne retningslinjer for denne ordningen. Disse skal etter planen være klare innen utgangen av året.

Biblioteket har stort etterslep av arbeid på grunn av liten bemanning gjennom flere tiår. Til tross for økte ressurser de to siste årene, har det ikke vært mulig å komme à jour med registrerings- og formidlingsarbeidet. Det betyr at brukerne av biblioteket ikke får det tilbudet de bør få.

Prosjektet Samisk bibliografi startet i 1997 med Universitetsbiblioteket i Tromsø som ansvarlig for koordinering av arbeidet. Samisk spesialbibliotek har vært med i prosjektet fra starten av. Sametingene i Norge, Sverige og Finland vurderer nå å ta på seg dette koordineringsarbeidet. Målet med prosjektet er å gjøre samisk litteratur mer tilgjengelig på Internett ved at ulike biblioteksystem i ulike land kan kommunisere med hverandre. For at søkeren skal finne relevant litteratur i databasen, utvikles det også et flerspråklig terminologiverktøy, tesaurus, til prosjektet.

2.3.3.9 Journalføringssystem

Sametinget har siden 1993 brukt Jass som journalføringssystem, basert på Noark 3 standarden fastsatt av Riksarkivet. Leverandøren av Jass har signalisert at det ikke vil bli gitt bruker støtte på systemet etter utgangen av 2002. Det betyr at Sametinget må kjøpe og implementere et nytt arkiv- og saksbe-

handlingssystem innen utgangen av 2002. Med bakgrunn i begrensede muligheter med Jass og ønske om å knytte saksbehandlingssystemet til intranettet, er det igangsatt et arbeid med å utrede overgangen til Noark 4 standarden, som gir muligheten for et fullstendig elektronisk arkiv.

Arkivloven setter krav til alle etater om å utarbeide en arkivplan. Arkivplanen er en samlet oversikt over arkivdanning og bevaring. Foruten selve produksjonen av arkivalier vil den gjelde ordningen av arkivet, oppbevaringen i aktuelt arkiv, bortsettingsarkiv og fjernarkiv, arkivbegrensning, kassasjon og avlevert arkiv. I tillegg skal arkivplanen ha en oversikt over alle planer og utredninger som Sametinget har produsert. Sametinget har ikke laget en arkivplan på grunn av manglende kapasitet på arkivet. Av samme grunn må mange pålagte og nødvendige arbeidsoppgaver utsettes, så som utarbeidelse av kassasjonsregler som må sees i sammenheng med arkivnøkkelen, avleveringsplanen og arbeidet med arkivplanen og avlevering av arkivmateriale fra underliggende råd og distriktskontorer.

2.3.4 Barnehage, opplæring og forskning

2.3.4.1 Barnehager

Arbeidet har i stor grad vært konsentrert om kvalitetssatsing og etablering av nettverk for samiske barnehager over hele landet. Ved årsskiftet overtok Sametinget forvaltning av det særskilte tilskuddet til samiske barnehager, og kr 5 997 000 er fordelt på 45 samiske barnehager eller avdelinger. Tilskuddet skal gå til å dekke merutgiftene med å formidle samisk språk og kultur i barnehagene.

Sametinget har startet et nettverk for veiledere for samiske barnehager innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, og et nettverk for styrere i samiske barnehager utenfor dette forvaltningsområdet. Det er også tatt initiativ til at kommunene i det sørsamiske språkområdet danner et nettverk.

I år har man prioritert å komme i dialog med barnehager og barnehageeiere. Sametinget har besøkt 17 samiske barnehager i og utenfor forvaltningsområdet. Her gir Sametinget råd og veiledning til ansatte om pedagogisk materiell, samisk innhold i barnehager, samtidig som vi får tilbakemeldinger og ideer på satsingsområder. I forbindelse med oppbygging av nettverk og kontakt mellom Sametinget, barnehageeiere og fagfolk er det utgitt et faglig tidsskrift, «Stullán». Tidsskriftet inneholder stoff på tre samiske språk og er planlagt utgitt et par ganger i året.

I strategisk plan for barnehager for perioden 2002 – 2005 er det gjort prioriteringer av satsings-

områder og læremiddelutvikling. Det er vedtatt nye retningslinjer for det særskilte tilskuddet til samiske barnehager.

Den årlige Barnehagekonferansen for samiske barnehager ble avholdt i Kautokeino i oktober og samlet ca. 130 deltakere.

2.3.4.2 Opplæring

Intensjonene i opplæringsloven blir ikke oppfylt i alle sammenhenger. Dette er bakgrunnen for at Sametinget har gjennomført en utredning om samisk opplæring utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. I utredningen er det kartlagt hvilke problemer elever i grunn- og videregående skole har med å få opplæring som de etter opplæringsloven har rett til. Utredningen er sendt på høring og vil bli behandlet i 2002.

Som følge av at samiske elever i enkelte tilfeller ikke får den opplæringen som de har rett til kontaktes Sametinget, som oftest av foreldrene, men også av kommuner som har fått forespørsel om gi samisk opplæring. Blant annet har Sametinget sett på ulike muligheter for å gi en god samisk opplæring for samiske barn i Oslo kommune. Det er tilbudt faglig og økonomisk støtte for å etablere en modell for både barnehage- og grunnskoleopplæring i kommunen. Ved skolestart høsten 2001 var det ikke satt i gang et tilbud om samisk opplæring, slik planen var. Sametinget har tatt initiativ overfor kommunen med sikte på å finne en løsning snarest og innen skolestart i 2002.

Høsten 2001 kom det et ønske om opplæring i sørsamisk som førstespråk i grunnskolen i elevenes hjemkommune. Etter et samarbeid mellom den aktuelle kommunen, Sameskolen for Midt-Norge, Statens utdanningskontor i Nordland og Sametinget har man kommet frem til en løsning slik at elevene får den opplæringen i samisk som de har rett til.

Sametinget har fått ferdig kartleggingsprøver i lesing for elever med samisk som førstespråk. Det foreligger prøver for 2., 3., 5., 7. og 9. klasse samt idéhefte for læreren.

Innenfor videregående opplæring har Sametinget utarbeidet og vedtatt en læreplan for lærlinger i reindriftsfaget. Arbeidet med veiledning for bedriftene er igangsatt.

Det er delt ut ca. 500 stipend til samisk ungdom som har valgt samisk som fag i videregående opplæring. Stipendet er ment som en motivasjon for samiske elever på videregående nivå til å velge samisk, da tendensen har vært at denne gruppen ikke velger samisk som fag. Tendensen kommer frem i evaluering av samisk videregående opplæ-

ring som er foretatt av NIBR, Nordisk Samisk Institutt og Agenda Utredning og Utvikling AS på oppdrag for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. I evalueringen er det pekt på mange uheldige konsekvenser for samiske fag etter Reform -94. Oppfølging av evalueringen er i 2002 overført til Sametinget fra Utdannings- og forskningsdepartementet.

Sametinget ble tildelt ekstra midler til pedagogisk utviklingsarbeid. Det har bidratt til at utviklingsarbeidet i tilknytning til L97S er videreført. Dette gjelder blant annet prosjektene kvalitet i matematikkopplæring (KIM) i samarbeid med Samisk høgskole og samisk begynneropplæring. Sametinget har også støttet et språkrevitaliseringsprosjekt på barnehagenivå i det sørsamiske området.

Sametinget har sammen med Voksenopplæringsinstituttet og Utdannings- og forskningsdepartementet arbeidet med å få etablert et samarbeid om voksenopplæring og læremiddelutvikling for voksne samer. Sametinget har også satt i gang et utviklingsprosjekt i samhandling med Statens utdanningskontor i Finnmark og Samisk høgskole, samt støttet læremiddelprosjekter for voksne i lule- og sørsamisk.

2.3.4.3 Det spesialpedagogiske arbeidet

Det er utarbeidet en plan for spesialpedagogisk kompetanseheving som går fram til sommeren 2003. Arbeidsformen er etterutdanningsprosjekt med utgangspunkt i de problemstillingene som førskolelærere og lærere arbeider med til daglig. Etterutdanningsprosjektene kan utvides til videreutdanning i spesialpedagogikk. Her samarbeider man med Samisk spesialpedagogisk støtte og Samisk høgskole. 5 skoler og 2 barnehager har satt i gang etterutdanningsprosjekter. Det er etablert et faglig nettverk av veiledere, men det kan se ut til at det er nødvendig å gå sterkere inn i utvikling av kompetanse innen prosjektutvikling og innovasjon i dette arbeidet.

Sametinget har i 2001 tildelt videreutdanningsstipend i spesialpedagogikk og rehabiliteringsfag og lyst ut FoU-midler til spesialpedagogiske utviklingsprosjekt. Det er utarbeidet retningslinjer for tildeling av midlene.

Sametinget har deltatt i fagteamet for Samtak, det nasjonale kompetansehevingsprogrammet for den pedagogiske psykologiske tjenesten. Fagteamets oppgaver har vært å gi råd til Statens utdanningskontor i utvikling av program for samlingene i Troms og Finnmark. På denne måten har Same-

tinget blitt en del av det spesialpedagogiske nettverket både lokalt, regionalt og nasjonalt.

2.3.4.4 IKT, læremidler og bokproduksjon

Det er nedlagt mye arbeid i å få Utdannings- og forskningsdepartementet til å rette fokus på IKT i samisk utdanning. Det har vært en stor satsing på IKT i skolen på nasjonalt nivå, men den samiske skolen er blitt hengende etter mht. både digitale læremidler og annet utviklingsarbeid innenfor informasjonsteknologi. I år er ett nettbasert læremiddel ferdigstilt og 4 IKT – læremiddelprosjekter er påbegynt.

Sametinget har i samarbeid med Læringsentret igangsatt arbeid med å etablere et samisk læringsnett (ILH). Nettstedet skal være en møteplass med skolefaglig innhold for de samiske barnehagene, skolene og foreldrene.

Fordeling av kr 14 000 000 til samisk læremiddelutvikling ble foretatt på bakgrunn av innkomne søknader etter en utlysning av midlene. Det kom inn søknader for vel kr 60 000 000. Ved Stortingets behandling av statsbudsjettets kap 206 post 50 ble budsjettforslaget redusert med kr 2 000 000 i forhold til forslaget fremmet av Utdannings- og forskningsdepartementet. I tildelingsbrevet ble det gitt tilsagnsfullmakt for å benytte inntil kr 3 000 000 av 2002-budsjettet for å gjøre avtaler med forlagene om produksjonsstøtte. I alt ble det satt i gang ca. 50 nye læremiddelprosjekter, og det er blitt ferdigstilt til sammen ca. 40 læremidler på nord-, lule- og sør-samisk.

Sametinget tok i 2000 initiativ til en helhetlig evaluering av samisk bokproduksjon. Formålet med evalueringen var å se på om retningslinjene fra 1997 har bidratt til økt samisk bokproduksjon, spesielt utgivelser av samiske læremidler og eventuelt forslag til endringer i forhold til dagens ordninger. Det er foretatt en helhetlig gjennomgang av den samiske bokproduksjon, herunder Sametingets ansvar, rolle og oppgaver.

2.3.5 Miljø- og kulturminnevern

Sametingets arbeid med miljø – og kulturminnevernsspørsmål innebærer å bidra til at den miljømessige kulturarven blir vernet, dokumentert og vedlikeholdt på en best mulig måte. Sametinget er delegert myndighet og pålagt å forestå forvaltningen av samiske kulturminner⁹, og ivaretar kulturminnehensyn i plan- og byggesaker¹⁰. Sametinget

gir høringsuttalelser til statlige verneplaner, fylkesplaner, kommunale arealplaner, reguleringsplaner, bebyggelsesplaner og enkeltsøknader, og til konsekvensutredninger. I tillegg driver en veiledning i planspørsmål overfor kommunene, og har innsigelsesmyndighet overfor kommunenes arealplaner, reguleringsplaner og bebyggelsesplaner.

Det samiske kulturminnevernet er en del av den helhetlige miljøforvaltningen. En god faglig kontakt med Miljøverndepartementet og Riksantikvaren er av vesentlig betydning i dette arbeidet. Sametinget har deltatt i samarbeidsfora som Riksantikvarens faglige kontaktutvalg og på Kulturminnekonferansen 2001.

Det har i år 2001 vært god kontakt og samarbeid med de ulike fylkeskommuner og Fylkesmenn fra Hedmark i sør til Finnmark i nord. Kontakten mellom Sametinget og fylkeskommunens kulturetater i Hedmark, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag er funksjonell og godt. Det har vært en positiv kontakt med Hedmark fylkeskommune om arbeidet med en verneplan for kulturminner og kulturmiljø for fylket. I forbindelse med konsekvensutredningen om planene for Løddjautbyggingen har det vært et godt samarbeid med Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag fylkeskommune. Kontakten mellom Sametinget og kulturvernetaene i Nordland, Troms og Finnmark fylkeskommuner har i 2001 vært godt. Det har vært kontakt gjennom kulturlandskapsgrupper og arealplanfora. Erfaringene fra disse møtene viser at det fremdeles er et behov for kommuner og tiltakshavere å møte statlige sektormyndigheter for å kunne drøfte planer i dette forumet. En kan da få ryddet opp i formelle feil og unøyaktigheter før man sender saken på offentlig ettersyn, og unødige innsigelser kan unngås. I tillegg er det et utstrakt samarbeid mellom Sametinget og fylkeskommunene på saksbehandlernivå, der fellesbefaringer har vært et sentralt tema.

2.3.5.1 Arealaker

Det har funnet sted en økning i antall arealaker fra 2000 til 2001. Økningen har skjedd i forhold til alle fylker fra Hedmark i sør til Finnmark i nord. I Nordland fylke har økningen vært på 48 % i forhold til 2000, en økning i saksmengden fra 245 saker i 2000 til 362 i 2001. I Troms fylke har antallet økt med 262 nye saker i 2001 i forhold til året før, dvs. en økning på 43 %. I Finnmark har økningen vært på 172 saker, noe som tilsvarer hele 49 %. Særlig stor har økningen vært i kommune- og kommunedelplaner, reguleringsplaner, dispensasjons- og fradelingsaker og skogsveier. Disse sakstypene

⁹ i henhold til Lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner

¹⁰ etter Lov av 14. juni 1985 nr. 77 plan- og bygningsloven

krever mye forarbeid og oppfølging, og i 2001 har det vært stor møtevirksomhet knyttet spesielt til kommuneplanene. Sametinget har også fått inn fem nye meldinger om vindkraftverk i Finnmark fylke. Konsekvensen av økende saksmengde er at størsteparten av tiden må brukes til den løpende saksbehandling og det blir mindre tid til å utføre andre arbeidsoppgaver innenfor miljø- og kulturvernfeltet. Utfordringene er å få ned saksmengden. Dette kan gjøres med bedre kommunal planlegging, for eksempel gjennom arealdelen til kommuneplaner.

Sametinget har hatt møter med Fylkesmannen i Nordland og berørte departementer for å få til en god prosess i forbindelse med verneplanarbeidet for Tysfjord – Hellemo – området. I samarbeid med Fylkesmannen i Finnmark gjennomførte Sametinget et forprosjekt for å dokumentere hva som finnes av automatisk fredede kulturminner i det foreslåtte nasjonalparkområdet på Varanger-halvøya. Det ble til sammen registrert 129 kulturminner på 48 lokaliteter på Varanger-halvøya, og majoriteten av disse kan knyttes til samisk kulturutøvelse.

Sametinget har deltatt i rådgivende gruppe i arbeidet med supplering av verneplan for vassdrag, som skjer i regi av Norges vassdrags- og energidirektorat. I overensstemmelse med de øvrige aktørene er en kommet til enighet om at Sametinget skal gjøre et delprosjekt for vurdering av samiske interesser i arbeidet med supplering av verneplan for vassdrag og omlegging av Samla plan.

Ved utgangen av august 2001 avsluttet de kulturminnefaglige undersøkelsene i forbindelse med forsvarrets planer om sammenbinding av skytefeltene Mauken og Blåtind. Undersøkelsene avdekket omfattende samisk bruk av Mauken – Blåtind i indre Troms. 214 samiske kulturminner og flere unike samiske kulturmiljø er funnet i forbindelse med kulturhistoriske utredninger foretatt av Sametinget. Kildene og de registrerte kulturminnene viser til ulike perioder for reindrift fra 1500-tallet og frem til i dag. Utredningene viser at en rekke kulturminner allerede er ødelagt som følge av Forsvarets øvinger i området. Andre står i fare for å bli ødelagt som følge av planene om utvidelse og sammenbinding av skytefeltene Mauken og Blåtind.

Skoltebyen kulturmiljø ble fredet ved kongelig resolusjon 22. september 2000. Sametinget har forvaltningsansvaret for området, og driver årlig skjøtsel av området i samarbeid med fylkesmannen i Finnmark. I 2001 startet Sametinget arbeidet med en helhetlig forvaltningsplan for området. Som en innledende fase til prosjektarbeidet ble det i sommer foretatt intervjuer og arkeologiske undersøkelser. Undersøkelsene frambrakte mer enn 30

nye registrerte kulturminner. Tidligere er det registrert 66 kulturminner i Skoltebyen. Kulturminnene gir et sammensatt bilde av ressursbruk, bosetting og religionsutøvelse i Skoltebyen før vår tid, og danner en viktig referanseramme for utviklingen av kunnskap om østsamisk eller skoltesamisk kulturhistorie. Prosjektet for utarbeidelse av forvaltningsplanen har lagt opp til en bred deltakelse fra organisasjoner og andre berørte interesser i Neiden gjennom en referansegruppe, samt lokal deltakelse i feltarbeidet.

Fra 1. september 2001 overtok Sametinget det formelle og samordnende forvaltningsansvar for Ceavccageađgi- Mortensnes kulturminneområde. Det utarbeides en forvaltningsplan for området i nært samarbeid med Várjját Sámi Musea/Varanger samiske museum.

I juli 2001 ble Sametinget varslet om funn av et stort felt med hellemalerier på Ruksesbákti i Cuopogieddi i Porsanger kommune. Hellemalerier er malt direkte på berget med en rød farge, og figurene fremstiller både mennesker, geometriske figurer og dyr i form av en rein. Hellemaleriene er vanskelig å datere, men er antatt å være fra rundt 1800–1500 år f.Kr., en tidsperiode som leder fram til de historisk kjente samiske kulturtrekkene. Hellemaleriene er en svært sårbar kulturminnetype som kan skades ved økt ukontrollert ferdsel i området. I forbindelse med funnet av hellemalerifeltet avholdt Sametinget 24. august 2001 et fellesmøte i Billefjord med grunneier, Kolvik og omegn bygdslag, Porsanger kommune, Finnmark fylkeskommune, Tromsø Museum og Riksantikvaren, og 25. august 2001 arrangerte Kolvik og Omegn bygdslag et seminar om den samiske forhistorien i området i samarbeid med Sametinget.

2.3.5.2 Sametingets arbeid med Lokal Agenda 21

Det tre-årige prosjektsamarbeid med Miljøverndepartementet innenfor rammen av lokal Agenda 21 ble avsluttet i år. Prosjektet har hatt et stort aktivitetsnivå og har fått en positiv mottakelse. Prosjektet er evaluert av Norsk Institutt for by- og regionsforskning i Alta. Sametingets overordnede målsetting med lokal Agenda 21 arbeidet er å bidra til å realisere en miljøvennlig praksis i det samiske samfunnet gjennom å synliggjøre og understøtte handlingsalternativer som peker i bærekraftig retning. I den forbindelse er det sentralt å kommunisere samiske livsanskuelser, forståelser og behov overfor sentrale, regionale og lokale myndigheter slik at de for sin del følger opp utfordringene i kap. 26 i Agenda 21 med hensyn til den samiske befolkningen. Målet om en bærekraftig utvikling

krever en oppfølging av utfordringene i kap. 26 i Agenda 21 for å oppfylle de mål som der er nevnt angående urfolk. Sametinget lanserte derfor i 2001 et arbeid med Urfolk Agenda 21.

I samarbeid med Nordisk Samisk Institutt arrangerte Sametinget et seminar med tittelen «Samiske landskap og Agenda 21: Kultur, næring, miljøvern og demokrati» i Karasjok 6. – 7. november 2001.

Seminalet var en del av et forskningsprosjekt om areal- og ressursforvaltning ved Nordisk Samisk Institutt, og en del av Sametingets Lokal Agenda 21-prosjektet. Målsettinga for seminaret var å presentere ulike utfordringer knyttet til areal- og ressursforvaltning i samiske bruks- og bosetningsområder, og deltakelsen var stor.

2.3.5.3 Verne- og forvaltningsplan for samiske bygninger

Det treårige prosjektet «Verne- og forvaltningsplan for samiske bygninger» var et sentralt arbeidsfelt for Sametinget i 2001. Formålet med prosjektet er å etablere en forvaltningsordning for Sametinget, slik at en skal få tatt vare på fredede og verneverdige samiske bygninger. Mens 2000 gikk med til et omfattende feltarbeid i det sørsamiske området, har feltsesongen i 2001 vært konsentrert til samiske områder i Nordland og i deler av Troms. Til sammen har det i disse områdene vært besøkt 68 lokaliteter hvor det finnes eldre bygningsmiljøer knyttet til samisk historie. I forbindelse med feltarbeidet ble lokalbefolkningen og huseierne invitert til lokale temamøter om samisk bygningsvern. Arbeidet er ytterligere styrket med at Sametinget har fått på plass en egen permanent bygningsvernstilling.

2.3.5.4 Museum

Sametinget har i 2001 arbeidet med styrking og overtakelse av forvaltningsansvaret for de samiske museene fra 2002. Sametinget har hatt en konstruktiv dialog med Kultur- og kirke departementet, Norsk Museumsutvikling og Samisk Museumslag på dette området. Det er kommet flere henvendelser fra samiske museer, som ønsker tilknytning til Sametinget som forvaltningsorgan, utover de som allerede deltok i utredningsprosessen i forhold til de samiske museene i 2000. Det har også vært gjennomført samtaler med kommuner og fylkeskommuner om prosessen.

Sametinget har arbeidet for å få realisert Østsamisk museum som samisk nasjonalt tusenårssted. 5. juni 2001 ble det i regi av Kultur- og kirke departementet

avholdt et møte i Neiden, der det ble gjort en del avklaringer i forhold til bygging og drift av et framtidig Østsamisk museum fra 2002. Statsbygg vil være ansvarlig for bygging, mens Sametinget vil være hovedansvarlig for drift.

2.3.5.5 Fordeling av tilskuddsmidler til samiske kulturminneverntiltak

Sametinget har ansvar for fordeling og utbetaling av de årlige tilskuddsmidlene til samiske kulturminneprosjekter. Tilskudd gis til tiltak som skal ivareta de overordnede kulturminnefaglige hensyn i arbeidet med de samiske kulturminner og kulturmiljøer, samt samisk bygningsvern. For 2001 utgjorde tilskuddsrammen kr 1 089 000, hvorav kr 1 000 000 til samisk kulturminnevern fra Riksantikvarens budsjett 2001 og kr 89 000 overført fra tilskuddsmidler 2000. Det kom inn 59 søknader med en total søknadssum på hele kr 4 358 000. Til sammenlikning utgjorde tilskuddsrammen kr 1 014 000 i år 2000, og det kom inn 39 søknader med total søknadssum på kr 1 880 075. Interessen for å søke på tilskudd til samisk kulturminnevern ser dermed ut til å øke betraktelig fra år til år, noe som er svært gledelig. Forutsetningen er at rammen for å gi tilskudd må økes betraktelig.

2.3.6 Kultur og næring

Sametinget hadde samisk kultur og samiske næringer som ett av tre hovedmål for 2001, og dette har vært et generelt mål for Sametingets virksomhet fra starten av. Det gjelder derfor å styrke og ivareta det næringslivet som danner det materielle grunnlaget for samisk kultur og identitet og utvikle gode strategier for en bærekraftig utvikling i det samiske samfunnet. Forholdene må legges til rette for et samfunn med et bredt spekter av tilbud, varer og tjenester innenfor alle sektorer, slik at det skal bli attraktivt å bosette seg i de samiske områdene.

Økende interesse for samisk kultur og uttrykksformer kan gi økt bo- og sysselsetting i de samiske områdene. En levende kultur vil kunne virke tiltrekkende for næringsetableringer i samiske lokalsamfunn og en sterkere kobling mellom kultur og næring kan ha positiv effekt. En sentral utfordring er å styrke næringsutviklingen samtidig som man ivaretar og videreutvikler den samiske kulturen.

Det overordnede målet er å skape sterke og levende samiske samfunn med stabil bosetting og et allsidig nærings- og samfunnsliv. En helhetlig næringspolitikk skal både gi muligheter for

næringskombinasjoner, småskaladrift og eneyrketilpasninger. Sysselsettings- og livsgrunnlaget for samiske lokalsamfunn er primærnæringer som fiske, jordbruk, reindrift, høsting av utmarksressurser i tillegg til privat tjenesteyting og offentlig service. Samiske bygdesamfunn med en slik tilpassning danner sammenhengende nettverk av sosiale og kulturelle relasjoner som samlet sett danner grunnlaget for det samiske samfunnet. Rike naturressurser i de samiske områdene utgjør et komparativt fortrinn som kan utnyttes sterkere i næringsutvikling og verdiskaping. Uavklarte rettighets- og forvaltningsforhold, institusjonelle begrensninger, kryssende brukerinteresser, svakt kapitalgrunnlag, manglende kompetanse og begrensede markedsforhold er sider som er relevante hindringer for en generell positiv næringsutvikling.

Det stadig økende presset på Sametingets virkemidler gjør at det ligger en stor utfordring i å prioritere virkemidlene på en måte som fremmer lokal utvikling. Sametinget ser behov for en evaluering av ulike støtteordningene slik at ordningene stimulerer til en utvikling som fremmer likestilling i det samiske samfunnet.

2.3.6.1 Samisk kulturfond

Målsettingene i 2001 for Samisk kulturfond var å samordne samisk kulturtilbud, tilrettelegge for likeverdige tilbud og aktiviteter i de ulike regionene, skape gode oppvekstvilkår for samiske barn og unge og utvikle deres samiske identitet. Barns og unges oppvekstvilkår har stor betydning for Sametinget og gjennom tildelingen av midler fra kulturfondet har man satset på å styrke barns og unges oppvekstvilkår, både når det gjelder litteratur, skrivekurs og samisk-språklige publikasjoner for barn og unge. Støtten som er tildelt barn og unge inneholder utgivelse av en ungdomsbok på nordsamisk, 3 utgivelser av lulesamiske skjønnlitterære barne- og ungdomsbøker, skrivekurs for ungdom under Riddu Riđđu-festivalen, barne- og ungdomsteaterprosjekter, seminarer og utgivelse av ungdomsmagasinet Š.

Det ble arrangert en ungdomskonferanse i 2001 som en oppfølging av Sametingets Barne- og ungdomsplan. Konferansen samlet rundt 70 deltakere og temaene var rasisme, intoleranse, ungdom og politisk innflytelse. Denne ungdomskonferansen skal arrangeres årlig. Sametingets Ungdomspolitiske utvalg deltok i gjennomføringen av konferansen i 2001. Ungdomspolitiske utvalg er vedtatt videreført med 5 medlemmer og et utvidet mandat. Det ble i 2001 avsatt kr 100 000 til prosjektet Dájmalasj máná, men prosjektet ble ikke gjennomført.

Grunnen til dette er at det var vanskelig å finne skoler eller andre samarbeidspartnere i det geografisk valgte satsingsområdet. Det er videre bevilget støtte til et prosjekt om ung samisk identitet i byen og til ulike arrangementer for barn og unge i byene.

Ungdomsmagasinet Š fikk et tilskudd for 2001 som lå på samme nivå som i 2000, dvs. to utgivelser i året. Det er behov for å styrke ikke bare utgivelsen av Š, men også de øvrige magasinene Leavedolgi (barneblad) og Gába (kvinnemagasin). Alle disse magasinene har vært finansiert med prosjektmidler og kulturfondet har vært hovedfinansieringskilden.

Når det gjelder samisk litteratur generelt, så kom det heller ikke i 2001 inn søknader om utgivelse av skjønnlitteratur på sørsamisk. Dette er bekymringsfullt og det bør vurderes å sette inn ekstraordinære virkemidler for å stimulere til slike utgivelser, spesielt av barne- og ungdomsbøker. Hva angår den lulesamiske bokproduksjonen, synes det å være et problem at det mangler språkkyndige personer til arbeidet med språkarbeid, språkgranskning, korrekturlesning osv.

Samisk spesialbibliotek arrangerte i samarbeid med Fylkesbiblioteket i Finnmark et seminar om samisk litteratur 26. – 27. september 2001. Det var svært stor interesse for seminaret. Under seminaret ble det avdekket et stort behov for informasjon og kunnskap om emnet. Sametinget tar derfor sikte på å styrke opplysnings- og veiledningsarbeidet knyttet til samisk litteratur og bibliotektenester.

Det ble gitt et tilskudd på kr 250 000 til innkjøp av kunst. I tillegg ble det gitt tilskudd til samiske kunstnere for utsmykningsoppdrag i offentlige samiske institusjoner, ivaretagelse av Savios kunstsamling, utstillinger, seminarer og kunstkataloger. Sametinget er også deleier i kunstsamlingen til Sámi Vuorká Davvirat. Et prøveprosjekt om ivaretagelse og formidling av kunsten i samlingen ble avsluttet i april 2001. Det ble likevel bevilget kr 134 500 for videreføring av prosjektet ut 2001.

Tilskuddsbeløpet til musikk ble fordelt med en halvpart til CD-utgivelser, både av joik og ulike sjangre. Den andre halvdel av tilskuddsbeløpet ble gitt til ulike musikkfestivaler, konserter og andre musikktiltak. På grunn av manglende midler, måtte mange prosjekter utsettes til 2002. Musikk i Finnmark søkte om støtte til etablering av Samisk musikkformidling, som er en forsøksordning som har som mål å styrke og utvikle samisk musikk. Denne forsøksordningen måtte utsettes. Det er blitt tatt initiativ til innsamling av tradisjonelle joiker, sanger og salmer i Sør-Troms og i det

lulesamiske området. I det lulesamiske området har arbeidet kommet i gang og man har en dialog med Várdobáiki med tanke på innsamling i Nordre Nordland/Sør-Troms.

I teatersammenheng er det lagt vekt på støtte til scenekunst som har hatt barn og unge som brukere og målgruppe, i tillegg har amatørteatervirksomhet og sørsamisk teater vært prioritert. Det er gitt støtte til ungdomsamateaterlag slik at de har kunnet delta i nordiske og internasjonale teaterprosjekter for ungdom. Videre er et toårig prosjekt, som skal avdekke organisering og tilrettelegging av scenekunsttilbudet for den sørsamiske befolkningen, videreført i 2001. Prosjektet skal avsluttes medio 2002.

Andre tiltak som har fått støtte er bl.a. film, utstillinger, kulturminneprosjekter og festivaler. I tillegg har også ulike seminarer, tema utstillinger, dokumentasjonsprosjekter m.v. fått støtte. Det må spesielt nevnes at samisk film har hatt en økning i aktiviteten i de siste årene. Antall søknader om støtte har økt betraktelig.

Målsettingen for samisk forlagsdrift er at det skal utgis flest mulig samiske bøker og til best mulig kvalitet for å styrke og utvikle det samiske språket, den samiske kulturen og identiteten. Dette gjelder også oversettelse av faglitteratur til samisk. Det er derfor nødvendig å bygge opp en stabil forlagsbransje i de samiske områdene som kan ta på seg disse oppgavene. Sametinget vedtok i 1997 å gjennomføre en evaluering av ordningen etter 3 år og i 2001 ble evalueringen gjennomført. Evalueringen av bokproduksjonen behandles i Sametingets plenum i februar 2002.

Formålet med støtte til samiske kulturorganisasjoner er å utvikle samisk kultur og identitet og bidra til blant annet et rikt, variert og aktivt samisk kulturliv. Det er også et mål å sikre støtten til samiske kulturorganisasjoner som rekrutterer samisk ungdom. De økonomiske rammebetingelsene for samiske kulturorganisasjoner skal sikres og utvikles. Fordelingen av driftsstøtte til samiske kulturorganisasjoner foretas av Sametinget direkte til den enkelte organisasjon. Det har vært en øking på kr 60 000 i rammen over post 52.3 til samiske kulturhus og institusjoner. Dette gikk i sin helhet til Ája samisk senter, Kåfjord, jf. tabell 2.9.

Sametingets mål i festivalsammenheng er å ivareta og heve interessen for samisk kultur. Tinget har ønsket å bidra til å skape møtesteder for urfolk-kunstnere og artister, publikum og ungdom, samt å gjøre andre urfolk kjent med samisk kultur. Prosjektstøtte til festivalene har tidligere vært gitt etter søknad. Fra 2001 opprettet Sametinget en egen budsjettpost, post 52.5, til faste festivaler. Støtten

gis i form av et direkte grunntilskudd for å oppnå kontinuitet i festivalene og samtidig gi større forutsigbarhet. Formålet med grunntilskuddet er å bidra til å stimulere og utvikle samiske kunstneriske uttrykk og sikre og opprettholde arenaer og scener for formidling av samiske kulturuttrykk. To festivaler kom i 2001 med under ordningen: Riddu Riđđu Festivála i Kåfjord med kr 350 000 og Samisk Musikkfestival i Kautokeino med kr 350 000. Andre festivaler fikk støtte på til sammen kr 225 000.

Samisk idrett er nært knyttet til identitet og tilhørighet, og må derfor ses i sammenheng med grunnleggende sosiale og kulturelle normer og verdier i samfunnet. Gjennom støtteordningen vil man styrke barns og ungdoms deltakelse i samisk idrett. Sametinget avsatte kr 500 000 over egen budsjettpost 52.6 til samisk idrett i 2001. Hele beløpet ble tildelt Sámiid Valášállan Lihttu-Norga (SVL-N). Behovet for midler innenfor dette feltet er stort. I tillegg til denne bevilgningen ble det i 2001 bevilget kr 100 000 i støtte fra Samisk kulturfond til avvikling av fotballandskampen Kaalalit Nunat – Sápmi som ble spilt i Odense i juli.

2.3.6.2 Samisk utviklingsfond

Sametinget ønsker i sin virkemiddelbruk å inngå samarbeid med relevante lokale og regionale finansieringsaktører. På den måten oppnår man en sterkere og bedre samordning av tiltakene som igjen fører til at man lettere oppnår felles mål og tiltak for regional næringsutvikling. Det er imidlertid like viktig at Samisk utviklingsfond har en klar profil som en selvstendig virkemiddelaktør med et definert mål for samisk næringsutvikling. Bevilgningene til utviklingsfondet er blitt mindre sammenlignet med foregående år. I 1999 ble det avsatt kr 20 100 000 til fondet, mens det for 2001 er avsatt kr 18 130 000. Tilskudd til kvinner er gått opp med 4 % fra 2000 til 2001 og dette er en positiv utvikling, om enn svært marginal.

Sametinget vedtok i sak 18/01 en egen reindriftspolitik: «Overordnet målsetning for Sametingets reindriftspolitik er å oppnå en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift, slik at denne særegne samiske næringen, livsformen og kulturbæreren sikres, utvikles og styrkes.»

Reindriftspolitikken omfatter sikring av reindriftens rettsgrunnlag, styrking av reindriftens selvstyre, tilrettelegging for kvinners deltagelse i reindriften, sikring av reinbeitearealene, tilpasning av reintall til beiteressursene, bedre balanse mellom rovdyrbestanden og reindriften, økte muligheter til feltslakting, økt verdiskaping og tilretteleg-

ging for næringskombinasjoner. Det er etablert et eget verdiskapningsprogram for reindriftsnæringen, der Sametinget deltar i styringsgruppen. I forbindelse med forhandlingene om ny reindriftsavtale for 2002–2003, har Sametinget i sitt innspill til avtalepartene fokusert på forhold av betydning for den kulturelle bærekraft i reindriftsnæringen. Dette gjelder bl.a. forslag om:

- forenkling av – og mer forutsigbare produksjonstilskuddsordninger
- økte overføringer til reindriftsfamiliene på grunn av en vanskelig økonomisk situasjon i næringen
- midler over reindriftsavtalen til realisering av duodjiprogrammet
- sikring av planmessig rekruttering til næringen i en situasjon med ressursknapphet
- samt forslag til forenkling av dokumentasjonen av slakteuttak i forbindelse med tilskudd over reindriftsavtalen.

Spesielt viktig for reindriftsbefolkningen er tiltak for utvikling av duodji som næring.

Når det gjelder driftsstøtten til næringskombinasjoner er formålet å sikre sysselsettingen og inntektsgrunnlaget for de som driver med næringskombinasjoner. Det har vært et mål å utvikle nye kombinasjoner i tillegg til primærnæringene. Norsk Institutt for By- og regionforskning (NIBR) la i september 2001 frem en rapport om driftsstøtten til næringskombinasjoner. Rapporten ble sendt ut på høring, og flere høringsinstanser kom med forslag til endringer.

Tildelingen til næringskombinasjoner har økt med over kr 1 000 000 i forhold til 2000. Det kan forventes en økning på ytterligere kr 1 000 000 i 2002, som utgjør kr 8 000 000 årlig driftsstøtte til næringskombinasjoner. Bevilgningene til Samisk utviklingsfond er redusert fra kr 20 100 000 i 1999 til kr 18 130 000 i 2001. Dette har ført til reduksjon av fondets finansieringsandel. I tillegg har de fleste kommuner måttet avvike kommunale næringsfond som følge av reduserte bevilgninger fra Kommunaldepartementet. Dette vil medføre større press på de virkemidlene som Samisk utviklingsfond har. Det er derfor nødvendig å sette en grense for hvor store ressurser som skal settes av til driftsstøtteordningen.

Før utviklingsprogrammet for duodji settes i verk, må det være fullfinansiert. Dette har sammenheng med at flere av tiltakene vil måtte gå over flere år, og det er nødvendig at tiltakene er finansiert i hele programperioden.

Det er viktig å få etablert en nær dialog med støttmottakerne, slik at støttmottakerne arbei-

der med et begrunnet behov for midler til ulike tiltak. Koordinerte innspill fra organisasjonene må danne grunnlaget for Sametingets egen budsjettprosess. Derfor må det etableres et system hvor virksomhetsplaner og stipulerte behov for tiltaksstøtte fremlegges i rimelig tid før de årlige tildelingene finner sted. Det er også viktig å fordele støtten slik at den kommer alle samiske regioner til gode der det drives duodjivirksomhet.

Formålet er å tilrettelegge for utvikling av en sterkere næringsrettet duodji med økt lønnsomhet og økt omsetning av egenproduserte varer. En slik utvikling betinger sterk fokus på kompetanseheving, veiledning, produktutvikling, markedsføring og salg. Duodji skal gjøres til en levedyktig næring med kulturell, faglig og samfunnsmessig bærekraft. Ordningene innen duodjinæringen omfatter bl.a. investeringsstøtte til duodjilokaler, produksjonsutstyr, produktutviklingstilskudd, kompetanseutvikling og etablererstipend. I 2001 ble det bevilget kr 785 000 i fondsstøtte til duodjinæringen.

Sametinget har årlig satt av midler til duodjiorganisasjoner og institusjoner for å styrke det organisatoriske arbeidet innenfor sektoren. Støtten til duodjiorganisasjoner har til formål å bevare, utvikle og fremme duodji som kultur, fag og næring. Sametinget vedtok i sak 10/01 å sette i verk et utviklingsprogram for duodji. Programmet har en ramme på kr 35 000 000 og Sametinget har ikke egne ressurser til å finansiere programmet. Enkelte av tiltakene i programmet er med i Regionalt utviklingsprogram for Finnmark for 2002 – 2003. Samisk utviklingsfond har finansiert et markedsføringsprosjekt som har til hensikt å øke omsetningen for utvalgte duodjibedrifter gjennom Internett.

Når det gjelder opplæringskontor i duodji og formgivningsfag, har resultatet av tilskuddene til opplæringskontor ikke vært i samsvar med det som er intensjonen med tilskuddet. Antallet lærlingkontrakter og aktiviteten ved kontorene er for liten til å forsvare opprettholdelse av disse. Øvrige tilskuddsmottakere har tilfredsstillende drift, men rapportering om oppnådde resultater er ikke like god hos alle.

Sametinget vedtok Samisk jordbruksplan i sak 8/01. I vedtaket heter det at landbruket er helt sentralt som samisk næring og kulturbærer. Sametingets overordnede mål for jordbruk i samiske områder er å sikre stabil sysselsetting slik at man gjennom dette kan bevare og utvikle samisk språk og kultur. Sametinget har tre innsatsområder; inkorporering av samisk landbrukspolitisk sone i et nasjonalt landbruksperspektiv, verdiskapningspro-

gram for samisk jordbruk og tilpasning av Sametingets virkemiddelbruk innenfor jordbruket.

Landbruksdepartementet har igangsatt et verdiskapningsprogram for jordbruk. Sametinget har ikke hatt kapasitet til å utvikle et eget program for samiske områder. Sametinget har imidlertid finansiert et flerårig prosjekt som har som mål å øke verdiskapning på gårdsbruk. Det er utarbeidet et rekrutteringsopplegg for de som skal starte med småskalamatproduksjon i jordbruket og reindriften. I det samme prosjektet er det lagt opp til etablering av et prøvekjøkken for småskalamatprodusenter.

Sametinget har som mål å ivareta det samiske folks rett til fiske slik at man kan bevare og videreutvikle samisk språk, kultur og næring. Sametinget vil bidra til å innføre nærhets- og avhengighetsprinsippet i forvaltning og beskatning av maritime ressurser. Sametinget har vært med i en arbeidsgruppe om forvaltning av kongekrabbe som ble ledet av Fiskeridepartementet. Arbeidsgruppens innstilling vil bli sendt ut til høring i løpet av 1. kvartal 2002. Sametinget er representert med ett av i alt 11 medlemmer i Reguleringsrådet, som er et rådgivende organ for Fiskeridepartementet med hensyn til regulering og kvotefordeling av fisket for ulike fiskeslag mellom fartøygruppene. Det avholdes to møter i året som danner grunnlaget for fastsettelse av de årlige fiskeriforskriftene.

Ved nye tildelinger av matfisk-konsesjoner for laks og sjørøret vil fjordfiskerne «miste» sine lokale fiskeplasser. I denne sammenhengen har Sametinget påpekt at oppdrett av andre marine arter som skjell, torsk etc. vil båndlegge sjøarealer. Dette forsterker presset på sjøarealene i samiske fjordområder. Slik nærings- og samfunnsutviklingen har vært, og er, i samiske kyst- og fjordområder, ser Sametinget at oppdrettsnæringen under visse forutsetninger kan bli et viktig supplement for styrking av det materielle grunnlaget for videre samfunns- og næringsutvikling i samiske områder. Sametinget er tilfreds med at det er gitt to konsesjoner for laks og ørret til Musken i Tysfjord. Dette er med på styrke sysselsettingen og bosettingen i Musken.

Sametinget har foreslått at hvis det blir aktuelt å nedlegge eller flytte oppdrettsanlegg som følge av forslaget om nasjonale laksefjorder, skal staten yte full kompensasjon til eierne, og ny næringsvirksomhet må tilføres lokalsamfunnet.

Sametinget er tilfreds med at Kommunal- og regionaldepartementet har gitt tilsagn om tilskudd til et prosjekt for utvikling av innlandsfiske som kombinasjonsnæring i Kautokeino og Karasjøk kommuner. For at man skal kunne lykkes med

dette prosjektet er det en forutsetning at infrastrukturen, bl.a. mottaksstasjon, er på plass. Fiskemottaksstasjonen som er planlagt bygd i Karasjøk hadde en kostnadsramme på ca. kr 1 100 000 i 2000. Rammen er økt med kr 2 100 000 til ca. kr 3 200 000. Det er søkt om tilleggsfinansiering fra Statens nærings- og distriktsutviklingsfond og Sametinget.

Sametinget deltok på Kvinner Viser Vei messen i Stavanger med 14 deltakerne fra hele Sápmi. Målet med deltakelsen var å informere om samiske forhold og Sametinget med spesiell vekt på å synliggjøre samiske kvinner som hovedsatsingsområde i Sametingets virksomhet. Det ble vist ungdomsteater, samisk håndverk og design, grønlandsk maskedans, reiseliv og mattradisjoner. Vi besøkte en barnehage og flere grunnskoler med våre forestillinger og hadde også enkelttimer om samisk kultur.

Sametinget fikk i 2000 midler for to år til å arbeide med næringsutvikling i Indre Finnmark i forbindelse med forankring av Omstillingsprogrammet i Indre Finnmark i det ordinære virkemiddelapparatet. Spesielt har arbeidet i 2001 konsentrert seg om Sametingsplanen, oppfølging av regionale utviklingsprogrammer (RUP) i Finnmark og Troms, duodjiprogrammet, verdiskapningsprogrammet i jordbruket, jordbruksplanen og virkemiddelbruken.

RUP bidrar til bedre samarbeid mellom regionale utviklingsaktører. Arbeidet med innlandsfiskeprosjektet er et resultat av dette samarbeidet. I 2001 er det utarbeidet nye toårige regionale utviklingsprogrammer. Når det gjelder virkemiddelbruken i Sametinget la Agderforskning fram rapporten «Mellom kultur og næring» i 2001. Næringsseksjonen skal legge fram en melding om problemstillingen for Sametingets plenum i september 2002.

Sametinget deltar i programmene Interreg IIIA Nord (Delprogrammet Sápmi) og Interreg IIIA Sverige-Norge (Delprogrammet Åarjelsaemien Dajve). Programarbeidet ble betydelig forsinket ved at programmene ikke ble godkjent før i desember 2001. Begge programmene var operative ved inngangen til 2002.

Tap forårsaket av rovvilt er fortsatt et stort problem ikke bare i reindriftnæringen, men også i saueholdet. Sametinget har en representant i det sentrale rovviltutvalget. Sametinget har gitt uttalelser i flere saker som har betydning for rovviltforvaltningen. I forbindelse med utarbeidelse av stortingsmelding om dyrevern uttalte Sametinget bl.a. at det ikke er akseptabelt at rovviltmyndighetene skal kunne pålegge dyreeierne å sette i verk fore-

byggende tiltak mot rovdyrangrep. Dyreeierne har ingen myndighet i rovviltforvaltningen og har heller ingen virkemidler å sette inn for å forebygge slike angrep. Det vil ikke være rett av miljøvernmyndighetene å skyve problemene med rovviltforvaltningen over på dyreeiere. I områder hvor rovvilt forårsaker store lidelser på beitende dyr må rovviltbestanden reduseres til et nivå hvor skadene reduseres til et minimum.

Sametinget uttalte i forbindelse med jakt- og fangsttider at ordningen med vårjakt på ender skal gjøres permanent. Jakttida for hønsfugler (ryper) må ikke endres til 1. september, men opprettholdes som nå, dvs. 15. september. Begrunnelse for dette er både hensynet til bestandsutviklingen og til en jakttid tilpasset lokale tradisjoner. Direktoratet hadde foreslått å opprettholde dagens jakttid for elg. Sametinget uttalte at det må foretas en lokaltilpassing i Indre Finnmark slik at elgjakten ikke kommer i konflikt med beitetidene i reindriftnæringen, og at jakttida kan starte 1. september.

2.3.7 Helse- og sosialsatsing

Sametinget har tildelt prosjektmidler til oppfølging av NOU 1995: 6 Plan for helse- og sosialtjenester til det samiske folk i Norge. Sosial- og helsedepartementet har tatt initiativ til evaluering av tildeling av prosjektmidlene. Prosjektmidlene var fra departementets side opprinnelig for et 3-årig prosjekt, altså frem til 2001. Satsingen er foreløpig utvidet til et 4 årig prosjekt, dvs. et år til gjeldende f.o.m. 1. januar 2002. Evalueringen vil være ferdig i 2002, og den forutsettes å gi grunnlag for hvordan satsingen på innarbeidingen av det samiske perspektivet i helse- og sosialtjenesten skal videreføres.

Sykehusreformen har vært en sentral sak i denne perioden. Sametingsrådet foreslo et eget samisk helseforetak eventuelt datterforetak med Samisk spesialistlegetjeneste, Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsevern for den samiske befolkningen, som er under etablering, og Samisk senter for helseforskning. Sametinget mener disse institusjonene samlet i et helseforetak eventuelt datterforetak ville bidratt til fag- og metodeutvikling der samisk språk og kultur er innarbeidet på flere nivåer. Sametinget fikk ikke gjennomslag for dette forslaget.

Sametinget har aktivt arbeidet mot prostitusjon ved bl.a. å initiere til at overordnede myndigheter iverksetter tiltak for å stoppe prostitusjonen. I forbindelse med rasisme og mobbing har Sametinget

gjennom engasjement i enkeltsaker maktet å sette fokus på og bidra til at holdningsskapende arbeid iverksettes. Dette er et svært viktig arbeid som må videreføres.

2.3.8 Samisk samarbeid

Sametinget har i 2001, som tidligere år hatt jevnlig kontakt med sametingene på svensk og finsk side, ved at det har vært avholdt presidentmøter. På disse møtene har felles saker og utfordringer vært drøftet.

Sametinget har deltatt med sine 7 oppnevnte representanter i møtene i Samisk parlamentarisk råd. Det har vært avholdt to møter i løpet av året der felles samiske saker har vært drøftet.

2.3.9 Nordisk samarbeid

På nordisk nivå er samarbeidet mellom regjeringene og sametingene, både på politisk og administrativt nivå godt i gang. I november 2001 ble det for andre gang avholdt et møtet mellom sameministrene og sametingspresidentene. Resultatet av møtet var en protokoll med beslutninger som skal følges opp. Møte mellom sameministrene og sametingspresidentene avholdes årlig, mens Nordisk embetsmannsorgan for samiske spørsmål dvs. det administrative samarbeidet, møtes to ganger i året.

Arbeidet med nordisk samekonvensjon har hatt en positiv utvikling, og man er kommet et skritt videre. Sameministrene og sametingspresidentene har besluttet at det skal nedsettes en ekspertgruppe bestående av seks medlemmer, to fra hvert land – en utpekt av Sametinget og en av Regjeringen. Ekspertgruppens arbeid skal ende opp i et konvensjonsutkast. Arbeidet skal avsluttes i slutten av 2003.

Samisk representasjon i Nordisk Råd er en av de sakene som fortsatt er uløst, og som er viktig for det samiske samfunnet. Spørsmålet var til behandling igjen i Nordisk Råd under sesjonen i november 2001. Resultatet ble at saken er oversendt Medborger- og forbrukerutvalget med henstilling om initiativ til diskusjon om samenes stilling som urfolk og minoritet i det nordlige Norden. Dette skal skje i dialog med representanter fra den samiske befolkningen. Sett fra Sametingets side er vi ikke tilfreds med situasjonen, og det er satt i gang et arbeid med å se på mulige løsninger for hvordan samene kan bli representert i Nordisk Råd. Samisk parlamentarisk råd vil følge saken.

2.3.10 Sametingets internasjonale engasjement

FNs verdenskonferanse om menneskerettigheter foreslo i 1993 opprettelsen av et permanent forum for urfolkssaker. Sametinget har deltatt aktivt i FNs arbeidsgruppe som har forberedt et permanent forum for urfolk. Målet ble nådd ved at FNs generalforsamling i 2000 vedtok å etablere et Permanent Forum for urfolkssaker – Permanent Forum on Indigenous Issues. Forumet består av 16 uavhengige eksperter, 8 nominert av FNs medlemsstater og 8 utpekt av ECOSOC – FNs økonomiske og sosiale råd etter konsultasjoner med urfolksgupper og organisasjoner. Forumet organiseres direkte under ECOSOC. Ole Henrik Magga er oppnevnt som medlem av Permanent Forum, som representant for inuittene og samene. Forumet vil ha sin første samling i New York i mai 2002.

Arbeidet med å utarbeide en erklæring om urfolks rettigheter går videre innenfor rammen av FNs menneskerettighetskommisjon. Sametinget har deltatt i den norske delegasjonen siden erklæringsutkastet ble lagt frem i 1994. Sametinget deltok ikke i 2000. Møtet som skulle avholdes i november 2001 ble utsatt. Sametinget har i løpet av 2001 deltatt på et møte med Utenriksdepartementet angående det videre arbeidet med urfolkserklæringen.

Barentsrådet avholdt sitt 8. utenriksministermøte 15. mars 2001 i Murmansk. Sametingspresidenten deltok i den norske delegasjonen som ble ledet av utenriksministeren. Barentssamarbeidets urfolk er samer, vepsere og nenetsere. Urfolkene er ikke representert i Barentsrådet, men har én felles representant i Barents Regionråd.

Sametinget i Norge er urfolkenes representant i Barents Regionråd. Sametingets administrasjon er representert i Den administrative Regionkomité. Representant Egil Olli er oppnevnt som Sametingets representant i Arbeidsgruppen for urfolk i Barentssamarbeidet. Arbeidsgruppen innehar rådgivende status overfor Regionrådet og Barentsrådet.

Sametinget deltok på Barents-miljøvernministermøtet i Kirkenes som ble avviklet i den 20. – 22.08.01. Møtet markerte avslutningen på Norges lederskap i Barents-miljøkomiteen, og overgangen til Sveriges lederskap. Miljøkomiteen i perioden har vist økt interesse og engasjement for å få urfolkene mer aktivt med i miljøarbeidet i Barentsregionen. I forbindelse med ministerkonferansen gjennomførte Sør-Varanger Museum en urfolksmarkering i Kirkenes på oppdrag fra Sametinget. Tema på seminarene var urfolk i regionen, med særlig fokus på østsamene og på ungdom.

Sametinget har i 2001 satt i gang arbeidet med å etablere et urfolkskontor i Murmansk. Formålet med urfolkskontoret er i første rekke å være et bindeledd mellom urfolkene i Barentssamarbeidet. Kontoret skal spesielt bistå urfolkene fra russisk side med hensyn til prosjektsøknader og informasjon.

Sametinget har på grunn av manglende menneskelige og økonomiske ressurser i svært liten grad fått muligheten til å delta i det arktiske samarbeidet. Dette innebærer ikke at dette arbeidet ikke er viktig for Sametinget.

NORAD har igangsatt arbeidet med å utarbeide nye retningslinjer for NORADs støtte til urfolk i bistanden. Det tas bl.a. sikte på å utarbeide en oversikt over den norske støtten som går til urfolk, og at måltrettetheten i det totale arbeidet som utføres vurderes. Sametinget er invitert til å delta på et møte med NORAD før retningslinjene legges frem for NORADs direktør. Ettersom Sametinget med dagens kapasitet på saksbehandlernivå og manglende økonomiske ressurser ikke har mulighet til å delta i arbeidsgruppen ønsker vi å delta på møtet slik det er foreslått. Sametinget får ofte direkte henvendelser fra urfolksorganisasjoner om hjelp og bistand i forskjellige saker.

Sametinget ser på arbeidet med Konvensjonen om biologisk mangfold som viktig, spesielt i forhold til artikkel 8(j) og arbeidsgruppa for urfolks kunnskaper, fornyelser og praksiser, jf. kap. 2.2.10. Norge har spilt en relativt aktiv rolle for mest mulig forpliktende arbeidsprogram i implementeringen av Art. 8(j), men det er beklagelig at Sametinget ikke har kunnet delta aktivt i dette arbeidet i 2001 på grunn av budsjettmessige innstramninger i Miljøverndepartementet. Sametinget har også i liten eller ingen grad blitt involvert i regjeringens arbeid med Stortingsmeldingen om biologisk mangfold, som vil kunne ha stor betydning for framtidig ivaretagelse av samiske samfunnsinteresser ved arealforvaltning. Sametinget var heller ikke involvert i opprettelsen av et lovutvalg for samordnet forvaltning av det biologiske mangfoldet.

Sametinget arrangerte i samarbeid med Kola Science Centre konferansen «Østsamisk fortid og framtid» i Apatity på sørvestre Kola i Russland 30. – 31. oktober 2001. Konferansen er en del av et norsk-russisk kulturminnesamarbeid som ble innledet i 1997 under Den norsk-russiske miljøvernkomisjon. Den overordnede målsettingen for samarbeidet har vært å styrke kultur og folks kulturelle identitet gjennom å aktivisere kulturarven. I forlengelsen av dette ble det satt i gang flere prosjekter med det felles formål å bringe kunnskap om østsamisk historie, forhistorie og kultur fram i lyset.

Spesialbiblioteket deltok på den internasjonale bibliotekkonferansen i Jokkmokk i september 2001. Konferansens deltakere konkluderte med at dersom offentlige bibliotek skal være et tilbud for alle folk, kreves særskilte kunnskaper og tiltak i forhold til urbefolkningens muligheter til likeverdige bibliotek tjenester. Konferansen ble arrangert av Indigenous Librarians Forum.

2.3.11 Annet

Sametinget har oppretter en likestillingspris til den person eventuelt en organisasjon som har utmerket seg i det samiske samfunnet. Prisen av en verdi på kr 50 000 blir delt ut for første gang i år 2002.

2.4 Sametingets regnskap 2001

2.4.1 Hovedtall

Sametingets regnskap for 2001 er et kontantregnskap for virksomheten i sin helhet og viser virksomhetens faktiske inntekter og utgifter.

2.4.2 Fordeling av bevilgning

Sametinget vedtok i november 2000 under sak 41/00 budsjettet for Sametinget for 2001. Den totale bevilgningen for 2001 ble på kr 147 590 000. Ved budsjettrevisjonen i mai 2001, sak 19/01, ble bud-

Tabell 2.3

Hovedtall Sametinget	Inntekter	Utgifter	Totalt
KRD	106 968 000		
KUF	25 938 000		
BFD/MD/SSB	12 703 000		
Korrigerings – Avtaleregnskap – SU ¹	4 256 743		
Andre inntekter 2001 ²	28 928 364		178 794 107
Driftsutgifter		67 949 748	
Korrigerings – Avtaleregnskap fond		7 829 016	
Virkemidler		94 792 717	170 571 482
	178 794 107	170 571 482	8 222 624

1) Sametinget tok i 2001 i bruk avtaleregnskap. I avtaleregnskapet føres alle transaksjoner knyttet til midler som er overførbare fra et driftsår til et annet. Dette omfatter foreløpig Samisk utviklingsfond, Samisk kulturfond og Samefolkets fond. Transaksjoner knyttet til disse fondene vil fra og med driftsåret 2002 bli rapportert særskilt.

2) Inkluderer inntekter fra Interreg på kr 4 239 795 som Sametinget har forskuttert.

Tabell 2.4 Driftsregnskap pr. hovedkoststed

Post	Betegnelse:	Fordeling 2001	Andre inntekter	Til disposisjon
01	Drift Sametingets administrasjon	43 501 873	14 273 318	57 775 191
01	Drift Sametingets politiske nivå	7 848 000	341 451	8 189 451
21	Spesielle driftsutgifter	1 800 000	300 000	2 100 000
51	Næringsutvikling	21 660 000	4 000 000	25 660 000
52	Kultur	16 708 000	0	16 708 000
53	Samisk språk	19 856 000	0	19 856 000
54	Miljø og kulturvern	1 970 000	725 800	2 695 800
55	Andre tilskudd	6 162 000	3 948 000	10 110 000
56	Opplæring og læremidler	21 064 000	1 100 000	22 164 000
57	Internasjonalt samarbeid	1 250 000	0	1 250 000
	Sum	141 819 873	24 688 569	166 508 442

Tabell 2.5 Driftsregnskap

Post	Driftsmidler	Bevilgning	Inntekter 2001	Disp. 2001	Regnskap 2001	Resultat	% +/-
01	Drift Sametingets administrasjon	43 501 873	14 273 318	57 775 191	57 910 555	-135 365	-0,2 %
01	Spesielle driftsutgifter	1 800 000	300 000	2 100 000	2 136 953	-36 953	-1,8 %
01	Drift Sametingets politiske nivå	7 848 000	341 451	8 189 451	7 902 240	287 211	3,5 %

sjettet regulert og det endelige budsjettet vedtatt med en ramme på kr 141 819 873.

En konsekvens av Sametingets fordeling av driftsmidler til avdelinger med eget budsjett og driftsansvar, medfører at den enkelte enhet er ansvarlig for å holde sine årlige budsjetttrammer.

Følgende midler ble stilt til disposisjon, fordelt på de ulike budsjettpostene, av Sametinget under sak 41/00, og gjennom eksternfinansierte prosjekter/refusjoner:

Regnskapet presenteres i to hoveddeler, driftsregnskapet fordelt på hovedkoststeder og virkemiddelregnskapet fordelt på virkemiddelordninger.

2.4.3 Virkemiddelregnskap

Sametingets virkemidler er en blanding av fondsmidler som kan gis som tilsagn over flere år eller som årlige tilsagn. Fondspostene vil alltid vise til dels betydelige avvik i kontantregnskapet, men skal årlig avstemmes mot tilsagn som representerer bindinger fram i tid. Sametinget har i 2001 påbegynt arbeidet med å legge alle bundne midler i et eget avtaleregnskap. Midler fra Samisk utviklingsfond, Samisk kulturfond og Samefolkets fond blir utgifts- og kostnadsført direkte mot disse fonds respektive fondskonto i Norges Bank og blir nullstilt ved årsskiftene. Det er foretatt korrigeringer for tidligere års manglende oppgjør mot fondene

Tabell 2.6 Følgende oversikt viser virkemiddelregnskapet på postnivå:

Post	Betegnelse	Fordeling 2001	Ekstern fin.	Disponibelt	Utbetalt	Resultat
51	Næringsutvikling	21 660 000	4 000 000	25 660 000	29 099 386	-3 439 386
52	Kultur	16 708 000	0	16 708 000	16 457 923	250 077
53	Samisk språk	19 856 000	0	19 856 000	19 184 148	671 852
54	Miljø og kulturvern	1 970 000	725 800	2 695 800	1 626 000	1 069 800
55	Andre tilskudd	6 162 000	3 948 000	10 110 000	9 282 005	827 995
56	Opplæring og læremidler	21 064 000	1 100 000	22 164 000	18 400 416	3 763 584
57	Internasjonalt samarbeid	1 250 000	0	1 250 000	742 840	507 160
	Sum	88 670 000	9 773 800	98 443 800	94 792 717	3 651 083

Tabell 2.7 Post 51 Næringsutvikling

Post	Betegnelse:	Fordeling 2001	Ekstern fin.	Disponibelt	Utbetalt	Resultat
51.1	Samisk utviklingsfond	18 130 000	4 000 000	22 130 000	25 574 386	-3 444 386
51.2	Duodjiinstitusjoner	2 550 000	0	2 550 000	2 545 000	5 000
51.3	Duodjiorganisasjoner	980 000	0	980 000	980 000	0
	Næringsutvikling	21 660 000	4 000 000	25 660 000	29 099 386	-3 439 386

på grunn av manglende kontokobling og utbetalinger fra fondene. Innkjøringsperioden er ikke over og det er for 2001 nødvendig å avstemme mellom Sametingets driftskonto og fondskonti. Disse avstemmingene vil framkomme under rapportering for virkemiddelbruk for Samisk kulturfond og Samisk utviklingsfond og under Avstemming og resultat 2001.

Det vises til det nedenforstående for ytterligere redegjørelse for den enkelte post.

Det er overført kr 2 000 000 over Reindriftsavtalen og kr 2 000 000 over Landbruksavtalen.

I henhold til økonomireglementet skal innestående saldo på Samisk utviklingsfonds konto i Norges Bank reflektere de bindinger som fremkommer gjennom gitte gyldige tilsagn pr. 31.12.01. Ved overgangen til et nytt år må derfor kontoen avstemmes for å reflektere de forpliktelsene Sametinget har i form av gitte tilsagn.

I henhold til økonomireglementet skal innestående saldo på Samisk kulturfonds konto i Norges

Tabell 2.8 Oversikt over kapital og bundne tilsagn pr. 31.12.01

Fondets kapital pr. 31.12.2001	17 127 300
Gyldige tilsagn	-17 674 800
Korrigerings – feilføring i avtaleregnskap	-588.637
Disponibel kapital pr. 01.01.2002	-1 136 137

Tabell 2.9 Post 52 Kultur

Post	Betegnelse:	Fordeling 2001	Ekstern fin.	Disponibelt	Utbetalt	Resultat
52.1	Samisk kulturfond	8 938 000	0	8 938 000	8 615 315	322 685
52.2	Tilskudd til samisk forlagsdrift	1 500 000	0	1 500 000	1 500 000	0
52.3	Tilskudd til samiske kulturhus	3 998 000	0	3 998 000	3 998 000	0
52.4	Tilskudd til samiske kulturorganisasjoner	1 072 000	0	1 072 000	1 122 000	-50 000
52.5	Festivalstøtte	700 000	0	700 000	722 608	-22 608
52.6	Samisk idrett	500 000	0	500 000	500 000	0
	Kultur	16 708 000	0	16 708 000	16 457 923	250 077

Tabell 2.10 Oversikt over kapital og bundne tilsagn pr. 31.12.01

Fondets kapital pr. 31.12.2001	12 118 711
Gyldige tilsagn	-9 260 127
Korrigerings – feilføring i avtaleregnskap	-1 545 526
Disponibel kapital pr. 01.01.2002	1 313 058

Bank reflektere de bindinger som fremkommer gjennom gitte gyldige tilsagn pr. 31.12.01. Ved overgangen til et nytt år må derfor kontoen avstemmes for å reflektere de forpliktelsene Sametinget har i form av gitte tilsagn.

Språkvdivisjonen disponerer bare midler til årlige tilsagn. Virkemidlene til språktiltak ble tidligere fordelt av Samisk språkråd, mens fra og med

2001 blir de fordelt av tilskuddsstyret. Denne overgangen, sammen med underbemanning, gjorde at tildelingen av virkemidler skjedde senere enn normalt. Dette resulterte i et underforbruk på kr 671 852. Midlene som er ufordelt overføres til år 2002.

Sametinget avsetter kr 1 069 800 for å dekke pålagte fremtidige forpliktelser.

Tabell 2.11 Post 53 Språk

Post	Betegnelse:	Fordeling 2001	Ekstern fin.	Disponibelt	Utbetalt	Resultat
53.1	Tospråklighetstilskudd til kommuner/fylkeskommuner	15 850 000	0	15 850 000	15 850 000	0
53.2	Utdanningsstipend samisk ungdom	0	0	0	0	0
53.3	Språkprosjekter i h.h.t. Språkplaner	2 406 000	0	2 406 000	1 796 821	609 179
53.4	Språksentre	1 600 000	0	1 600 000	1 537 327	62 673
	Samisk språk	19 856 000	0	19 856 000	19 184 148	671 852

Tabell 2.12 Post 54 Miljø og kulturvern

Post	Betegnelse:	Fordeling 2001	Ekstern fin.	Disponibelt	Utbetalt	Resultat
54.1	Kulturminner	1 000 000	725 800	1 725 800	656 000	1 069 800
54.2	Museer	970 000	0	970 000	970 000	0
	Miljø og kulturvern	1 970 000	725 800	2 695 800	1 626 000	1 069 800

Tabell 2.13 Post 55 Andre tilskudd

Post	Betegnelse:	Fordeling 2001	Ekstern fin.	Disponibelt	Utbetalt	Resultat
55.1	Tilskudd til samiske hovedorganisasjoner	2 600 000	0	2 600 000	2 317 334	282 666
55.2	Tilskudd til politiske grupper i Sametinget	1 800 000	0	1 800 000	1 800 000	0
55.2	Ekstraordinær støtte til grupper (ny)	400 000	0	400 000	357 580	42 420
55.3	Til sametingsrådets disposisjon	162 000	0	162 000	150 792	11 208
55.4	Tilskudd til lister ved Sametingsvalget	1 200 000	0	1 200 000	1 141 944	58 056
	Samisk helse og sosialprosjekt – ekstern	0	3 948 000	3 948 000	3 514 355	433 645
	Andre tilskudd	6 162 000	3 948 000	10 110 000	9 282 005	827 995

Sametinget avsetter kr 275 000 for å dekke pålagte fremtidige forpliktelser.

Opplæringsavdelingens virkemiddelbruk viser et underforbruk på kr 3 763 584. Opplæringsavdelingen disponerer bare midler til årlige tilsagn. Ingen avsetninger vil bli gjort for 2002.

Sametinget avsetter kr 13 355 747 for å dekke pålagte fremtidige forpliktelser.

Virkemiddelbruken viser et underforbruk på kr 507 160. Ingen avsetninger vil bli gjort for 2002.

Post 58 Samefolkets fond

Samefolkets fond ble opprettet i 2000, jf. Innst S. nr. 220 (99–00), med en bevilgning på kr 75 000 000. Regjeringen skulle utarbeide retningslinjer for fon-

Tabell 2.14 Post 56 Opplæring og læremidler

Post	Betegnelse:	Fordeling 2001	Ekstern fin.	Disponibelt	Utbetalt	Resultat
56.1	Samiske læremidler	9 104 000	1 100 000	10 204 000	9 175 979	1 028 021
56.2	Tiltak og læremidler innen spesialpedagogikk	1 700 000	0	1 700 000	634 560	1 065 440
56.3	Spesialpedagogiske læremidler	1 750 000	0	1 750 000	1 281 690	468 310
56.4	Barnehager	7 310 000	0	7 310 000	5 997 047	1 312 953
56.5	Læremidler til barnehager	200 000	0	200 000	314 533	-114 533
56.6	Utdanningsstipend samisk ungdom	1 000 000	0	1 000 000	996 607	3 393
	Opplæring og læremidler	21 064 000	1 100 000	22 164 000	18 400 416	3 763 584

Tabell 2.15 Oversikt over kapital og bundne tilsagn pr. 31.12.01

Kapital pr. 31.12.2001	0
– Gyldige tilsagn	-13 355 747
Disponibel kapital pr. 01.01.2002	-13 355 747

Tabell 2.16 Post 57 Internasjonalt samarbeid

Post	Betegnelse:	Fordeling 2001	Ekstern fin.	Disponibelt	Utbetalt	Resultat
57.1	Interreg	850 000	0	850 000	542 840	307 160
57.2	Barentssamarbeidet	200 000	0	200 000	100 000	100 000
57.3	Annet	200 000	0	200 000	100 000	100 000
	Internasjonalt samarbeid	1 250 000	0	1 250 000	742 840	507 160

det. Forvaltningsansvaret ble gitt til Sametinget. Utkast til vedtekter for fondet ble sendt Sametinget for uttalelse 14. september 2001. Sametinget har ønsket en bred drøfting før de tar stilling til saken. Sametinget skal behandle saken i mai 2002. Siden retningslinjene for bruken av midlene ikke er vedtatt er det ikke gitt noen tilsagn fra fondet.

Budsjetteknisk ble bevilgningen i 2000 gitt som en lånetransaksjon (90-post). Fondets faste kapital balanseføres. Påløpte renter på til sammen kr 4 669 367,67 i 2000 og 2001 er ikke inntektsført i Sametingets regnskap. Dette skyldes at Sametinget for 2002 får bevilget kr 7 400 000 til Samefolkets fond på utgiftskapittel 540, post 54 og tilsvarende på inntektskapittel 3540, post 51, jf. tilde-

lingsbrev av 31.01.02 for 2002 fra Kommunal- og regionaldepartementet til Sametinget.

2.4.4 Bundne tilsagn

Sametinget gjør årlig avsetninger for å dekke pålagte fremtidige forpliktelser. Følgende avsetninger gjennomføres:

2.4.5 Avstemming og resultat 2001

I sametingets 3 fond skal beløp inntestående på konto være lik bundne tilsagn. Ved årets slutt vil fondene korrigeres slik at fondene er nullstilt i resultatregnskapet.

Tabell 2.17 Oversikt over kapital og bundne tilsagn pr. 31.12.01

Fondets kapital pr. 31.12.2001	75 159 780,59
Renteinntekter – overgang til avtaleregnskap	4 509 586,85
Disponibel kapital pr. 01.01.2002	79 669 367,67

Tabell 2.18

Post	Betegnelse:	
53.3	Språkprosjekter i h.h.t. Språkplaner	609 179
53.4	Språksentre	62 673
54.1	Kulturminner ¹	1 069 800
55.1	Tilskudd til samiske hovedorganisasjoner ²	275.000
56	Læremidler ³	13 355 747
	Sum	15 372 399

1) Samisk miljø- og kulturminneavdeling forvalter en tilskuddsordning til samisk kulturminnevern finansiert av Miljøverndepartementet. Disponibel bevilgning i 2001 var kr 1 000 000. Inngående beholdning var kr 725 800. Av disse ble i alt kr 656 000 utbetalt. De resterende kr 1 069 800 er bundne tilsagn.

2) Sametingsrådet innvilget kr 275 000 av midlene på post 55.1 til samiske hovedorganisasjoner på møte i desember 2001. Disse midlene er bundne.

3) Bundne tilsagn til læremidler utgjør til sammen kr 13 355 747 i Opplæringsavdelingen.

Tabell 2.19

Resultat Samisk utviklingsfond	-1 136 137
Resultat Samisk kulturfond	1 313 058
Resultat Samefolkets fond	0
Korrigerings Avtaleregnskap	-44 706
Overføres Sametingets driftsbudsjett	132 215

Tabell 2.20 Resultatet for 2001:

Midlertidig konto ¹	2 134 163,00
Korrigering Avtaleregnskap ²	44 706,21
Resultat ³	17 269 919,66
Utgående balanse	19 448 788,85

- 1) Etter at Sametinget tok i bruk avtalemodulen, har det i innkjøringsperioden vært en del feilføringer. Dette gir kun feil beløp internt i regnskapet, mellom Sametingets konti. Den enkleste måten å korrigere dette på, var å overføre midlene i to transaksjoner.
- 2) Ved overgang til avtaleregnskap, var det oppgitt et større beløp enn det som faktisk var av bundne tilsagn.
- 3) Resultatet er inklusive inngående balanse på kr – 183 333,38. Grunnen til negativ inngående balanse er at underskuddet for 1999 og avsetninger for 2000 oversteg det som var kontantbeholdningen i 2000. Avsetninger som verktøy gir et galt bilde av en virksomhets utgående balanse.

Tabell 2.21 Anbefaling for 2002 budsjettet

Innestående på konto pr. 01.01.2002	19 448 788
Overføring fra Sametingets fondskonti	132 215
Bundne tilsagn	-15 372 399
Rest til refordeling ved budsjettrevisjon i 2002	4 208 594

Det anbefales at kun bundne midler på kr 15 372 399 avsettes. Resterende midler på kr 4 208 594 fordeles i revidert budsjett 2002.¹¹

¹¹ Opplæringsavdelingen har et restbeløp på kr 1 190 041 gjenstående på tiltak til eksterne prosjekter. Dette er midler som er bundet til disse prosjektene og det er viktig å sikre kontinuitet og Sametinget avsetter kr 1 000 000 på post 01 slik at prosjektene kan gjennomføres. Restbeløpet på kr 190 041 må dekkes over Opplæringsavdelingens driftsbudsjett. Miljø- og kulturvern avdelingen fikk innbetalt kr 430.000 i desember 2001 og er knyttet til prosjekter som skal gjennomføres i 2002. Det avsettes et beløp på kr 430.000 på post 01. Sametinget har underbudsjettet utgifter til bokbussene og det avsettes kr 367 000 på post 01.

3 Samarbeidet mellom Sametinget og regjeringa

Sametinget peiker på at det er eit stort gap mellom prioriteringane til Sametinget og rammeløyvingane frå Stortinget. I tillegg har Sametinget fremma krav om ein forhandlingsmodell med regjeringa i arbeidet med samiske saker. I arbeidet med budsjettet og nye behov ønskjer Sametinget at ein gjennom reelle forhandlingar avdekkjer finansielle behov, ansvarsdeling og blir samde om rammene for budsjetta år for år. Ein viser til at eit slikt system set Sametinget betre i stand til å planleggje økonomisk, i tillegg til at det betrar dialogen og samarbeidet om dei utfordringane ein står overfor i samepolitikken.

Regjeringa viser til at det i 1998 vart etablert faste møte på politisk nivå mellom Sametinget og somme departement før den første årlege budsjettkonferansen. Etter ønske frå Sametinget vart budsjettmøtet i 2002 halde mellom Sametinget og statsrådene i Kommunal- og regionaldepartementet, Barne- og familiedepartementet, Helsedepartementet, Utdannings- og forskningsdepartementet og Kultur- og kyrkjedepartementet samla. På desse møta står Sametinget fritt til å ta opp behovet for å auke rammene innanfor det samiske budsjettområdet. Dette gjeld også overføringar av forvaltningsoppgåver til Sametinget. Slike møte er viktige i regjeringarbeidet med dei årlege statsbudsjetta. Regjeringa ser det likevel ikkje som naturleg at møta skal vere forplikande på den måten at det blir gitt konkrete lovnader om auke i løyvingane. Dei økonomiske rammene til Sametinget må drøftast som ein del av den samla budsjettpolitikken til regjeringa. Regjeringa ønskjer å gi Sametinget enda større fridom innanfor budsjetttramma, og vil vurdere om eventuelle budsjettføringar og øyremerkinger frå departementa kan reduserast yttarlegare i framtidige budsjett.

Elles vil regjeringa utarbeide ei fullstendig samanstilling av budsjettutviklinga for det samiske området i perioden 1989–2002. Det vil gi eit betre oversyn over utviklinga i tilskota til samiske formål dei siste åra. Oversynet skal oppdaterast årleg.

Barne- og familiedepartementet vil samarbeide med Sametinget om ei vidare utvikling av samisk barne- og ungdomspolitik og oppfølging av barne- og ungdomsplanen til Sametinget. Departementet er positiv til framlegget frå Sametinget om faste

årlege møte mellom departementet, Barneombodet, fylkeskommunane og Sametinget på administrativt nivå. Slike møte dekkjer eit behov for utveksling av informasjon om ulike innsatsområde som gjeld samiske barn og unge, og dei kan føre til at ein drøftar eit mogleg samarbeid. Barne- og familiedepartementet ønskjer at desse møta skal gå føre seg samstundes med ungdomskonferansen til Sametinget. Når møta blir lagde i etterkant av ungdomskonferansen, vil ein òg sikre at representantar for samisk ungdom kan kome med innspel til regionale og nasjonale styresmakter.

I St.meld. nr. 55 (2000–2001) *Om samepolitikken* har Barne- og familiedepartementet opna for å innleie samarbeid med Sametinget for å vurdere utsiktene til at Sametinget kan få fullmakt til å gi forskrifter med heimel i lov om barnehagar. Det må greiast ut nærare kva for føresegner i barnehagelova som kan vere aktuelle. Barne- og familiedepartementet vil samarbeide med Sametinget ved ein eventuell revisjon av lov om barnehagar.

Kultur- og kyrkjedepartementet har merka seg omtalen frå Sametinget av samarbeidet med departementet, og har i den samanhengen teke initiativ overfor Sametinget for å få i stand faste kontaktmøte med Sametinget på administrativt nivå. Samstundes har departementet merka seg at Sametinget i punkt 2.3.4.5 i omtalen av museumsfeltet uttaler at det har vore ein konstruktiv dialog mellom anna med Kulturdepartementet om overføring av forvaltningsansvaret for dei samiske musea.

Nærings- og handelsdepartementet har merka seg at Sametinget under punkt 2.2.1.2 i årsmeldinga kommenterer at dei i 2001 har bede om møte med dei aktuelle departementa utan resultat. Bakgrunnen for at det ikkje vart halde eit slikt møte i 2001, var at førespurnaden til den politiske leiinga kom i ein periode med aktivitetar knytte til valet, og seinare vart det regjeringsskifte. Sametinget kom med ein ny førespurnad tidleg i 2002, og eit møte med den politiske leiinga vart halde 18. april 2002.

Nærings- og handelsdepartementet har starta arbeidet med ei ny minerallov. I den samanhengen er det skapt ein dialog med Sametinget. Eit møte mellom Sametinget, Nærings- og handelsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Bergvesenet vart halde i Karasjok i juni 2001.

Sametinget drøftar spørsmålet om deltaking i «Biomangfaldslovutvalet», som vart skipa ved kgl.res. av 20.04.01 for å klarleggje eit nytt lovgrunnlag for forvaltning av biologisk mangfald. Lovutvalet er sett saman av uavhengige ekspertar som er valde ut på grunnlag av særskild kompetanse. Det er etablert ei interdepartemental referansegruppe for arbeidet i utvalet, der også Sametinget er med. Utvalet har besøkt Sametinget og vil i det vidare arbeidet ha kontakt med Sametinget, særleg når det gjeld spørsmålet om tilgang til genressursar, men også om andre tema innanfor mandatet til utvalet. Fristen for utvalsarbeidet er sett til 1. oktober 2003. Når det gjeld prinsippa for deltaking frå Sametinget i utval, viser vi til St.meld. nr. 33 (2001–2002) kap. 4.2.

Oppfølginga av utgreiinga til Samerettsutvalet om naturgrunnlaget for samisk kultur (NOU 1997:4) held fram gjennom arbeidet med ny lov om retts høve og grunnforvaltning i Finnmark.

Til grunn for arbeidet med lova ligg den samepolitiske plattformen til regjeringa. Dei overordna rettslege rammene er Grunnlova § 110a og dei særskilde folkerettslege pliktene Noreg har teke på seg i høve til samefolket. Særleg viktig i den samanhengen er FN-konvensjonen om sivile og politiske rettar og ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i sjølvstendige statar.

Regjeringa ser det som svært viktig å ha ein god dialog med Sametinget under utarbeidinga av lovframlegget for Finnmark. Det har derfor vore gjennomført kontaktmøte mellom presidenten i Sametinget, fylkesordføraren i Finnmark og justis-

ministeren i denne prosessen. Regjeringa tek sikte på å leggje fram proposisjonen med framlegg til ny lov for Finnmark våren 2003. For nærare detaljar viser vi til St.meld. nr. 33 (2001–2002) *Tilleggsmelding til St.meld. nr. 55 (2000–2001) Om samepolitikken*.

Sametinget legg sjølv stor vekt på spørsmålet om sjølvråderett. Dette spørsmålet vart mellom anna handsama i St.meld. nr. 33 (2001–2002) *Tilleggsmelding til St.meld. nr. 55 (2000–2001) Om samepolitikken*, s. 18. Her heiter det at spørsmålet om samisk sjølvråderett er eit viktig tema som krev grundige drøftingar mellom regjeringa og Sametinget. Regjeringa har som utgangspunkt at fastlegginga av samisk sjølvråderett må skje i samsvar med folkerettslege prinsipp og internasjonal utvikling på området. Regjeringa legg til grunn at debatten om sjølvråderett òg må omfatte innhaldet i omgrepet, og korleis sjølvrådet kan gjennomførast som praktisk politikk. Dialogen med Sametinget må førast vidare for å kome fram til ei felles forståing av korleis ein skal ta omsyn til føresegnene i folkeretten om sjølvråderett.

Kartlegging av samiske rettar sør for Finnmark held fram gjennom arbeidet til Samerettsutvalet.

For å betre og vidareutvikle dialogen og samarbeidet med Sametinget, vil Regjeringa leggje opp til meir jamlege gjensidige orienteringsmøte på politisk nivå mellom Sametinget og den politiske leiinga i Kommunal- og regionaldepartementet. Gjennomføringa av slike møte vil departementet diskutere nærare med Sametinget.

4 Arbeidet i regjeringa med samepolitiske saker og oppfølging av saker i årsmeldinga frå Sametinget

4.1 Barnehagar

Det særskilde tilskotet til samiske barnehagar vart overført til Sametinget 1. januar 2001. Sametinget har utarbeidd nye retningslinjer som tok til å gjelde frå 1. januar 2002. Sametinget er òg styrkt med midlar til informasjons- og rettleiingsarbeid for samiske barnehagar og barnehagar med samiske barn. Sametinget har ansvaret for satsinga i dei samiske barnehagane i tilknytning til den treårige kvalitetssatsinga i barnehagesektoren frå Barne- og familiedepartementet.

Kunnskapane til barnehagepersonalet i samisk språk og kultur er avgjerande føresetnader for at barn i samiske barnehagar skal få styrkt og utvikla språket sitt og identiteten sin. Barne- og familiedepartementet vil i samarbeid med Sametinget greie ut spørsmålet om stipend for studentar som tek samisk førskulelærerutdanning. I tillegg skal ein klarleggje behovet for etter- og vidareutdannings-tiltak for personalet i samiske barnehagar og i norskspråklege barnehagar med samiske barn. Dette arbeidet skal sjåast i samanheng med den treårige satsinga til departementet på kvalitet i barnehagen. Vi viser i den samanhengen til tiltak i St.meld. nr. 55 (2000–2001) *Om samepolitikken* og i St.meld. nr. 34 (2001–2002) *Kvalitetsreformen. Om høgere samisk utdanning og forskning*.

Det er eit stort behov for forskning på området oppvekst og sosialisering i samiske samfunn. Derfor er det òg viktig å hente inn meir kunnskap om barnehagen som oppvekstarena for samiske barn. Barne- og familiedepartementet ser desse behova saman med den treårige kvalitetssatsinga.

4.2 Barne- og ungdomspolitik

Barne- og familiedepartementet vil medverke til at samiske barn og unge får betre vilkår for eigne kulturelle aktivitetar i lokalsamfunnet sitt. Det er grunn til å tru at tilskotsordninga Frifond ikkje er godt nok kjend over heile landet. Departementet vil stimulere til auka bruk av denne ordninga frå samiske barn og unge, mellom anna ved å omsetje informasjonsmateriellet.

Barne- og familiedepartementet samarbeider med Sametinget om eit hefte som skal stimulere kommunane til større påakting og auka innsats overfor samiske barn og unge.

Departementet har i fire år hatt eit utviklingsprogram for å styrkje oppvekstmiljøet. Dei tre første åra var Tana kommune med som ein av ti kommunar i programmet. No er Kautokeino kommune med fram til og med 2004, og målet for programmet er å styrkje innsatsen mot vald, mobbing, kriminalitet, rus og rasisme. Rapporten frå dei første åra i programmet, med omtale av arbeidet i Tana, blir gitt ut i 2002.

Barne- og familiedepartementet arbeider for å styrkje det ungdomspolitiske samarbeidet i Barentsregionen, i tråd med dei prioriteringane som ligg i handlingsplanen som vart vedteken på Ungdomsministerkonferansen i Tromsø i mai 2001. Departementet har sett av midlar til å støtte multilaterale prosjekt og aktivitetar for barn og ungdom i Barentsregionen. Det er etablert eit nettverk for samarbeid mellom ungdomsorganisasjonar og grupper i regionen (Barents Regional Youth Forum). Urfolksungdom har eigne representantar i nettverket.

4.3 Helse- og sosialtenester for det samiske folket

Regjeringa vedtok i august 2001 ein handlingsplan for helse- og sosialtenester for samefolket i Noreg 2002–2005 ('Mangfald og likeverd'). Målsetjinga med planen er å medverke til likeverdig og lik tilgang til helse- og sosialtenester uavhengig av språk- og kulturbakgrunnen til den hjelpetrengande. Departementet noterer seg at Sametinget legg same målsetjinga til grunn for eiga satsing innanfor helse- og sosialsektoren, jf. årsmelding og rekneskap frå Sametinget for 2001.

Sosial- og helsedepartementet har i 2001 løyvd 2 millionar kroner til Universitetet i Tromsø til drift av Senter for samisk helseforskning. Formålet med senteret er å skaffe dokumentasjon som betrar kunnskapsgrunnlaget for fagleg utvikling av helse- og sosialtenester til det samiske folket. Senteret

har det første driftsåret arbeidd med eit oversyn over samisk kompetanse i sektoren, og i samarbeid med Statens helseundersøkingar (SHUS) byrja å planleggje ei helse- og levekårsundersøking i samiske område. Vidare vil både Senter for samisk helseforskning og Sametinget ha ei rolle innanfor samarbeidet i WHO om helsa til urfolk.

I 2001 vart det løyvd 2,8 millionar kroner til Finnmark fylkeskommune til drift av spesialisthelsetenesta for samefolket. For 2001 disponerer ein 5,3 millionar kroner til forsøks- og utviklingsarbeid, og av desse midlane vart 4,6 millionar kroner overførte til Sametinget for vidare fordeling. Dette inkluderer vidareføring av rehabiliteringsstipend. Hausten 2001 gjorde departementet avtale om å evaluere forsøksverksemda og oppfølginga av NOU 1995: 6.

4.4 Arbeidet med samiske språk

Det er gjort nærare greie for arbeidet med samiske språk i St.meld. nr. 55 (2000–2001) kap. 7 og i St.meld. nr. 33 (2001–2002) kap. 7.

Kultur- og kyrkjedepartementet har gjort framlegg om å endre organiseringa av arbeidet for samiske språk, jf. Ot.prp. nr. 114 (2001–2002). Framlegget går ut på at Sametinget skal arbeide for vern og vidare utvikling av samisk språk i Noreg. Formålet med endringa er å leggje til rette for at arbeidet med samiske språk blir organisert av det organet som har best kunnskap om samiske tilhøve og kjenner behova best.

Når det gjeld tolking av språkreglane i same-lova, og kva reglane fører til av rettar og plikter, viser Kultur- og kyrkjedepartementet til omtalen i St.meld. nr. 55 (2000–2001) punkt 7.2.1. Informasjonstiltak om språkreglane i samelova er ei oppgave som departementet vil prioritere etter at delar av regelverket har vorte endra.

4.5 Utdanning

Statlege tilskot til kommunar og fylkeskommunar for opplæring i og på samisk har vore drøfta sidan tidleg i 90-åra. I 1999 gjekk ein over frå tilskot etter ein fast faktor for kvar kommune per elev til ei vurdering av talet på faktiske gruppetimar i eller på samisk. Kommunane er ikkje nøgde med denne nye ordninga i dag.

Det er kome fleire rapportar om saka. Dei mest aktuelle i dag er

- «Evaluering av tilskudd til opplæring i og på samisk», laga av FINNUT i februar 2001 for Statens utdanningskontor i Finnmark
- «Utgifter knytte til tospråklegheit i kommune og fylkeskommune», Kommunal- og regionaldepartementet 2002

Utdannings- og forskingsdepartementet vil etter desse to rapportane sjå på utrekningsmåten for tilskotet på nytt.

4.5.1 Rettane til vaksne samar på grunnskulen og i vidaregåande opplæring

Utdannings- og forskingsdepartementet har oppnemnt eit arbeidsutval på fire personar – to frå UFD, ein frå Vaksenopplæringsinstituttet og ein frå Statens utdanningskontor i Finnmark – til å sjå nærare på ein del spørsmål rundt opplæring for vaksne samar i den 13-årige skulegangen. Det blir lagt vekt på å avklare rettane til samar i heile landet og retten til opplæring i og på samisk. Arbeidsutvalet skal òg vurdere kostnadene ved å setje i verk reforma.

Arbeidet blir fullført hausten 2002.

4.5.2 Sørsamisk utdanning

Som nemnt i St.meld. nr. 55 (2000–2001) fekk Statens utdanningskontor i Nord-Trøndelag to studieheimlar frå 01.08.02. Dei går til lærarar for vidareutdanning i sørsamisk med bindingstid ved skular der det blir gitt opplæring i sørsamisk. Dette er ei utviding av ei ordning som har fungert i ei årrekke i dei tre nordlegaste fylka.

Utdannings- og forskingsdepartementet (UFD) legg òg vekt på at utviklingsarbeidet i *Sørsameprosjektet/prosjektet Sørsamisk opplæring ved heimskulane* skal omfatte heile det sørsamiske området. Parallelt med innkøyringsfasen av Sørsameprosjektet i Nordland og Sør-Trøndelag har det gått føre seg planlegging av skuleutvikling i Rørosområdet. Departementet ser positivt på dette engasjementet.

For siste halvdel av 2002 har UFD overført kr 250 000 til Sørsameprosjektet administrert av Statens utdanningskontor i Nordland, for å setje i verk tiltak i Rørosområdet. Dette omfattar også sørsamiske busetjingsområde i Hedmark fylke.

Finansieringa av utviklingstiltaka i Rørosområdet vil frå 2003 skje gjennom dei ordinære midlane til Sørsameprosjektet. Prosjektet blir avslutta

31.07.2004 etter ei sluttevaluering av Nordlandsforskning.

4.5.3 Spørsmål om rettar utanfor samisk distrikt

Opplæringslova kap. 6 styrer rettane til samiske barn overfor skuleverket. Det er lokale skulestyresmakter som har til oppgåve å setje i verk tiltak i samsvar med desse reglane. I somme høve har det vore usemje mellom foreldra og dei lokale skulestyresmaktene om slike rettar. Då er det Statens utdanningskontor i fylket som er ankeinstans.

4.5.4 St.meld. nr. 34 (2001–2002)

St.meld. nr. 34 (2001–2002) *Kvalitetsreformen. Om høgere samisk utdanning og forskning* frå Utdannings- og forskningsdepartementet er til handsaming i Stortinget. Denne meldinga har vurdert fleire utfordringar og behov som Sametinget har lagt vekt på i kapittel 2.2.5.8. Meldinga inneheld ei rad tiltak for å styrkje samisk utdanning og forskning. Mellom anna går ein inn for å auke rekrutteringa til samisk forskning ved universitet og høgskular og gjennom Noregs forskingsråd. Det blir òg gjort framlegg om å styrkje Program for samisk forskning i Forskringsrådet og å styrkje samarbeidet mellom relevante forskings- og utdanningsinstitusjonar.

Meldinga signaliserer at det på lengre sikt kan vere aktuelt å utvikle ein tydelegare organisasjonsstruktur for samisk forskning, helst innanfor ei nordisk ramme. Regjeringa vil ta initiativ til å drøfte eit nærare nordisk samarbeid om organiseringa av samisk forskning.

St.meld. nr. 34 legg vekt på å bevare og styrkje samisk språk og ser dette som ein særleg føresetnad for sjølvforståing, identitet og forankring i eige samfunn. Det blir òg streka under at det er viktig å ta vare på tradisjonskunnskapen som frå gammalt av er ein grunnleggjande del av samisk kultur, når ny kunnskap blir utvikla og overlevert. Meldinga er oppteken av fagterminologisk utvikling og tilrår at Samisk høgskole får nasjonalt ansvar for å ta vare på og utvikle samisk språk som vitskapsfag.

Når det gjeld systematisering av kunnskapane om det samiske, finn meldinga at ein er tent med å sjå ulike infrastrukturtiltak i samanheng. Regjeringa vil ta initiativ til at det blir sett i gang arbeid for å organisere primær- og grunnlagsdata om samiske forhold. Organisering og finansiering må vurderast nærare.

Når det gjeld lærarutdanninga som Sametinget også har lagt vekt på i kapittel 2.2.5.8, kan det leg-

gjast til at denne utdanninga er særleg omtalt i St.meld. nr. 16 (2001–2002) *Kvalitetsreformen. Om ny lærerutdanning. Mangfold – krevende – relevant.*

4.5.5 Dei samiske vidaregåande skulane

Hausten 2001 oppnemnde Kyrkje-, utdannings- og forskningsdepartementet eit arbeidsutval som skulle vurdere kva for tilknytingsform dei to samiske vidaregåande skulane skulle ha. Mandatet ga også i oppdrag å omtale situasjonen i dag, vurdere alternative tilknytingsformer og samarbeidslinjer knytte til alternativa og å vurdere økonomiske og administrative konsekvensar.

Gruppa overleverte rapporten i august 2002. Desse tilknytingsformene er vurdert:

- Framleis tilknytning til Utdannings- og forskningsdepartementet
- Tilknytning til Finnmark fylkeskommune
- Økonomisk og politisk styring gjennom Sameetinget

Arbeidsgruppa tilrår at dei to samiske vidaregåande skulane i Karasjok og Kautokeino blir knytt til Sametinget. Saka er no til behandling i Utdannings- og forskningsdepartementet.

4.6 Miljø- og kulturminnevern

Sametinget har frå 17. januar 2001 fått fullmakt etter kulturminnelova og ansvar og oppgåver på kulturminneområdet som svarar til det som tidlegare låg under Samisk kulturminneråd. Det geografiske ansvarsområdet strekkjer seg frå Hedmark i sør til Finnmark i nord. Ordninga er gjort mellombels og skal evaluerast i 2002–2003.

4.7 Samisk kultur

4.7.1 Museumsverksemd

Frå og med statsbudsjettet 2002 er løyvingar til ulike samiske kulturformål gitt under ein post som ei samla løyving. Forvaltningsansvaret for mellom anna De Samiske Samlinger og samiske museum på tilskotsordninga for museum er overført til Sametinget. Ved De Samiske Samlinger i Karasjok er det planar om å etablere ei ny biletkunstavdeling. I investeringsplanen til Kultur- og kyrkjedepartementet for kulturbygg er det lagt opp til å gi tilskot til å realisere planane etter 2005. Statlege oppgåver knytte til samisk kunstutdanning er eit ansvarsområde som ligg under Utdannings- og forskningsdepartementet.

4.7.2 Film

Punkt 2.2.7 i årsmeldinga frå Sametinget omhandlar prosjektet om filmatisering av Kautokeino-oppørøret i 1852, oppbygging av ein filmby i Kautokeino og eventuelle statlege løyvingar til dette prosjektet. Denne saka vart fremma som eit Dok. 8-framlegg. Stortinget handsama saka i innst. s.nr. 196 (2001–2002): «Flertallet i komiteen kan, i likhet med Kultur- og kirke departementet, ikke tilrå at dette prosjektet prioriteres foran samiske kulturbygg som er omtalt i investeringsplanen.»

4.8 Samiske næringer

Under omtalen av samiske næringer (kap. 2.2.7.2) framhevar Sametinget behovet for å verne om beiteområda for reindrifta. Gjennom den kommunale arealplanlegginga – kommuneplan, reguleringsplan og utbyggingsplan – har kommunane eit ansvar for å ta omsyn til dei særskilde behova for nødvendige areal som reindrifta har, alt tidleg i planprosessane. Når det gjeld samarbeidet mellom reindrifta og kommunane, viser vi til St.meld. nr. 33 (2001–2002) *Tilleggsmelding til St.meld. nr. 55 (2000–2001) Om samepolitikken*, kap. 14.2.3. Innvendingsinstituttet i plan- og bygningslova verkar som ein tryggingssventil dersom ansvarlege statlege styresmakter meiner at kommunane ikkje har teke nok omsyn til viktige regionale og nasjonale interesser i nye arealplanar. Når det gjeld reindrifta, er det områdestyra som skal kome med innvendingar på vegner av reindriftsinteressene. Vi veit at mange arealkonfliktar som er knytte til ønskjeleg utbygging, blir løyste gjennom den kommunale planprosessen, mellom anna på grunn av medverknad frå reindrifta. Dersom sakene ikkje blir løyste lokalt, blir dei lagde fram for Miljøvern departementet, som avgjer om reguleringsplanen skal bli stadfesta. I desse sakene gir Landbruksdepartementet, som overordna organ for reindrifta, sine faglege råd til Miljøvern departementet.

Reindriftsnæringa er i mange distrikt svært utsett for tap, mellom anna på grunn av rovvilt. For å motverke rovdryttap og andre tapsårsaker har miljøvernforvaltninga, reindriftsforvaltninga og representantar for reindrifta auka samarbeidet seg imellom for å effektivisere gjennomføring av fellingsløyve, tiltak for å motverke rovvilttap, gjennomgang av driftstilhøve i tapsutsette område. Rovvilrådet for reindrifta er grunnlagt for dette samarbeidet.

Regjeringa ser det som viktig at det blir sett i verk tiltak som reduserer rovdryttap, og at reindriftsareala blir sikra. I tillegg til problem med tap av rein på grunn av rovvilt, kan inngrep i beiteområda og eit høgt reintal føre til for stor belastning i dei områda som er att.

Regjeringa tek sikte på å dra nytte av den kompetansen som er i reindriftsnæringa, i forvaltninga av næringa. Reindrifta står framfor store utfordringar. Eit trekk ved delar av reindriftsnæringa er ein svak økonomi og ei omsetning av råvarer som ikkje er foredla. Regjeringa meiner at verdiskapingsprogrammet for reindrift er eit viktig tiltak for å sikre ei positiv økonomisk utvikling i næringa.

Det skal også utarbeidast ei ny stortingsmelding om rovviltforvaltninga i 2003. Rovvilrådet for reindrifta er i 2002 invitert til å vurdere fleire relevante sider av arbeidet med meldinga og kome med synspunkt alt før meldingsarbeidet er i gang. På liknande måte har vi òg eit samarbeidsforum for sau næringa for å få innspel til meldingsarbeidet.

4.9 Fiskerispørsmål

Sametinget seier i årsmeldinga si at det generelt har vore vanskeleg å få gjennomslag i Reguleringsrådet for Sametinget sitt syn på reguleringane. Reguleringsrådet avløyser ein ordinær høyringsprosess og fungerer som eit rådgivande organ for Fiskeridepartementet. Reguleringsrådet gir råd om korleis dei norske kvotane skal fordelast mellom norske fiskarar, og om korleis fisket skal drivast. Fiskeridirektoratet førebur møtet i Reguleringsrådet og kjem med framlegg til råd. Framlegga blir diskuterte i Reguleringsrådet, og Reguleringsrådet kjem etter røysting mellom medlemmene med ei tilråding til Fiskeridepartementet. Rådet har elleve medlemmer, og Sametinget er representert med ein medlem.

Sametinget viser i årsmeldinga si til at oppdrett på andre marine artar som skjel, torsk osv. vil bandleggje sjøareal. Samstundes blir det vist til at oppdrettsnæringa under visse forhold kan bli eit viktig supplement for styrking av det materielle grunnlaget for vidare samfunns- og næringsutvikling i samiske område. Fiskeridepartementet held for tida på med eit prosjekt for å kartleggje alle typar konfliktar ved bruk av areal i kystsona. Denne kartlegginga går inn i grunnlaget for Fiskeridepartementet sitt vidare arbeid med arealbruk i kystsona. I denne samanhengen kan det vere naturleg å vurdere forholdet til samiske rettar.

4.10 Planlovutvalet

Sametinget strekar under ein del forhold som det særleg vart lagt vekt på i høyringsfråsegna til den første delinnstillinga frå Planlovutvalet. Sametinget ønskjer endring av formålsreglane i lova og i reglane om konsekvensanalysar, og er skeptisk til ei eventuell endring i rettsverknaden av fylkesplanen. På same måten uttrykkjer Sametinget uro over at slutføringa av innvendingssaker kan leggjast til fylkeskommunen. Når det gjeld fylkesplanlegging og innvendingssaker etter plan- og bygningslova, er dei nemnde problemstillingane i ettertid også drøfta i St.meld. nr. 19 (2001–2002) *Nye oppgåver for lokaldemokratiet – regionalt og lokalt nivå*. Planlovutvalet presenterer dei endelege tilrådingane sine i neste delinnstilling, som skal liggje føre i desember 2002. Regjeringa har merka seg synsmåtane til Sametinget og vil ta omsyn til dei når desse problemstillingane seinare blir handsama.

4.11 Sametinget sitt internasjonale engasjement på miljøområdet

Sametinget vurderer i årsmeldinga si (kap. 2.3.10) arbeidet med artikkel 8j under konvensjonen om biologisk mangfald som viktig, og er med i den norske delegasjonen i internasjonale forhandlingar om dette temaet. Det vart ikkje halde egne møte i 2001 der urfolket stod på saklista, verken møte i arbeidsgruppa for 8j eller partsmøte. Derimot vart det halde møte i 2002 der Sametinget var representert. Miljøverndepartementet seier seg lei for at Sametinget ikkje fann det mogleg å kommentere nasjonalrapporten for oppfølging av konvensjonen våren 2001, men reknar med at Sametinget har synspunkt til seinare innspel frå Noreg til konvensjonen. Når det gjeld den nasjonale oppfølginga gjennom St.meld. nr. 42 (2000–2001) Om biologisk mangfald, har 14 departement laga fleire kapittel. Sametinget har eit eige innlegg som er gitt i vedlegg. Det markerer synspunkta deira, og at dei ikkje er instruerte av regjeringa.

4.12 Hålkavarre skytefelt

I årsmeldinga (kap. 2.2.1.2) tek Sametinget opp aktivitetane til Forsvaret i skytefeltet Hålkavarre. Som kjent har Forsvarsbygg dei siste åra forhandla med partane og rettshavarane med sikte på å inngå nye avtalar for framtidig bruk av eksisterande skyte- og øvingsfelt i Porsanger.

Som grunnlag for dette arbeidet utarbeidde Forsvarets overkommando tidleg i 2002 ein behovs- og funksjonsanalyse som m.a. gjorde greie for framtidig bruk av eksisterande felt, for bombing frå fly i større høgd enn tidlegare og for bruk av sjømissil.

Dette er planar som Forsvarsbygg tidlegare har presentert og utdjupa i møte og i media.

Behovs- og funksjonsanalysen til Forsvarets overkommando er framleis til vurdering og handsaming i Forsvarsdepartementet. I korte trekk er status i saka slik:

1. Det er eit mål snarast mogleg å få forhandla fram ein ny avtale for eksisterande felt, det gjeld også status for eit mindre område som inkluderer vegen inn i feltområdet.
2. Det er ikkje aktuell politikk å nytte feltet for øvingar med missil skotne frå marinefartøy.
3. Det er framleis aktuelt å etablere ny tryggleiksone utanom/rundt eksisterande skytefelt for å øve bombing frå stor høgd, men det blir ikkje prioritert no.

Som grunnlag for dette arbeidet er Forsvarets overkommando beden om å detaljere og kvalitets sikre den aktiviteten det er ønskjeleg å utøve innanfor eksisterande felt i framtida. Denne utgreiinga er venta å vere klar tidleg på hausten.

Så snart forhandlingsgrunnlaget er endeleg avklart og forankra på militærfagleg hald, får Forsvarsbygg i oppdrag å vidareføre forhandlingane med dei partane og rettshavarane det gjeld.

4.13 Snøhvit-utbygginga

Sametinget tek opp spørsmålet om utbygging av Snøhvit-feltet utanfor kysten av Finnmark og forholdet til samiske interesser. Sametinget legg til grunn at *«de konsekvensutredningar som Stortinget har vedtatt skal gjennomføres for helårlig petroleumsvirksomhet i de nordlige havområder, må ses både i et samisk og regionalt/nasjonalt samfunnsperspektiv, i tillegg til miljøperspektiv. De planlagte konsekvensutredningene må derfor også omfatte grundige utredninger om konsekvensene for samisk samfunn og samisk kultur»*.

Før Olje- og energidepartementet fastset programmet for konsekvensanalysen, har departementet gitt Sametinget høve til å kome med synspunkt på programmet, både som høyringsinstans og ved at departementet inviterte Sametinget til møte om saka. Olje- og energidepartementet legg til grunn at konsekvensanalysen vil dekkje dei behova for utgreiing som Sametinget har peikt på.

Sametinget seier at «disse konsekvensutredningene vil kunne danne grunnlag for et reelt samarbeid mellom regjeringen og Sametinget om den framtidige petroleumsvirksomheten i samiske ressursområder». Og at «et slikt samarbeid må innebære forhandlinger basert på samenes rett til selvbestemmelse». Olje- og energidepartementet peiker på at staten har eigedomsretten til undersjøiske petroleumsforekomstar og eksklusiv rett til ressursforvaltninga. Dette er stadfesta i petroleumslova § 1–1 og har folkerettsleg grunnlag. Etter petroleumslova § 1–2 skal ressursforvaltninga utøvast av Kongen i samsvar med reglane i petroleumslova og vedtak frå Stortinget. Denne fullmakta er i stor grad delegert til Olje- og energidepartementet. Det går fram av petroleumslova § 1–2 at petroleumsressursane skal forvaltast i eit langsiktig perspektiv, slik at dei kjem heile samfunnet til gode.

I årsmeldinga legg Sametinget til grunn at «Snøhvit-utbyggingen vil kunne ha store ringvirkningar for samiske områder. Så lenge det ikke gis målrettede tiltak mot samiske samfunn, vil imidlertid ringvirkningene i stor grad være negative ved utarming av tradisjonelle samiske næringer som jordbruk, fiske, reindrift, duodji og utmarkshøsting». Sametinget meiner ein kan møte dette med «egne økonomiske ordningar eller overføringer for styrking og utvikling av samisk språk og kultur i regionen. Det vil også være mulig å konkretisere særskilte samiske programmer og tiltak i regionen innenfor tema som språk, kulturhistorie (museum), duodji, fiskeri, landbruk, reindrift og infrastruktur». Sametingsrådet har tidlegare overfor Olje- og energidepartementet gitt uttrykk for uro over negative ringverknader av Snøhvit-prosjektet. Olje- og energidepartementet har invitert Sametingsrådet til å utdjupe og konkretisere dei samanhengane dei ser mellom Snøhvit-utbygginga og ringverknadene for samiske interesser.

4.14 Urfolksrettar og etableringa av FNs permanente forum for urfolkssaker

I punkt 2.2.10 i årsmeldinga gir Sametinget uttrykk for at ein «forventer at den norske stat bidrar til at en erklæring om urbefolkningsrettigheter blir vedtatt innen utgangen av urbefolkningstiåret som avsluttes i 2004».

Noreg har vore med frå starten av i forhandlingane om ei FN-fråsegn om urfolksrettar, med ein delegasjon sett saman av representantar for Utanriksdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Sametinget. Arbeidet med fråsegna

har hatt liten framgang, og fleire spørsmål står att før ho kan vedtakast. Regjeringa vil ta aktivt del i det vidare arbeidet for å få sluttført forhandlingane innan utgangen av urfolkstiåret (2004), og vil arbeide for at fråsegna kan vere med på å styrkje vernet av urfolka i verda. I den samanhengen vil regjeringa halde nær kontakt med andre statar med sikte på å få betre framdrift i arbeidet med fråsegna. Vi viser elles til punkt 16.2.1 i St.meld. nr. 55 (2000–2001) *Om samepolitikken*.

Regjeringa har vore aktivt med i arbeidet for å etablere FNs permanente forum for urfolkssaker. Den første sesjonen til forumet vart halden frå 13. til 24. mai 2002 og må karakteriserast som ein vellykka start for forumet. Tidlegare sametingspresident Ole Henrik Magga vart vald til formann. Regjeringa vil aktivt støtte arbeidet i Permanent forum, medrekna arbeidet med å etablere ei sekretariatseining for forumet i tilknytning til sekretariatet for FNs økonomiske og sosiale råd i New York. Vidare vil regjeringa arbeide aktivt for at Permanent forum skal finansierast over det ordinære FN-budsjettet.

4.15 Samefolkets fond – tapt skulegang

Vi viser til årsmeldinga frå Sametinget, punkt 2.4.3, der Sametinget omtaler Samefolkets fond. Denne saka vart også handsama av Sametinget samstundes med handsaminga av årsmeldinga. Saka er derfor ikkje teken med i årsmeldinga. Regjeringa finn det likevel nødvendig å ta opp saka i denne stortingsmeldinga.

Tapt skulegang under den andre verdskrigen – søknader om rettfædsvederlag

Under den andre verdskrigen vart mange skular i Finnmark og Nord-Troms okkuperte av tyskarane, med den følgja at undervisninga stansa heilt under store delar av krigen. Fordi mange skular vart brende då tyskarane drog seg attende, var skulesituasjonen vanskeleg også i etterkrigstida.

Den manglande skulegangen, kombinert med fornorskingspolitikken på den tida, førte til at mange samiske og kvenske barn ikkje lærte å lese og skrive og har levd som analfabetar heile livet. Mange av dei skadelidne har dei siste ti åra søkt staten om rettfædsvederlag.

I 1990 søkte *Foreningen for tapt skulegang under siste verdenskrig* (TSSV) frå Karasjok og *Foreningen for utdanningsskadelidte under den andre verdenskrig* (USKAV) frå Kautokeino kollektivt om rettfædsvederlag på grunn av tapt skulegang

under andre verdskrigen. Rettferdsvederlagsutvalet fann å ikkje kunne tilrå at det vart løyvd rettferdsvederlag til dei 423 søkjarane på kollektivt grunnlag. Utvalet såg likevel ikkje bort frå at somme av søkjarane kunne ha krav på vederlag ut frå situasjonen sin som følgje av manglande skulegang under krigen.

Søknadene om rettferdsvederlag vart avslått av Stortinget under handsaminga av tilrådinga frå Rettferdsvederlagsutvalet i desember 1991. Stortinget bad likevel om ei utgreiing frå regjeringa. Regjeringa oppnemnde ei arbeidsgruppe som kom med tre ulike framlegg til løysingar: eiga pensjonsordning utanfor folketrygda, eingongskompensasjon eller tilbod om utdanning med økonomisk stønad. Regjeringa gjorde greie for saka i St.meld. nr. 42 (1994–1995) *Om Sametingets virksomhet i 1994*. Kommunal- og arbeidsdepartementet fann ikkje grunnlag for å kunne følgje framlegga om eingongskompensasjon eller eit særskilt pensjonstilbod. Grunnen var at departementet meinte slike løysingar ikkje kunne forsvarast som rimelege overfor andre grupper i ein tilsvarende situasjon utan at det stod fram som uheldig forskjellsbehandling. Fleirtalet i Kommunalkomiteen tok dette til etterretning. Det vart likevel lagt fram eit tilbod om utdanning/kurs med økonomisk stønad. Elleve personar har nytta seg av det.

Sidan 1996 er det kome inn om lag 300 individuelle søknader om rettferdsvederlag på bakgrunn av situasjonen under krigen (skular vart stengde, tyskarane tok skulane og internata osv.) og fornorskingspolitikken. Alle dei individuelle søknadene er handsama og tilrådd avslått, då ein har meint at dei byggjer på *prinsipielt dei same premisane som ligg til grunn for Stortingets kollektive avslag*. Avslaga er blitt påklaga, og fremma for Stortinget gjennom fleire stortingsproposisjonar, siste gongen 15. januar 2002 (adgangen til å klage til Stortinget er no oppheva). I klagene blei kravet om erstatning for tapt skulegang som følgje av krigen frafalt, og det var såleis fornorskingspolitikken som var grunnlaget for rettferdsvederlag. Alle klagene er blitt avslått av Stortinget.

Som grunngeving for avslaga har Utvalet for Rettferdsvederlag vist til praksis om at verken tap på grunn av krigen eller fornorskingspolitikken gir rett til rettferdsvederlag. I Innst. S. nr. 74 (2001–2002) viste Stortinget i tillegg til at Stortinget gjennom etableringa av Samefolkets fond har teke eit

oppgjer med fornorskingspolitikken, slik at vurderinga i den enkelte sak har teke utgangspunkt i dette.

Samefolkets fond

Stortinget vedtok 16. juni 2000 å løyve 75 millionar kroner til Samefolkets fond i tilknytning til handsaminga av revidert nasjonalbudsjett for 2000. Om formålet for fondet uttalte fleirtalet i Finanskomiteen at avkastninga frå fondet skal gå til ymse tiltak som kan styrkje samisk språk og kultur. Stortingsvedtaket omtaler etableringa av fondet som eit kollektivt vederlag for dei skadane og den uretten fornorskingspolitikken har valda det samiske folket.

Stortingsfleirtalet slutta seg til framlegget frå regjeringa om at avkastninga frå fondet ikkje skal brukast til individuelle vederlag, jf. Innst. S. nr. 5 (2001–2002).

Handsaminga av Samefolkets fond i Sametinget

Utkastet til vedtekter for fondet vart handsama under plenumssamlinga i Sametinget torsdag 30. mai 2002. Sametinget vedtok å ta imot Samefolkets fond som eit første ledd i forsoninga og fornyinga av forholdet mellom staten og samane, mellom anna under føresetnad av at

- staten i samarbeid med Sametinget set i verk arbeid for å utvikle nye samarbeidsformer og tiltak overfor samane
- regjeringa set i gang eit arbeid for å løyse saka for dei utdanningssskadelidne etter andre verdskrigen

Fleirtalet i Sametinget ønskte ikkje at avkastninga frå fondet skulle gå til individuelle vederlag.

Regjeringa vil sjå nærare på saka og vurdere på kva måte det er mogleg og ønskjeleg å følgje vedtaket i Sametinget.

Kommunal- og regionaldepartementet

t i l r å r :

Tilråding frå Kommunal- og regionaldepartementet av 8. november 2002 om verksemda i Sametinget 2001 blir send Stortinget.

Vedlegg 1**Vedlegg til Sametingets årsmelding 2001****1 Sammensetningen av det nye Sametinget****1.1 Valgkrets 1 Varanger**

Representanter:

1. mandat Olav M. Dikkanen, Norgga Sámiid Riikkasearvi – Norske Samers Riksforbund
2. mandat Magnhild Mathisen, Norgga Bargiiddellodat – Det norske Arbeiderparti
3. mandat Berit Ranveig Nilssen, Norgga Sámiid Riikkasearvi – Norske Samers Riksforbund

For Olav M. Dikkanen og Berit Ranveig Nilssen er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Reidun Margrete Vældalø
2. vararepresentant Einar Niemi
3. vararepresentant Tom Henrik Ellingsen
4. vararepresentant Christina Henriksen
5. vararepresentant Anne Lise Pedersen

For Magnhild Mathisen er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Arild Johnsen
2. vararepresentant Sigrun Rasmussen
3. vararepresentant Leif Nystrøm
4. vararepresentant Anders Mathisen

1.2 Valgkrets 2 Tana

Representanter:

1. mandat Steinar Pedersen, Norgga Bargiiddellodat – Det norske Arbeiderparti
2. mandat Janoš Trosten, Norgga Sámiid Riikkasearvi – Norske Samers Riksforbund
3. mandat Jon Erland Balto, Guovddášbellodat – Senterpartiet

For Steinar Pedersen er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Marie Therese Nordsetta Aslaksen
2. vararepresentant Elisabeth Hegge Guttorm

3. vararepresentant Solfrid Pettersen
4. vararepresentant Jan Atle Samuelson

For Janoš Trosten er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Nancy Porsanger
2. vararepresentant Anne Lise Varsi Solbakk
3. vararepresentant Trond Are Anti
4. vararepresentant Reidun Aslaksen Måsø

For Jon Erland Balto er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Britt Hjørdis Somby
2. vararepresentant Lasse Wigelius
3. vararepresentant Randi Lille
4. vararepresentant Magne Ballovara

1.3 Valgkrets 3 Karasjok

Representanter:

1. mandat Ragnhild L. Nystad, Norgga Sámiid Riikkasearvi – Norske Samers Riksforbund
2. mandat Egil Olli, Norgga Bargiiddellodat – Det norske Arbeiderparti
3. mandat Terje Tretnes, Sámeálbmot bellodat – Samefolkets parti

For Ragnhild L. Nystad er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Áilen Niigá Máhtte – Mattis Nilsen Eira
2. vararepresentant Áile Javo
3. vararepresentant Klemet Johannes Somby
4. vararepresentant Biret Ristin Sara

For Egil Olli er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Berit Alette Utsi Eira
2. vararepresentant Jørn Samuelson
3. vararepresentant Elen Maria Eriksen
4. vararepresentant Nils Johan Gaup

For Terje Tretnes er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Amund P. Anti
2. vararepresentant Anne Line Anti

3. vararepresentant Marit Guttorm Graven
4. vararepresentant Evald Nordsletta

1.4 Valgkrets 4 Kautokeino

Representanter:

1. mandat Per Andersen Bæhr, Johttisápmelaèèaid listu
2. mandat Ole Henrik Magga, Norgga Sámiid Riikkasearvi – Norske Samers Riksforbund
3. mandat Isak Mathis O. Hætta, Dáloniid listu – Fastboendes liste

For Per Andersen Bæhr er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Berit Marie P. E. Eira
2. vararepresentant Nils J. M. Eira
3. vararepresentant Mikkel Per M. Bongo
4. vararepresentant Aslak P. Bals

For Ole Henrik Magga er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Klemet Erland Hætta
2. vararepresentant Ann Kristine Sara
3. vararepresentant Kristine Julie Eira
4. vararepresentant Johan Henrik A. Skum

For Isak Mathis O. Hætta er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Hans Isak Olsen
2. vararepresentant Inga Hornes
3. vararepresentant Isak Nils N. Hætta
4. vararepresentant Odd Arne Hætta

1.5 Valgkrets 5 Porsanger

Representanter:

1. mandat Josef Vedhugnes, Norgga Bargiiddbellodat – Det norske Arbeiderparti
2. mandat Olaf Eliassen, Guovddášbellodat – Senterpartiet
3. mandat Sverre Andersen, Norgga Bargiiddbellodat – Det norske Arbeiderparti

For Josef Vedhugnes og Sverre Andersen er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Elna K. Persen
2. vararepresentant Edvard Pedersen
3. vararepresentant Anny S. Nilsen
4. vararepresentant Agnar Mikkelsen
5. vararepresentant Steinulf Isaksen

For Olaf Eliassen er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Sigdis Olsen
2. vararepresentant Ole Martin Nilsen

3. vararepresentant Asbjørn Andersen
4. vararepresentant Helene Niitovuohppi Orti

1.6 Valgkrets 6 Alta/Kvalsund

Representanter:

1. mandat Willy Olsen, Norgga Bargiiddbellodat – Det norske Arbeiderparti
2. mandat Jon Harald Skum, Norgga Sámiid Riikkasearvi – Norske Samers Riksforbund
3. mandat Tormod Bartholdsen, Olgesbellodat – Høyre

For Willy Olsen er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Per Edvin Varsi
2. vararepresentant Ann-Kristin Engstad
3. vararepresentant Inger Anne I. Eira
4. vararepresentant Per Ivar Henriksen

For Jon Harald Skum er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Ingar Eira
2. vararepresentant Eva Josefsen
3. vararepresentant Gunnhild Meli
4. vararepresentant Hans Roald Johnsen

For Tormod Bartholdsen er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Christel Trana Nilsen
2. vararepresentant Per Arnesen
3. vararepresentant Gunvald Nilsen
4. vararepresentant Brit Elbjørg Johansen

1.7 Valgkrets 7 Nord-Troms

Representanter:

1. mandat Geir Tommy Pedersen, Norgga Sámiid Riikkasearvi – Norske Samers Riksforbund
2. mandat Willy Ørnebakk, Norgga Bargiiddbellodat – Det norske Arbeiderparti
3. mandat Svein Peter Pedersen, Guovddášbellodat – Senterpartiet

For Geir Tommy Pedersen er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Lene Hansen
2. vararepresentant Kaia Langgård
3. vararepresentant Reidar Solberg
4. vararepresentant Paula Simonsen

For Willy Ørnebakk er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Bjørn Inge Mo
2. vararepresentant Åse Halonen
3. vararepresentant Olaug Eliassen

4. vararepresentant Hans-Petter Myrland

For Svein Peter Pedersen er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Kristine Marthinsen
2. vararepresentant Olaf Skogmo
3. vararepresentant Helge Guttormsen
4. vararepresentant Ingebjørg Jensen

1.8 Valgkrets 8 Midt-Troms

Representanter:

1. mandat Randi A. Skum, Norgga Sámiid Riikkasearvi – Norske Samers Riksforbund
2. mandat Margreta Påve Kristiansen, Norgga Bargiiddbellodat – Det norske Arbeiderparti
3. mandat Per-Bjørn Lakselvnes, Norgga Sámiid Riikkasearvi – Norske Samers Riksforbund

For Randi A. Skum og Per-Bjørn Lakselvnes er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Ole Mathis Oskal
2. vararepresentant Vivi Pedersen
3. vararepresentant Mildri Pedersen
4. vararepresentant Nils Djupen
5. vararepresentant Jorunn Jernsletten

For Margreta Påve Kristiansen er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Bård A. Berg
2. vararepresentant Walborg Dagny Fossan
3. vararepresentant Martin Urheim
4. vararepresentant Anders Nils Oskal

1.9 Valgkrets 9 Sør-Troms

Representanter:

1. mandat Ann-Mari Thomassen, Norgga Sámiid Riikkasearvi – Norske Samers Riksforbund
2. mandat Berit Oskal Eira, Norgga Bargiiddbellodat – Det norske Arbeiderparti
3. mandat Ove Johnsen, Sámiid Válgalihttu – Samenes Valgforbund

For Ann Mari Thomassen er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Lars Oskar Larsen
2. vararepresentant Thorstein Jørgensen
3. vararepresentant Emma Margret Skåden
4. vararepresentant Johan Thomassen

For Berit Oskal Eira er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Henrik Eriksen
2. vararepresentant Ellen Myrmel

3. vararepresentant Hans-Olav Andersen
4. vararepresentant Synnøve Olsen

For Ove Johnsen er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant May Sylvi Grande
2. vararepresentant Kent Arne Johnsen
3. vararepresentant Margaret Erlandsson
4. vararepresentant Odd Arild Johnsen

1.10 Valgkrets 10 Nordre Nordland

Representanter:

1. mandat Åge Nordkild, Norgga Sámiid Riikkasearvi – Norske Samers Riksforbund
2. mandat Roger Bernhard Pedersen, Sámiid Válgalihttu – Samenes Valgforbund
3. mandat Per Solli, Norgga Bargiiddbellodat – Det norske Arbeiderparti

For Åge Nordkild er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Cato Olsen
2. vararepresentant Per Niia
3. vararepresentant Karen Slettbakk
4. vararepresentant Eskil Pedersen

For Roger Bernhard Pedersen er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Jørn Ingemar Reinås
2. vararepresentant Odd-Roar Strømme
3. vararepresentant Kristian Storelv
4. vararepresentant Isabelle Strømme

For Per Solli er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Vibeke Larsen
2. vararepresentant Anna Bongo Johansen
3. vararepresentant Oddvin Storelv
4. vararepresentant Eilif Solberg

1.11 Valgkrets 11 Midtre Nordland

Representanter:

1. mandat Sven-Roald Nystø, Norgga Sámiid Riikkasearvi – Norske Samers Riksforbund
2. mandat Stig Eriksen, Gaskka Nordlánda Sijdda – Midtre Nordland Sijdda
3. mandat Anders Urheim, Norgga Bargiiddbellodat – Det norske Arbeiderparti

For Sven-Roald Nystø er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Tone Kristin Amundsen
2. vararepresentant Ing-Lill Pavall
3. vararepresentant Per-Olav Sara
4. vararepresentant Trine Birgitte Kalstad

For Stig Eriksen er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Simon Ivar Andersen
2. vararepresentant Nann Sissel Johnsen
3. vararepresentant Werner Johnsen
4. vararepresentant Elin Anita Sivertsen

For Anders Urheim er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Inger Mathisen
2. vararepresentant Ottar Johan Skjellhaug
3. vararepresentant Anders Eira
4. vararepresentant Grete Amundsen

1.12 Valgkrets 12 Sørsameområdet

Representanter:

1. mandat Jarle Jonassen, Norgga Sámiid Riikkasearvi – Norske Samers Riksforbund
2. mandat Kjell Jøran Jåma, Sørsameland-lista
3. mandat Sten Erling Jønsson, Norgga Bargiidbellodat – Det norske Arbeiderparti

For Jarle Jonassen er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Grethe Dunfeld
2. vararepresentant Sigfred Hilfred Jåma
3. vararepresentant Aasta Granefjell Pentha
4. vararepresentant Paul Bendik Jåma

For Kjell Jøran Jåma er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Laura Aminda Jåma Renfjell
2. vararepresentant Aina Kristine Kant
3. vararepresentant Kirsten Gunnhild Annie Appfjell
4. vararepresentant Maths Mortensson

For Sten Erling Jønsson er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant John Kappfjell
2. vararepresentant Leif Elsvatn
3. vararepresentant Astrid Toven
4. vararepresentant Inger Berit Anti

1.13 Valgkrets 13 Sør-Norge

Representanter:

1. mandat Birger Nymo, Norgga Sámiid Riikkasearvi – Norske Samers Riksforbund
2. mandat Johan Mikkel Sara, Samer bosatt i Sør-Norge – Sámit Máttá/Lulli-Norggas
3. mandat Jørn Are Gaski, Norgga Bargiidbellodat – Det norske Arbeiderparti

For Birger Nymo er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Ole Mathis Hetta
2. vararepresentant Nils John Nango
3. vararepresentant Lisa Jåma Jensen
4. vararepresentant Liisa-Ravna Finbog

For Johan Mikkel Sara er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Ristin Guttorm
2. vararepresentant Emmy Nyheim
3. vararepresentant Charles Olsen
4. vararepresentant Aina Dahl

For Jørn Are Gaski er følgende vararepresentanter:

1. vararepresentant Elin Mary Sabbasen
2. vararepresentant Harald Norvang
3. vararepresentant Ellen Inga Sara Teig
4. vararepresentant Odd Iversen

2 Oversikt over antall dokumenter

Tabell 1.1 Antall dokumenter fordelt på avdelinger og kontorsteder i 2001:

Dokument type	BKO	KEO	OAO	GIO	PHO	SEO	GDO	SGL	DIR	RAD	Totalt
Inngående dokumenter	4713	2037	1695	237	365	1031	1583	39	101	3	11 804
Utgående dokumenter	2823	1767	1886	232	435	940	1204	27	53		9 367
Saksfremlegg	29	428	53	47	35	166	27	8	4		797
Notater som krever oppfølging	51	31	36	11	41	31	21	1	2		225
Notater kun til orientering	74	60	19	2	133	103	66		23		480
Totalt	7690	4323	3689	529	1009	2271	2901	75	183	3	22 673

Forkortelser:

BKO Miljø- og kulturvernavdelingen

GIO Språkavdelingen

GDO Bibliotek- og informasjonsavdelingen

RAD Sametingsrådet

KEO Kultur- og næringsavdelingen

PHO Plan- og administrasjonsavdelingen

SGL Samisk språknemnd (nordisk)

OAO Opplæringsavdelingen

SEO Samfunnsavdelingen

DIR Direktøren

Tabell 1.2 Antall dokumenter totalt for 2001 pr. kontorsted:

Kontorsted:	Antall dokumenter:
Karasjok	9 178
Varangerbotn	2 471
Kautokeino	4 395
Tromsø	2 282
Tysfjord	2 268
Snåsa	1 680

3 Virkemidler fordelt av tilskuddsstyret

Tabell 1.3 Fordelingen av støtte fra Samisk kulturfond i 2001 (i 1000 kroner)

Post 52.1	Samisk kulturfond	1999	2000	Avsetning 2001	Forbruk 2001
	Litteratur	2 600	2 100	2 100	2 100
	Musikk	1 200	595	1 000	1 000
	Billedkunst/duodji	1 441	1 105	1 000	978
	Teaterformål	424	480	400	485
	Barns oppvekstvilkår	2 431	2 690	1 963	1 898
	Andre tiltak	1 425	2 509	2 475	2 475
	Sum	9 521	9 479	8 938	8 936

Tabell 1.4 Tilskudd fordelt på ulike tiltak i 2000 og 2001 (i 1000 kroner)

Post 52.1	Tiltak	2000		2001	
		Antall	Sum	Antall	Sum
	Teater/dans	5	102,50	6	148,50
	Utemiljø	4	113,00	4	78,50
	Kulturarrangement/div.	7	211,50	7	146,00
	Festivaler	3	120,00	2	115,00
	Leir/helgesamlinger	7	160,00	2	60,00
	Forfatterturne	1	30,00	0	–
	Forfatterseminar	1	40,00	0	–
	Barne- og ungdomsmagasin	4	790,00	2	775,00
	Kor	1	16,00	0	–
	Duodji/kunst	0	86,50	8	148,10
	Prosjekter knyttet til barnehager/skoler	13	132,22	5	64,50
	Bøker	1	136,00	1	16,00
	Dokumentasjonsprosjekt	1	293,00	2	70,00
	Dåjmalasj máná	6	–	1	100,00
	Sametingets ungdomskonferanse 2001	0	–	1	387,00
	Div. kurs, foredrag og seminarer	0	–	4	117,50
	Musikk	0	–	2	70,00
	Annet	12	278,60	3	179,00
	Totalt	66	2 509,32	50	2 475,00

Tabell 1.5 Driftstøtte til samiske forlag i 2001 (i 1000 kroner)

Post 52.2	Forlag	Grunntilskudd		Kompetanseheving		Markedsføring og distribusjon		Totalt	
		2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001
	Davvi Girji	125,0	125,0	620,0	543,0	315,0	275,0	1 090,0	943,0
	Dat	125,0	125,0	30,0	43,5	20,0	40,0	175,0	208,5
	Idut	125,0	125,0	62,0	163,5	63,0	60,0	250,0	348,5
	Sum	375,0	375,0	712,0	750,0	398,0	375,0	1 515,0	1 500,0

Tabell 1.6 Fordeling av driftstøtte til samiske kulturhus (i 1000 kroner)

Post 52.3	Kulturhus	1999	2000	2001
	Árran Julevsáme guovdásj, Tysfjord	1 240	1 270	1 270
	Sijti Jarnge, Hattfjeldal	826	1 050	1 050
	Sámi Dáiddaguovddáš, Kárásjohka	852	1 078	1 078
	Ája Samiske senter, Gáivuotna	400	540	600
	Sum	3 318	3 938	3 998

Tabell 1.7 Tilskudd til samiske kulturorganisasjoner i 2001 (i 1000 kroner)

Post 52.4	Kulturorganisasjon	2000	2001
	Sámi Theather Searvi	160	160
	Sámi Girjeèálliid Searvi	160	160
	Sámi Dáiddaèehpiid Searvi	175	190
	Sámi fágalašgirjeèálliid- ja jorg.	107	107
	Foreningen samiske komponister	50	55
	Samisk filmforbund	75	75
	Juoigiid Searvi	50	70
	Doajmmasiebbre Julev-sábme	95	95
	Samisk kunsterråd	150	160
	Sámi journalisttaid Searvi	–	100
	Sum	1 022	1 172

Tabell 1.8 Fordeling til festivaler (i 1000 kroner)

Post 52.5	Festivaler	2001
	Riddu Riðđu, Gáivuotna	350
	Samisk Musikkfestival, Guovdageaidnu	350
	Sum	700

Tabell 1.9 Tilskudd 1999–2001 fordelt på næringer

Post 51.1	Samisk utviklingsfond	1999	%	2000	%	2001
	Jordbruk	3 336 000	15,0	2 134 500	11,5	2 940 000
	Fiske	3 655 374	16,5	3 421 000	18,5	4 102 000
	Industri/Bygg & anlegg	4 360 000	20,9	3 327 000	18,0	1 746 800
	Varehandel/duodji	2 086 000	9,4	2 336 000	12,6	1 466 000
	Turisme	1 866 000	8,4	1 253 000	6,8	1 310 500
	Eiendom/forretningsdrift	1 597 000	7,2	2 474 500	13,4	1 701 000
	Off./priv./sos. tjenesteyting (kultur)	5 007 100	22,6	3 551 000	19,2	3 185 140
	Sum	21 907 474	100,0	18 497 000	kr 100,0	16 451 440

Tabell 1.10 Tilskudd 1999–2001 til kvinner

Post 51.1	Samisk utviklingsfond	Kvinner		Menn		Bedrifter	
		2000	2001	2000	2001	2000	2001
	Jordbruk	370 250	522 000	1 189 250	2 334 000	575 000	84 000
	Fiske	785 000	386 000	2 091 000	1 776 000	545 000	1 940 000
	Industri/Bygg & anlegg	0	308 000	417 000	280 000	2 910 000	1 158 800
	Varehandel/duodji	777 500	369 000	411 500	266 000	1 177 000	831 000
	Turisme	795 000	245 000	249 500	195 000	924 000	870 500
	Eiendom/forretningsdrift	582 000	537 000	327 000	41 000	1 565 500	1 123 000
	Off./priv./sos. tjenesteyting (kultur)	392 000	1 457 500	170 000	305 000	2 989 000	1 422 640
	Sum	3 701 750	3 824 500	4 855 250	5 197 000	10 685 500	7 429 940

Tabell 1.11 Tilskudd 2000 – 2001 fordelt på kjønn

Post 51.1	Samisk utviklingsfond	2000	%	2001	%
	Kvinner	2 986 250	38,0	3 824 500	42,0
	Menn	4 855 250	62,0	5 197 000	58,0
	Sum	7 841 500	100,0	9 021 500	100,0

Tabell 1.12 Tilskudd 1999–2001 fordelt på kommuner

Post 51.1	Samisk utviklingsfond	1999	%	2000	%	2001	%
Finnmark	Karášjohka	2 994 000	13,5	2 484 000	13,4	2 558 000	15,6
	Guovdageaidnu	2 542 374	11,5	2 218 000	12,0	1 216 000	7,4
	Porsanger	1 242 000	5,6	1 725 000	9,3	1 965 500	12,0
	Gamvik	236 000	1,1	46 000	0,2	613 000	3,7
	Kvalsund	390 000	1,8	397 000	2,1	524 000	3,2
	Lebesby	309 000	1,4	55 000	0,3	205 000	1,3
	Måsøy	43 000	0,2	43 000	0,2	116 000	0,7
	Unjárga	816 000	3,7	1 504 000	8,1	391 000	2,4
	Deatnu	2 828 000	12,8	1 134 500	6,1	667 000	4,1
	Alta	29 191 000	9,9	1 146 000	6,2	811 140	4,9
	Utenfor virkeområdet	787 000	3,5	835 000	5,1	955 000	5,8
Troms	Gratangen	120 000	0,5	0	–	0	–
	Kvænangen	2 557 000	11,5	1 599 000	8,6	1 272 000	7,7
	Gáivuotna	1 561 000	7,0	1 138 000	6,2	2 046 800	12,4
	Lavangen	8 000	–	109 000	0,6	0	–
	Skånland	348 000	1,6	313 000	1,7	200 000	1,2
	Storfjord	1 350 000	6,1	1 308 000	7,1	821 000	5,0
	Senja	250 000	1,1	600 000	3,3	174 000	1,1
	Tromsø (Ullsfjord)	259 000	1,2	190 000	1,0	274 000	1,7

Tabell 1.12 Tilskudd 1999–2001 fordelt på kommuner

Post 51.1	Samisk utviklingsfond	1999	%	2000	%	2001	%
Nordland	Utenfor virkeområdet	204 000	0,9	10 000	0,1	0	–
	Evenes	158 000	0,7	0	–	252 000	1,3
	Tysfjord	626 000	2,8	395 000	2,1	1 125 000	6,8
Sørsameom.	Utenfor virkeområdet	0	–	37 000	0,2	64 000	0,4
	unntatt Nordland	358 000	1,6	987 500	5,3	210 000	1,3
	Utenfor virkeområdet/ interkomm.	0	–	153 000	0,8	0	–
	Sum	49 177 374	100,0	18 427 000	100,0	16 460 440	100,0

Tabell 1.13 Tilsagn 1999 – 2001 fordelt etter virkemidler

Post 51.1	Samisk utviklingsfond	1999	2000	2001
	Driftstilskudd	3 965 800	5 976 000	6 991 400
	Etableringsstipend	393 000	603 000	437 000
	Utmarksressurser	0	–	0
	Kompetansebygging	0	–	0
	Sum	4 358 800	6 579 000	7 428 400

Tabell 1.14 Tilsagn 2001 fordelt etter næringer

Post 51.1	Samisk utviklingsfond	Kr	%
	Jordbruk	208 700	3,0
	Fiske	319 600	4,6
	Duodji	2 583 800	37,0
	Reindrift	3 687 900	52,7
	Utmarksnæringer	191 400	2,7
	Sum	6 991 400	100,0

Tabell 1.15 Tilsagn 2001 fordelt på kjønn

Post 51.1	Samisk utviklingsfond	Kr	%
	Kvinner	1 640 500	23,5
	Menn	5 350 900	76,5
	Sum	6 991 400	100,0

Tabell 1.16 Tilsagn 2001 fordelt på fylker

Post 51.1	Samisk utviklingsfond	Kr
	Finnmark	6 629 100
	Troms	224 700
	Nordland	112 500
	Resten av landet	25 100
	Sum	6 991 400

Tabell 1.17 Tilsagn 2001 fordelt på kommuner

Post 51.1	Samisk utviklingsfond	Kr
	Alta	50 000
	Guovdageaidnu	5 214 500
	Kárášjohka	792 700
	Deatnu	301 100
	Unjárga	179 400
	Gamvik	91 400
	Tromsø	30 000
	Gáivuotna	114 100
	Utenfor virkeområdet i Troms	80 600
	Saltdal	112 500
	Vikna	25 100
	Sum	6 991 400

Tabell 1.18 Driftsstøtte til organisasjonene 2001

Post 51.2	Duodjiinstitusjoner og organisasjoner	2000	2001
	Duodjeinstituhtta	1 800	1 800
	Kárášjoga Duodje Gávpi	63	100
	Manndalen Husflidslag	63	100
	Unjárgga Sámiid Duodje	63	100
	Opplæringskontoret i duodji øst	150	150
	Opplæringskontoret i duodji og formgivningsfag	63	100
	Duojáriid Dállu	0	200
	Duojáriid Ealáhus Searvi (fra post 51.3)	-	-
	Sámiid Duodji OS (fra post 51.3)	500 500	980
	Sum	3 002	3 530

Tabell 1.19 Tilskudd 2001 til Interreg

Post 51.1	Samisk utviklingsfond	Kr
	Samiraðði	100 000
	Sámediggi, Sverige (teknisk assistanse)	496 000
	Sameforeningen i Murmansk-OOSMO	30 000
	Sum	626 000

4 Samisk kulturminnevern 2001

Tabell 1.20 Saker behandlet etter kulturminneloven og plan- og bygningsloven

Ansvarsområde	Finnmark		Troms		Nordre Nordland		Snåsa		Totalt	Totalt
	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Plantype										
Statlige/FK verneplaner	0	2	3	2	0	4	0	3	3	11
Fylkesplaner/-delplaner	1	2	0	0	1	0	0	2	2	4
Kommuneplaner/-delplaner	7	20	16	18	11	28	17	26	51	92
Reguleringsplaner/bebyggelsesplaner	41	85	95	139	85	104	171	199	391	527
Enkelt-/fradelingssøknader	216	261	373	543	71	98	94	161	754	1063
Landbruk/Skogbruk- og reindriftanlegg/mineralsaker	46	71	66	81	58	64	197	184	367	400
Veg, kraft, telekabler, høyspent o.a plansaker	23	46	28	24	19	22	72	49	142	141
Andre arealsaker	25	43	16	27	0	17	0	12	41	99
Sum	359	530	597	834	245	337	551	636	1751	2337

Tabell 1.21 Tilskudd til samiske kulturminneprosjekter 2001

Søker	Prosjekt	Tilskudd kr
Indre S-T- reg.museum	Registrering kulturminner	55 000
Låarte Sijte	Restaur.Bur Gamstuhagen	90 000
Essand reinbeitedistrikt	Kulturminneregistrering	86 000
Rørosmuseet	Dokumentasj. Av sørsam. matr.	46 000
Arran	Dokumentasj. av tradisj.materiale	40 000
Vardobaiki, Samisk språksenter	Dokumentasjonsprosj. Hinnøy	35 000
Skaniid Girjie	Samiske stedsnavn	70 000
BKO,administrasjon	Skjøtsel skoltebyen Neiden	45 000
	Forv.plan Skoltebyen Neiden	215 000
	Forv.plan Mortensnes	65 000
	Verne- og forv.pl. Samiske Bygn.	160 000
Anja V. Sommerbakk Olsen	Restaurering Monsastua	30 000
Foren.til norske fortidsm. bevaring	Restaurering Stia gård	20 000
BKO-F; Heammonjavvi	Skjøtsel Heammonjavvi	30 000
Idun K. Pedersen, Tana	Restaurering stabbur	28 000
Nils Aslak Skum	Restaurering bygning	25 000
Laila Susanne Vars	Restaurering Stabbur	25 000
Smørfjord bygdslag	Dokumentasj sjøsamekultur	15 000
Badjineanu Gilisearvi, Kautok.	Reg. av kulturminner,	5 000
Udisponert 2001	Udisponert 2001	4 000
		1 089 000

Vedlegg 2**Protokolltilførsel til Sametingets vedtak om årsmeldinga****Merknad 1, APs sametingsgruppe v/representant Willy Ørnebakk:***Generell merknad*

Arbeiderpartiets sametingsgruppe vil bemerke at utkastet til årsmelding kunne hatt en klarere struktur, og at det til tider er noe uklart om meldinga dreier seg om virksomhetene i 2001 eller i 2002. Prinsipielt bør en slik årsmelding dreie seg om virksomheten i det foregående året.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe er også sterkt forundret over at man i forholdet til sentrale myndigheter ikke med ett ord nevner eller kommenterer at det i 2001 ble lagt frem en meget omfangsrik og positiv prinsippmelding om norsk samepolitikk – St.meld. nr. 55, – hvor Regjeringen har fulgt opp en rekke av Sametingets initiativ.

2.2.1.2 Samiske rettigheter

Arbeiderpartiets sametingsgruppe er av den oppfatning at avsnittet om Snøhvitutbyggingen er særdeles negativ. Man ser omtrent helt bort fra positive næringsmessige virkninger for regionen. Gruppen er enig i at den økologiske sammenhengen i Barentshavet alltid har vært viktig for samisk bosetting, men man bør vise litt varsomhet med formuleringer som kan tolkes som om Barentshavet, fra forhistorisk tid, har vært underlagt samisk rådighet.

2.2.2 Forholdet mellom Sametinget og sentrale myndigheter

Arbeiderpartiets sametingsgruppe er enig i at det er behov for forhandlinger mellom Sametinget og Regjeringen i saker om sentrale samepolitiske emner. Arbeiderpartiets sametingsgruppe forventer at Sametinget og Regjeringen klargjør kjøre-regler for en forhandlingsmodell. I den forbindelse viser vi til stortingsmelding nr. 55 (2000–2001), hvor det legges opp til en bred prosess i forhold til Sametinget, når det gjelder behandlingen av

samiske saker. Sametinget må også selv prioritere arbeidet med å klargjøre sitt syn når det gjelder innholdet i en forhandlingsmodell. Det henvises til St.meld. nr. 7 Om Sametingets virksomhet 1999, hvor Sametinget og Stortinget i sin oppfølging anbefaler at Sametinget utredet nærmere om hva som menes med en forhandlingsmodell.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe kan ikke være enig i påstanden om at Sametinget innenfor kulturområdet har opplevd en stagnasjon når det gjelder politikktvikling. Tvert om har Sametinget fått større ansvar innenfor flere saksområder angående forvaltningen av samisk kultur, blant annet er tildeling av midler til samisk bokbusstjeneste, Beaivváš Sámi Teahter og midler til samiske museer, overført til Sametinget.

Når det gjelder stortingsmeldingen om biologisk mangfold, er Sametingets syn inntatt i sin helhet, som vedlegg til meldingen.

2.2.3 Samemantallet og valg

Arbeiderpartiets sametingsgruppe vil understreke at man ser meget alvorlig på den skjeve kjønnsmessige representasjon i Sametinget. Det er et demokratisk problem at

kvinnene er sterkt underrepresentert i det samiske folkevalgte organet, og det må drøftes hvilke tiltak som må iverksettes for å rette opp denne skjevheten.

2.2.5.2 Grunnskolen

Arbeiderpartiets sametingsgruppe er glad over at det ble en kraftig økning i tospråklighetsmidlene fra år 2000 til 2001.

2.2.7.1 Samisk kultur

Arbeiderpartiets sametingsgruppe viser til tidligere merknad om forhandlingsmodell, jf. pkt. 2.2.2.

2.2.8 Helse- og sosialsatsing

Arbeiderpartiets sametingsgruppe har merket seg at helseminister Tore Tønne la opp til å avholde 4 årlige møter med Sametinget. Arbeiderpartiets sametingsgruppe forventer at dette følges opp av den nye Regjeringen.

2.3.1 Rettigheter

Arbeiderpartiets sametingsgruppe viser til vår merknad i pkt. 2.2.1.1 om samisk selvbestemmelse.

2.3.6.2 Samisk utviklingsfond

Arbeiderpartiets sametingsgruppe er tilfreds med Stoltenberg Regjeringens initiativ hva angår igangsetting av et verdiskapningsprogram for samiske primærnæringer.

Merknad 2, Samenes Valgforbund v/representant Roger Pedersen:

SVF kan ikke stemme for årsmeldingen som Sametingsrådet legger frem for plenum. Dette for at årsmeldingen legger klare føringer i arbeidet opp mot å få vedtatt en sametingsplan for inneværende periode. Sametingsplanen vil tidligst bli vedtatt i september 2002.

Regnskapet for 2001 tar vi til etterretning.
